

Milla Seppälä

KOULUPOIKIEN LÄHEISSUHTEISSA RAKENTUVA MASKULIINISUUS

Laadullinen tutkimus helsinkiläisten 13–14-vuotiaiden
poikien haastatteluista

TIIVISTELMÄ

Milla Seppälä: Koulupoikien läheissuhteissa rakentuva maskuliinisuus : Laadullinen tutkimus helsinkiläisten 13–14-vuotiaiden poikien haastatteluista
Pro gradu -tutkielma
Tampereen yliopisto
Yhteiskuntatieteiden tiedekunta
Sosiologia
Huhtikuu 2023

Tässä pro gradu- tutkielmassa tarkastelen sitä, millaisia ovat koulupoikien läheissuhteet sekä millaista maskuliinisuutta niissä tuotetaan. Tutkielmani tutkimuskysymyksiä ovat 1) millaisia ovat poikien läheissuhteet, 2) miten pojat kokevat sukupuolen vaikuttavan läheissuhteisiin ja 3) millaisia maskuliinisuuksia pojat tuottavat läheissuhteissaan. Tutkielmani osallistuu keskusteluun maskuliinisuuden muutoksista ja sijoittuu maskuliinisuustutkimuksen kentälle sekä sosiologiseen sukupuolentutkimukseen ja nuoriso- ja perhetutkimuksen rajapinnoille.

Tutkielman teoria pohjaa erilaisiin teorioihin maskuliinisuudesta sekä aikaisempaan poikatutkimukseen. Aiemmat tutkimukset osoittavat, että poikien läheissuhteissa on haasteita, joihin perinteiset maskuliinisuuskäsitykset vaikuttavat. Poikien on läheisissä suhteissaan vaikeampaa jakaa intiimejä tunteitaan tai huoliaan muille, sillä sitä ei pidetä pojille tyypillisenä.

Tutkielman aineistona on käytetty valmista aineistoa, joka koostuu 28 helsinkiläisen nuoren haastattelusta. Haastatteluissa tarkastellaan nuorten arkea, koulunkäyntiä sekä läheissuhteita ja heidän näkemyksistään muun muassa sukupuolta ja stereotyyppioita kohtaan. Tutkielmaa varten rajasin aineiston sukupuolen, iän ja kansallisuuden mukaan, jonka jälkeen tutkielman aineistona on 13–14-vuotiaiden poikien 11 yksilöhaastattelua. Analysoin aineiston käyttämällä aineistolähtöistä sisällönanalyysia, jonka avulla jaottelin tutkimuskysymyksiin vastaavia haastattelukatkelmia omiksi teemoikseen. Teemojen perusteella muodostin kuvauksia, jotka ilmentävät haastatteluissa usein toistuvia ilmiöitä tai malleja.

Analyysin keskeisenä tuloksena on poikien ristiriitainen maskuliinisuuskerronta. Pojat tyypillisesti ovat eri mieltä heille esitettyjen sukupuolistereotyyppien kanssa, jotka osaltaan kertovat maskuliinisuuden muutoksesta. Heidän puheissaan kuitenkin esiintyy monia arjen käytänteitä, jotka uusintavat perinteistä maskuliinisuutta. Läheissuhteitaan pojat kuvailevat ikäpolveensa nähden tyypilliseen tapaan. Perheeseen on hyvät välit, mutta nuorena ystävyysuhteet koetaan tärkeämmäksi ja ystävien kanssa vietetään enemmän aikaa, kuin kotona.

Tutkielmani osoittaa, että suurin osa pojista vastustaa monia perinteisen maskuliinisuuden piirteitä ja ominaisuuksia, mutta samalla osa pojista uusintaa niitä teoillaan arjen sosiaalisissa tilanteissa. Perinteisen maskuliinisuuden vastustus antaa kuitenkin viitteitä siitä, että nuorten poikien läheissuhteissa rakentuva maskuliinisuus on jonkinlaisessa murroksessa ja saa myös uudenlaisia piirteitä, kuten tunteiden näyttäminen ja herkkyden osoittaminen.

Avainsanat: poikatutkimus, sosiologia, maskuliinisuus, sukupuoli, läheissuhde, sisällönanalyysi

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck –ohjelmalla.

SISÄLLYSLUETTELO

1. Johdanto.....	1
2. Tutkielman teoreettinen tausta.....	3
2.2 Pojat tutkimuksen kohteena.....	3
2.3 Muuttuva maskuliinisuus	6
2.4 Poikien läheissuhteiden haasteita	11
3. Aineisto ja analyysimetodi.....	15
3.2 Haastatteluaineisto.....	15
3.3 Tutkielman eettisyyden ja luotettavuuden pohdinta.....	17
3.4 Sisällönanalyysi laadullisen aineiston analyysissa.....	18
3.5 Analyysimetodina aineistolähtöinen sisällönanalyysi.....	21
4. Analyysi.....	24
4.2 Kuvaukset poikien perhesuhteista	25
4.2.1 Poikien näkemyksiä tulevaisuuden perhe-elämästä.....	31
4.2.2 Maskuliiniset piirteet ja ominaisuudet poikien perhesuhteissa	34
4.3 Kuvaukset poikien ystävyysuhteista	37
4.3.1 Maskuliiniset piirteet ja ominaisuudet poikien ystävyysuhteissa	45
5. Johtopäätökset ja pohdinta	58
Lähdeluettelo	63

1. Johdanto

Viime vuosina julkinen keskustelu pojista on ollut huolipuheen sävyttämää. Huolipuhe kohdistuu erityisesti muun muassa poikien koulumenestykseen. Elina Lahelman mukaan huolipuheen ongelmana on, että se yleistää pojat yhtenäiseksi joukoksi. Huolipuhe ei huomioi sitä, että osa pojista menestyy hyvin. (Lahelma 2018, 238.) Toisin sanoen poikien moninaisuutta ei oteta huomioon. Keskustelua esiintyy niin mediassa kuin akateemisessa tutkimuksessa ja puhe kohdistuu erityisesti maskuliinisuuteen ja poikien kohtaamiin haasteisiin. Maskuliinisuustutkimuksen kentällä keskustellaan maskuliinisuuksien muutoksista sekä Suomessa että useissa muissakin yhteiskunnissa. (Huuki & Kivijärvi & Lunabba 2018, 8; Peltola & Phoenix 2018, 225; Peltola 2020, 65.) Lahelma ehdottaa, että ratkaisuja poikien huonoon koulumenestykseen pitäisi etsiä tutkimalla maskuliinisuusmalleja, joita pojille koulussa ja koulun ulkopuolella tarjotaan (Lahelma 2018, 239).

Tutkielman ajankohtaisuudesta kertoo se, että ensimmäinen suomalaista poika- ja maskuliinisuustutkimusta käsittelevä kokoomateos julkaistiin vuonna 2018. Teos esittelee nimensä mukaisesti viimeaikaista suomalaista tutkimusta, joissa poikia ja poikuutta tarkastellaan monista näkökulmista varhaislapsuudesta nuoreen aikuisuuteen. Kirja osoittaa, että lasten ja nuorten elämismaailma on yhä sukupuolittunut. Teoksessa tuodaan näkyväksi poikien moninaisuus ja poikien elämismaailman monimuotoisuus. Teos pyrkii lisäksi purkamaan sukupuolittuneita käytäntöjä (Huhtasalo 2018, 340.) Teos on ollut keskeisessä roolissa määritellessäni aineiston analyysin jälkeen, millaista teoreettista taustaa tutkielmani tarvitsee.

Tarkastelen tutkielmassani sitä, millaisia helsinkiläisten 13–14-vuotiaiden poikien läheissuhteet ovat vuosina 2017 ja 2018 tehtyjen haastatteluiden perusteella ja millaista maskuliinisuutta pojat läheissuhteissaan tuottavat. Läheissuhteilla tässä tutkielmassa tarkoitetaan perhe- ja ystävyys-suhteita. Perhesuhteiden osalta tarkastelun kohteena on erityisesti suhteet vanhempiin, mutta myös sisarusuhteet on huomioitu. Ystävyys-suhteiden tarkastelussa huomio keskittyy poikien keskinäisiin suhteisiin, mutta tarkastelussa on myös poikien ystävyys-suhteet tyttöihin. Tutkielmani osallistuu keskusteluun maskuliinisuuden muutoksista ja sijoittuu maskuliinisuustutkimuksen kentälle sekä osittain sosiologiseen sukupuolentutkimukseen ja nuoriso- ja perhetutkimuksen rajapinnoille.

Tutkielmassa analysoin, miten nuoret puhuvat omista läheissuhteistaan ja kokevatko haastateltavat, että sukupuoli vaikuttaa haastateltavien sosiaalisiin suhteisiin, ja jos vaikuttaa, niin millä tavoin. Lisäksi tarkastelen, miten maskuliinisuus ilmenee poikien puheessa ja miten erilaisia maskuliinisuuksia tuotetaan läheissuhteissa. Tutkielman aineistona käytin valmista

haastatteluaineistoa, jota analysoin aineistolähtöisen sisällönanalyysin avulla. Tutkielman lopussa pohditaan analyysin tuloksia ja pohditaan muun muassa jatkotutkimuksen tarpeita.

Tutkimus aiheesta on tärkeää, sillä poikia koskevaa huolipuhetta julkisuudessa on tarpeen rikkoa sekä lisätä ymmärrystä maskuliinisuuden muutoksista. Koen myös, että on tärkeää ravistella näkemystä siitä, että pojat olisivat yhtenäinen joukko. Pojat tulisi nähdä enemmän joukkona yksilöitä, joista jokainen on omanlaisena. Lisäksi nuorten poikien läheissuhteiden tarkastelu voi tuottaa tarpeellista tietoa siitä, miten läheissuhteet rakentuvat erityisesti murrosiässä ja siitä minkälaiset perhe- ja ystävyys-suhteet ovat nuorille mahdollisesti tyypillisiä. Maskuliinisuuden tarkastelu ystävyys-suhteiden kontekstissa tuottaa tietoa siitä, miten lapsuudesta murrosikään siirtyvät nuoret toimivat sosiaalisissa tilanteissa sekä minkälaista nuorten poikien maskuliinisuus on ja miten sitä tuotetaan sosiaalisesti. Tutkielmassa pojat nähdään sosiaalisina toimijoina, joilla on mahdollisuus vaikuttaa vallitseviin maskuliinisuuskäsityksiin sen sijaan, että pojat nähtäisiin huolen kohteina. Subjektin asema mahdollistaa myös sukupuolirakenteiden muokkaamisen.

Tutkielman tavoitteena on kuvata poikien näkemyksiä ja ajatuksia läheissuhteista, sukupuolen vaikutuksista niihin sekä maskuliinisuuksista. Motivaatio tälle tutkielmalle lähtee kandidaatintutkielmastani. Kandidaatintutkielmassani tarkastelin naisten kokemuksia videopeleistä ja niissä esiintyvistä häirinnästä. Tältä pohjalta halusin pro gradu -tutkielmassani jatkaa sukupuolentutkimuksellisten teemojen ympärillä. Ajatus poikiin liittyvästä tutkielmasta heräsi löytäessäni valmiin aineiston, jossa käsiteltiin laajasti minua kiinnostavia aiheita ja teemoja, kuten sukupuolten vaikutusta ystävyys-suhteisiin sekä stereotypioita. Vaikka tutkielmani alkuperäisessä aineistossa tarkastellaan myös laajasti stereotypioita, halusin pro graduun lähtökohdaksi jotain erilaista ja valitsin tutkielmani tarkastelun kohteeksi nuorten läheissuhteet ja sen, vaikuttaako sukupuoli niihin jollain tavalla sekä miten nuoret pojat tuottavat maskuliinisuuksia läheissuhteissaan.

2. Tutkielman teoreettinen tausta

Teoreettisessa taustassa perehdyn kattavammin poikatutkimukseen ja sen keskusteluihin. Luvussa tarkastelen lisäksi maskuliinisuutta sekä poikien läheissuhteita ja sen haasteita, etenkin tunteiden jakamisen mahdollisuuksia.

2.2 Pojat tutkimuksen kohteena

Luvussa esittelen poikatutkimuksen tutkimuskenttää, erityisesti suomalaisesta näkökulmasta. Pyrkimyksenä on tarkastella sellaista tutkimusta, jonka teemat olisivat lähellä oman tutkielmani teemoja, jotta saisin selville, millaisia aiempia näkökulmia poikiin kohdistuvassa tutkimuksessa on ollut.

Antti Kivijärven, Tuija Huukin ja Harry Lunabban toimittama teos *Poikatutkimus* (2018) esittelee ensimmäisenä suomalaista poikatutkimusta. Kirja on kokoomateos ja sen artikkeleissa tarkastellaan poikia ja maskuliinisuuksia monitieteisesti aina varhaislapsuudesta nuoreen aikuisuuteen. Teoksessa pyritään kertomaan poikana toimimisen ulottuvuuksista suomalaisessa yhteiskunnassa. Teoksella on kaksi tehtävää; ensimmäiseksi se vastaa yhteiskunnallisiin ja akateemisiin tarpeisiin ja toiseksi kirja täyttää aukkoa suomalaisen tieteen kentällä kokoamalla yhteen sukupuolivastuullisen poikatutkimuksen tutkimusperinnettä. Teos tekee näkyväksi poika-kategorian sisäistä moninaisuutta. Toisin sanoen poikia ja poikuuksia on monenlaisia. Julkisessa keskustelussa pojista puhutaan yhä usein yhtenäisenä, huolta aiheuttavana ryhmänä. Huolta aiheuttaa yleensä poikien väkivaltaisuutta, syrjäytymistä tai kouluvastaisuutta. Huoli on paikoin perusteltua, mutta keskustelu ovat olleet kapea-alaisia. Teos muistuttaa, että pojat eivät ole yhtenäinen joukko ja että valtaosa pojista voi hyvin. Huolipuhe sivuuttaa kokonaan risteävät erot. Teoksessa kyseenalaistetaan kaksinapaisen tyttö-poika -jaottelun käyttämistä kaiken selittävänä ”supermuuttujana”. Kirjan kirjoittajat kyseenalaistavat artikkeleissaan sen oletuksen, että sukupuolijärjestys olisi luonnollinen ja muuttumaton. (Huuki ym. 2018, 8–9, 10.)

Sukupuolijärjestyksen luonnollisuudesta Jukka Lehtosella on hyvä esimerkki eräästä kaikille tutusta sanonnasta. Hän esittää, että yksinkertainen sanonta ”pojat on poikia” lausutaan usein iloisesti, mutta sanonta viittaa siihen, että pojat olisivat sisäisesti yhtenäinen ryhmä, joka toimii luonnonlakien mukaan. Sanonta sallii pojille poikamaisena pidetyn käytöksen, kuten esimerkiksi sääntöjen rikkomisen ja ilkikurisuuden, joita ei tyypillisesti pidetä esimerkiksi tytöille sallittavana käytöksenä. Sanonta pitää sisällään odotuksen siitä, että kaikki pojat olisivat keskenään samanlaisia. Valkoisuus,

suomenkielisyys, luterilaisuus, heteroseksuaalisuus, maskuliinisuus ja vammattomuus ovat esimerkkejä odotetusta samankaltaisuudesta. Lehtosen mukaan poikatutkimuksen haaste onkin siinä, miten kyettäisiin entistä paremmin ja useammin purkaa näkemystä, jossa poikia pidetään yhtenäisenä ryhmänä. (Lehtonen 2018, 121, 143.)

Poikatutkimus -teoksen lähtökohtana on sukupuolivastuullisuuden ajatus. Teoksessa sukupuolivastuullisuus kiteytetään neljään teesiin. Sen pyrkimyksenä on tunnistaa sukupuolinen moninaisuus. Maskuliinisuuksista pyritään teoksessa kirjoittamaan monikossa. Lisäksi sukupuolivastuullinen tutkimus tunnistaa sukupuolistuneiden rakenteiden olemassaolon, jotka vaikuttavat poikien elämään muun muassa sukupuolistuneina odotuksina (Huuki ym., 11.) Termeillä *sukupuolistunut* ja *sukupuolittunut* tarkoitetaan ilmiötä tai asiaa, joka vaikuttaa eri tavoin eri sukupuoliin. Niiden vivahde-ero kuitenkin on se, että tässä tekstissä käytettävällä termillä *sukupuolistunut* viitataan ilmiöön prosessina, kun taas termillä *sukupuolittunut* viitataan ilmiön tai asian lopputulokseen (Terveysten ja hyvinvoinnin laitos 2022.) Sukpuolivastuullisuuden ajatuksessa pojat ymmärretään toimijoina, jotka voivat vaikuttaa ympäröiviin olosuhteisiinsa. Viimeiseksi sukupuolivastuullisessa ajatuksessa korostuu tutkijan eettinen vastuu. Poikatutkija on osa poikien elämää. Sukupuolen huomioimiseen on useita käsitteitä kuten sukupuolineutraalius, sukupuolitietoisuus, sukupuolisensitiivisyys ja sukupuolivastuullisuus. Teoksessa on päädytty käyttämään käsitettä *sukupuolivastuullisuus*, sillä se korostaa vastuullisen toiminnan ajatusta sukupolikysymyksissä. (Huuki ym., 11). Tässä tutkielmassa pyrin toteuttamaan sukupuolivastuullisuuden ajatusta, erityisesti sen suhteen, että ymmärrän maskuliinisuuksia olevan useita ja monenlaisia, ei vain yhtä tietynlaista maskuliinisuutta. Lähtökohtaisesti tutkielmassa ei kuitenkaan ole tarkoitus kirjoittaa maskuliinisuuksista monikossa kaikkialla, mutta moninaisuuden ajatus on vaikuttamassa taustalla.

Poikatutkimuksessa maskuliinisuutta pidetään sosiokulttuurisena kategoriana, jonka avulla pojiksi oletettuja ihmisiä voi tarkastella. Maskuliinisuuden käsitteeseen liittyy ongelmia, (ks. luku 2.3 tässä tutkielmassa), käsite on kuitenkin nähty hyödyllisenä ja tutkittaessa poikatapaisuutta ja sitä, miten se on osa ympäröiviä yhteisöjä ja kulttuureja. Maskuliinisuuden käsitteen avulla voidaan tunnistaa erilaisia poikia ja poikuuksia, jolloin voidaan hylätä ajatus yhtenäisestä, muuttumattomasta poikien ryhmästä. (em., 17.)

Lunabba kertoo artikkelissaan toimijuusnäkökulmasta, jossa pojat nähdään aktiivisina toimijoina. Perinteisesti pojat ovat olleet huolen ja erilaisten toimenpiteiden kohteina, mutta toimijuusnäkökulma tuo poikakeskusteluun uudenlaisen näkökulman. Kun poikia tarkastellaankin sosiaalisina toimijoina, he saavat subjektin aseman poikakeskustelussa sekä sosiaalisessa toiminnassa, jossa pyritään

muokkaamaan sukupuolirakenteita. Poikien saadessa subjektin aseman, he voivat kokea voivansa vaikuttaa heitä koskevaan keskusteluun ja siihen, miten maskuliinisuuksia tuotetaan. Toisin sanoen toimijuusnäkökulma korostaa sitä, miten pojat itse ylläpitävät ja tuottavat maskuliinisuuksia ja maskuliinisia performansseja, eli tiettyjä maskuliinisia rooleja ja representaatioita. Toisaalta, vaikka pojat voivat itse ylläpitää erilaisia maskuliinisuuksien rooleja, samanaikaisesti roolit ovat sosiaalisesti ehdollistettuja. Tällä tarkoitetaan sitä, että toiset roolit ovat sosiaalisesti enemmän hyväksyttäviä kuin toiset, eli poikien joka tapauksessa odotetaan käyttäytyvän jollain tietyllä tavalla. Toimijuusnäkökulmaan liittyy vielä toinen ulottuvuus, joka on poikien osallisuuden tunnistaminen sekä maskuliinisuusperformansseihin että poikien toimijuuteen poikatiedon rakentumiseen liittyen. Poikien toimijuuden huomioiminen on tuonut poikatutkimukseen poikkeavan, mutta samalla raikkaan näkökulman. Perinteinen poikakäsitys mieltää pojat huolen tai erilaisten toimenpiteiden kohteiksi. (Lunabba 2018, 104, 110–112.)

Lunabban mukaan Suomessa on viitteitä siitä, että 2010-luvulla pojilla on enemmän sosiaalisesti sallittuja tapoja olla poika verrattuna esimerkiksi 1980-luvun Suomeen. Lunabba arvelee tämän johtuvan suvaitsevaisuuden lisääntymisestä yhteiskunnassa. Lunabba on tehnyt havaintoja omassa etnografisessa kenttätutkimuksessaan, jossa hän on ollut mukana kouluissa. Hän kertoo havainneensa, että pojille on sallitumpaa ilmaista itseään uusilla ja erilaisilla tavoilla, kuten esimerkiksi vaatetuksella, hiustyyleillä tai somisteilla kuten huiveilla tai koruilla. Lunabba kertoo, että hänen oman sukupolvensa pojilla 1990-luvun suomalaisessa koulussa itsensä ilmaiseminen ei ollut näin monipuolista. Tästä suvaitsevaisuuden yleistymisestä huolimatta Lunabban mukaan yhteiskunnassa sekä kouluissa esiintyy yhä näkyvää suvaitsemattomuutta, joka on saanut jalansijaa poliittisissa instituutioissa sekä yhteiskunnallisessa keskustelussa. Monipuolisista itseilmaisun muodoista huolimatta osa pojista joutuu yhä piilottamaan tai välttämään itsensä tai maskuliinisuutensa ilmaisemista haluamallaan tavalla (em., 111.)

”Toisenlaista maskuliinisuutta” eli valtavirrasta poikkeavaa maskuliinisuutta ilmaisevat pojat saattavat joutua sosiaalisten sanktioiden kohteeksi. Lunabba tuo myös esiin sen, että vallitsevat poikakäsitykset ylläpitävät sellaisia käsityksiä, jotka ovat haitallisia pojille. Ne voivat kaventaa poikien koulutusvaihtoehtoja sekä mahdollisuuksia ilmaista itseään omalla tavallaan. Lunabban mukaan suomalaisessa keskustelussa ”äijämäisyyttä” ja kovia miesarvoja ihannoidaan yhä, vaikka muualla maailmassa niiden haitallisuudesta on puhuttu jo pitkään. Maskuliininen tunteellisuus, herkkyys ja haavoittuvuus ovat suomalaisessa kontekstissa edelleen piirteitä, jotka voidaan kokea häpeällisiksi. (em., 117.)

Marja Peltola ja Ann Phoenix (2018) ovat kirjoittaneet artikkelin siitä, miten pojat rakentavat tarinoita sukupuolesta performatiivisesti. Performatiivisuudella tarkoitetaan esittämistä ja erilaisia representaatioita, joka lisää kertomisen intensiteettiä. Näin se on myös keskeistä sosiaalisissa tilanteissa (Langellier 1999, 126–127.) Artikkelissa tuodaan myös näkökulmia siihen, miten intersektionaalisuuden näkökulma voitaisiin huomioida maskuliinisuuksien tutkimuksessa. Aineistona on käytetty kolmea ryhmähaastattelussa, jotka ovat osa laajempaa aineistoa ja tutkimusta. Peltolan ja Phoenixin mukaan monet tutkijat hyödyntävät intersektionaalisuuden käsitettä tarkastellessaan nuorten maskuliinisuuksien muodostumiseen sekä niiden siihen vaikuttavia sosiaalisia prosesseja ja valtasuhteita. (Peltola & Phoenix 2018, 225–226.) Intersektionaalisuus on alkuaan Kimberlé Crenshawnin käsite (1989). Intersektionaalisuus on tapa ymmärtää ja analysoida maailmaa sekä ihmisten ja inhimillisten kokemusten monimutkaisuutta. Intersektionaalisuudessa otetaan huomioon monet risteävät tekijät, jotka vaikuttavat yhdessä yksilön elämään ja vallan järjestäytymiseen yhteiskunnassa. Risteäviä eroja ovat monenlaiset sosiaaliset kategorisoinnit, kuten sukupuoli, yhteiskuntaluokka, seksuaalisuus, rotu ja ikä. (Hill Collins & Bilge 2016, 2; Peltola & Phoenix 2018, 226.)

Peltolan ja Phoenixin artikkelissa todetaan, että haastatteluissa osallistujat eivät nosta puheissaan esiin intersektionaalisten erojen olemassaoloa. Vaikka haastateltavat eivät itse nosta niitä esiin, on huomattavaa, että puheissa havaittiin sukupuolittuneita risteämiä muun muassa ikään, paikkaan, tilaan sekä valkoihoisuuteen ja suomalaisuuteen liittyviin eroihin. Haastatteluissa ilmenee myös, että pojat uusintavat puheissaan vanhoja käsityksiä valtasuhteista, kuten poikien mieltäminen ylempiarvoisiksi suhteessa tyttöihin. Artikkelin osoittaa, että poikien elämässä ja arjen käytännöissä sukupuoli on vahvasti kytköksissä valtasuhteisiin. (Peltola & Phoenix 2018, 231.)

2.3 Muuttuva maskuliinisuus

Viime vuosikymmenten aikana maskuliinisuuden kulttuurisia ja historiallisia ulottuvuuksia on jäsennelty monin tavoin kriittisen maskuliinisuustutkimuksen piirissä (Huuki ym. 2018, 11). Arto Jokinen toteaa, että maskuliinisuuden määrittely ei ole yksinkertaista, ja määrittelyyn vaikuttavat myös kulttuuriset tekijät (Jokinen 2010, 128). Maskuliinisuutta tutkittiin pitkään rooliteorioiden kautta, mutta ne eivät kuitenkaan kyenneet selittämään maskuliinisuuden moninaisuutta, valtaa eikä sukupuolen taloudellisia ulottuvuuksia (Connell 1987). Ajatus maskuliinisuudesta sosiokulttuurisena konstruktiona vahvistui 1980-luvulta lähtien. Maskuliinisuutta ja poikia tarkasteleva tutkimus

keskittyi selvittämään sitä, miten maskuliinisuus rakentuu paikallisesti, kun rooliteoria ei kyennyt vastaamaan kaikkiin kysymyksiin.

Raewyn Connellia pidetään keskeisenä teoreetikkona ja tutkijana, joka on vaikuttanut kriittisen maskuliinisuustutkimuksen kehityslinjoihin (Huuki ym. 2018, 12). Hänen mukaansa keskeiset tulokset ajalta ovat, että maskuliinisuudet ovat hierarkkiset jäsenyntyneitä, rakentuvat arjen toiminnasta sekä yksilökohtaisesti että kollektiivisesti yhteisöissä ja instituutioissa ja maskuliinisuuksia luonnehtii sisäinen moninaisuus sekä jatkuva liike ja muutos (Connell 2006). Onkin huomattavaa, että akateemisessa keskustelussa on siirrytty yhdestä maskuliinisuudesta maskuliinisuuksiin, joka huomioi moninaisuuden paremmin. Nykyisin tutkimuksessa tarkastellaan maskuliinisuuksien rakentumista eri kulttuureissa ja eri aikakausina. (Huuki ym. 2018, 12.) Jokisen mukaan länsimaaisessa kulttuurissa maskuliinisinä piirteinä pidetään usein hallitsevuutta, toiminnallisuutta, rationaalisuutta, suoriutuvuutta, fyysistä voimaa sekä tunteiden kontrollia (Jokinen 2010, 128).

Maskuliinisuutta määrittelevät piirteet yleensä sisältävät myös sellaisia tunnuspiirteitä kuten aggressiivisuus, riskinotto, emotionaalinen kontrolli ja seksuaalinen suorituskyky. Näin ajateltuna maskuliinisuutta ei nähdäkään annettuna statuksena, vaan se on jotain, joka tulee saavuttaa. Tämä maskuliininen status muodostetaan, kun vertaisryhmässä osoitetaan yhden tai useamman maskuliinisen piirteen omaaminen. (Beesley & McGuire 2009, 251–252.) Miehen kategoria muodostuu siis piirteistä, jotka määritellään maskuliiniseksi. Toisin sanoen, henkilö on sitä enemmän mies, mitä enemmän hänellä on maskuliiniksi määriteltyjä piirteitä ja ominaisuuksia ja siten arvokas miehenä. Samalla maskuliinisuus nähdään ideaalina sille, mitä miehiset ominaisuudet ovat. (Jokinen 2010, 129.) Tässä puhutaan miehistä, mutta paikoin maskuliiniset tunnuspiirteet koskettavat myös nuoria poikia. Keskinäisissä suhteissaan pojat arvostavat maskuliinisia piirteitä ja ylläpitävät niitä.

Maskuliinisuus voidaan ajatella jatkuvassa muutoksessa olevana käytäntöjen kokoonpanona. Robert Connellin mukaan maskuliinisuus on samanaikaisesti sekä paikka sukupuolistuneissa valtasuhteissa, joka sisältää ne käytännöt, joilla pojat esittävät ja tuottavat sukupuoltaan että vaikutukset, joita näillä poikien käytännöillä on poikien kokemuksiin, persoonallisuuteen ja kulttuuriin. On osoitettu, että ei ole vain yhtä ainoa maskuliinisuutta, vaan on olemassa useita maskuliinisuuksia, jotka ovat kaiken lisäksi muuttuvia. Tutkimuksissa ei ole onnistuttu löytämään maskuliinisuuden pysyvää ydintä, joka esiintyisi ennen sitä rakentavaa toimintaa. Päinvastoin tutkimuksissa on ilmennyt, että maskuliinisuus rakentuu jokapäiväisessä sosiaalisessa toiminnassa. Voi siis sanoa, että yhteisöllisesti jaettujen ihanteiden lisäksi maskuliinisuus rakentuu yksilöiden toiminnan tuloksena, riippumatta siitä, onko kyseessä perinteinen vai normeista poikkeavasti rakentuva maskuliinisuus. (Connell 1995, 71–72; Connell & Messerschmidt 2005, 835; Huuki ym. 2018, 14.)

Jatkuvasta liikkeestä ja muutoksesta huolimatta maskuliinisuutta ja sukupuolistuneita ominaisuuksia pidetään usein itsestäänselvyytenä. Usein pojille ominaisiksi piirteiksi oletetaan rauhattomuus, viihtyminen isoissa ryhmissä sekä väkivaltaisuus. Huuki ja kumppanit kirjoittavat, että maskuliinisuus mielletään useasti ”poikamaisena pidettynä toimintana, poikatapaisuutena”. (Huuki ym. 2018, 12.)

Maskuliinisuudesta ei voi kirjoittaa ilman, että kirjoittaa hegemonisesta maskuliinisuudesta. Maskuliinisuustutkimuksen kentällä on tutkittu sitä, kuinka erilaiset ja toisistaan poikkeavat maskuliinisuudet ovat hierarkkisessa suhteessa toisiinsa. Connellin (Connell 1995; Connell & Messerschmidt 2005) teoria hegemonisesta maskuliinisuudesta on kenties tunnetuin jäsennys tällaisesta hierarkkisesta järjestäytyneisyydestä. Teoriassa tarkastellaan hegemonista maskuliinisuutta ja sen suhdetta täydentäviin, alistettuihin ja marginaalisiin maskuliinisuuksiin. Eniten siteerattu määritelmä hegemonisen maskuliinisuuden käsitteestä on peräisin Connellilta ja kuuluu näin: ”[hegemoninen maskuliinisuus] on sukupuolikäytännön konfiguraatio, joka ilmentää tiettyä aikana tai hetkenä hyväksyttyä vastausta patriarkaatin legitiimiyden ongelmaan, joka takaa (tai jonka tarkoituksena on taata) miesten hallitseva asema ja naisten alisteisuus” (Connell 1995, 77; Howson & Hearn 2020, 41).

Connellin määritelmässä on havaittavissa hieman jopa toksista maskuliinisuutta, sillä sen mukaan naiset ovat alisteisessa asemassa suhteessa miehiin. Toksisella maskuliinisuudella viitataan maskuliinisiin piirteisiin, jotka ovat haitallisia. Tämän lisäksi toksinen maskuliinisuus korostaa maskuliinisuuden hallitsevaa asemaa feminiinisyteen nähden. Terry Kupersin mukaan toksiseen maskuliinisuuteen liittyy aggressiivinen tarve kilpailla ja dominoida muita. Se käsittää miesten ongelmallisimmat taipumukset. (Kupers 2005, 713–714.)

Hegemonisella maskuliinisuudella viitataan myös sellaiseen maskuliinisuuteen, joka on kulloinkin vallassa, toisin sanoen normatiiviseen asemaan yhteiskunnassa sekä siihen minkä oletetaan olevan tunnusomaisesti maskuliinisuutta. Hegemonista maskuliinisuutta on pidetty kunnianarvoisimpana tapana olla mies. (Connell 1987; Connell & Messerschmidt 2005, 832; Huuki, ym. 2018, 13.)

Tunnusomaista maskuliinisuutta voidaan kutsua myös poikakäsityksiksi. Poikakäsitykset usein luovat olettamuksia siitä, mitä poikien oletetaan olevan. Tämän lisäksi on huomattavaa, että poikakäsitykset ja niistä syntyvät hegemoniset taustaolettamukset ovat luomassa käsityksiä myös siitä, minkälaisia poikien tulisi olla. (Lunabba 2018, 105.) Toisin sanoen hegemoninen maskuliinisuus ja sen synnyttämät stereotypiat vaikuttavat vahvasti poikien mahdollisuuksiin olla poika ja tuottaa omanlaistaan maskuliinisuutta. Sari Mannisen mukaan hegemonisen

maskuliinisuuden vaatimukset voivat olla joillekin pojille raskaita kantaa. Tämä koskee sekä niitä poikia, jotka eivät edusta tai välttämättä edes pyri edustamaan hegemonisen maskuliinisuuden ideaaleja sekä poikia, jotka vastaavasti joutuvat työskentelemään pitääkseen yllä kyseisiä ideaaleja omassa toiminnassaan. (Manninen 2010, 16.)

Hegemonista maskuliinisuutta voidaan kutsua myös populaarimaskuliinisuudeksi. Hegemonisen maskuliinisuuden käsitteen tavoin populaarimaskuliinisuus viittaa myös suosittuun tai yleiseen ymmärrykseen siitä, mitä pidetään maskuliinisena tai tyyppillisenä juuri pojille tai miehille. Toisin sanoen populaarilla tai hegemonisella tarkoitetaan sellaista poikana olemisen tapaa, joka on levinnyt laajalle tai on suosittu tapa. Sekä populaari- että hegemoninen maskuliinisuus tuottaa sellaisia odotuksia ja käsityksiä, joista yleisesti ollaan tietoisia ja joita monet pojat yrittävät tavoitella siitä huolimatta, vaikka kaikki pojat tai miehet eivät kokisi samaistuvansa niihin. Esimerkkinä tällaisesta yleisestä olettamuksesta on, että pojat tai miehet olisivat luontaisesti taipuvaisia väkivaltaan tai väkivaltaiseen käyttäytymiseen. Toinen esimerkki on tunteiden näyttämisen tai jakamisen vältteleminen. (em., 105–106.)

Maskuliinisuuden moninaisuutta kuvaavia käsitteitä on maskuliinisuustutkimuksen piirissä useita. Tällaisia käsitteitä ovat muun muassa hybridimaskuliinisuus, mosaiikkimaskuliinisuus, personoitu maskuliinisuus ja inklusiivinen maskuliinisuus. Nämä käsitteet viittaavat sellaiseen ajatukseen, jossa maskuliinisuutta ei pidetä jatkumon toisena päätepisteenä, vaan muuttuvana ideana. Kuten aiemmin todettua, ei ole olemassa vain tietynlaista, yhtenäistä maskuliinisuutta, joka esiintyisi samanlaisina kaikkialla. Tästä huolimatta raja hegemonisen ja muiden maskuliinisuuksien on paikoin hämärä. Valta, joka hegemoniseen maskuliinisuuteen liittyy, on usein haastavaa ennakoida ja se on kontekstista riippuvaista. Toisin sanoen poikien maskuliinisuudet rakentuvat usein yksilöllisesti ja tilannesidonnaisesti. Maskuliinisuuden rakentuessa suhteessa aikaan ja paikkaan, on siihen liittyvät käytännöt ja rakenteet helposti muutoksille alttiita. Maskuliinisuuden muutokset voivat olla hitaita tai nopeita, tiedostamattomia tai julkisia ja yksityisiä tai julkisia. Tästä syystä maskuliinisuuden muutoksia tarkasteltaessa tutkitaan usein lapsia ja nuoria. (Huuki ym. 2018, 14–15.)

Eräs kiistelty teoria maskuliinisuuden muutoksesta on Eric Andersonin (2009) teoria inklusiivisesta maskuliinisuudesta. Andersonin teoria pohjaa väitteeseen, jonka perusteella eriarvoisuus ja homofobia, jotka liittyvät sukupuoleen ja seksuaalisuuteen, ovat vähentyneet merkittävästi länsimaisissa kulttuureissa. Andersonin mukaan tämä luo entistä enemmän tilaa pehmeämmille maskuliinisuuden muodoille, joissa miesten ja poikien välinen emotionaalinen intiimiys heteromaskuliinisuuden puitteissa on sallittua. Anderson väittää myös, että nykyisin miesten väliset suhteet perustuvat moninaisuuden hyväksymiseen. (Anderson 2009; myös Huuki 2010; Manninen

2010.) Teoria on saanut osakseen valtavasti huomiota, mutta myös kritiikkiä. Kritiikki kohdistuu siihen, että teoriassa annetaan maskuliinisuuksien rinnakkaiselosta liian myönteinen kuva. Kritiikkiä annetaan myös siitä, että teoria pohjautuu pienten ja vinoutuneiden aineistojen varaan. Arvostelua osoitetaan myös siitä, ettei teoriassa oteta huomioon sukupuolistuneita valtasuhteita tai eriarvoisuutta, joka valtasuhteisiin liittyy. (Huuki ym. 2018, 15.)

Andersonin teorian kritiikki pienistä ja vinoutuneista aineistosta liittyy siihen, että teoria pohjaa suurilta osin yliopistoikäisten, keskiluokkaisten sekä valkoisten britti- ja amerikkalaismiesten tutkimukseen. Siinä ei oteta huomioon intersektionaalisia eroja (Peltola & Phoenix 2018, 225). Peltolan (2020) artikkelissa hänen käyttämällään poikkileikkausaineistolla ei voi vastata täysin maskuliinisuuksien muutoksen kysymykseen, mutta hän osoittaa artikkelissaan, että hänen aineistonsa poikien kertomukset eivät vahvista inklusiivisen maskuliinisuuden teoriaa. Aineisto ei myöskään vahvista perinteisen maskuliinisuuden normeja. Keskeistä Peltolan artikkelissa onkin, että hegemonisen maskuliinisuuden kritiikki ja sitä uusintavat kerrontatavat ovat ristiriidassa keskenään haastatteluaineiston poikien maskuliinisuuksia koskevassa kerronnassa. (Peltola 2020, 17.)

Maskuliinisuuden monimuotoisuuden tunnistamisen yleistymisen tutkimuksessa on mahdollistanut sen, että voidaan tunnistaa uusia maskuliinisuuden muotoja. On kuitenkin huomionarvoista, että ne perustuvat maskuliinisuuden käsitteelle, joka itsessään kytkeytyy helposti kahtiajakoiseen sukupuolisuuteen. Perinteisten maskuliinisuuksien asema saattaa horjua monimuotoisten maskuliinisuuksien tullessa tilalle, uudet maskuliinisuudet tulevat silti määriteltyä kaksijakoisen sukupuolen ja seksuaalisuuden avulla, vaikkakin moniselitteisemmin. Tämä tarkoittaa sitä, että maskuliinisuus, feminiinisyys, heteroseksuaalisuus ja homoseksuaalisuus pysyvät yhä keskeisinä sosiokulttuurisina käsitteinä, joilla erontekoa tehdään ja sukupuoli-identiteettejä tuotetaan. Tästä syystä maskuliinisuuden käsitettä on kritisoitu akateemisessa keskustelussa. Esimerkiksi Jeff Hearn (1998) ajattelee maskuliinisuuden olevan tärkeä käsite, mutta hänen mukaansa sen ongelmana on käsitteen teoreettinen ohuus ja epätarkkuus. Hearnin mielestä useat maskuliinisuustutkimukset ovat vajonneet myötäilemään kansantajuisia ideologioita, joissa kuvaillaan miesten ominaisuuksia. Hänen mukaansa tutkimuksien analyyseissa on kehäpäätelmän piirteitä. Kritiikki kohdistuu myös kahtiajakautuneeseen asetelmaan maskuliinisuudesta ja feminiinisydestä, jotka taas perustuvat toiseen kahtiajakoon mieheen/poikaan ja naiseen/tyttöön. Connellin vastaus kritiikkiin on se, että luovuttaessa maskuliinisuuden käsitteestä, pitäisi luopua myös muista sukupuolen käsitteistä. Hänen mukaansa muut käsitteet eivät ole olleet yhtä hyviä keskusteltaessa sukupuolen merkityksistä ja ristiriitaisuuksista ja käsitettä tarvitaan, jotta kyetään tunnistamaan sellaisia sukupuolistuneita rakenteita, jotka ylläpitävät eriarvoisuutta. (Huuki ym., 16–17.)

Lasten ja nuorten parissa tehdyissä maskuliinisuuden tutkimuksessa on todettu, että kollektiivissa instituutioissa ja yhteisöissä, kuten varhaiskasvatuksessa, koulussa, harrastusryhmissä ja tiiviissä vertaisryhmissä ja alakulttuurien piireissä pojille on tarjolla erilaisia poikaidentiteettejä, jotka korostavat perinteisenä pidettyjä maskuliinisuuksia (Renold 2007). Myös monissa urheiluharrastuksissa korostetaan ja toistetaan hegemonista maskuliinisuutta ja vaaditaan pojilta onnistuneita suorituksia (ks. Aitchison 2007; Berg & Kokkonen 2016). Tällaisten kollektiivisten instituutioiden ja yhteisöjen lisäksi on myös sosiaalinen media, jossa pojille tarjotaan ja esitellään yltiömaskuliinisia poikakuvastoja. Todellisuudessa hyvin harvat pojat haluavat tai edes pystyvät vastaamaan tällaisiin yltiömaskuliinisiin odotuksiin ja vaatimuksiin. (Huuki ym. 2018, 14.)

2.4 Poikien läheissuhteiden haasteita

Käytän tutkielmassani poikien perhe- ja ystävyys-suhteista käsitettä läheissuhteet, sillä tätä käsitettä myös Peltola (2020) käyttää artikkelissaan puhuessaan poikien perhe- ja ystävyys-suhteista. Suhteet vanhempiin ja vertaisiin ovat tärkeässä asemassa siinä, miten lapset ja nuoret sosiaalistuvat maskuliinisuuteen ja feminiinisuuden liittyviin normeihin. Aiemmassa tutkimuksessa, jossa tarkastellaan nuorten ystävyys-suhteita, on sukupuolen merkityksestä havaittu jako poikien viihtymiseen suuremmissa joukoissa, joissa ystävyys-suhteet perustuvat toiminnallisuuteen ja tyttöjen ystävyys-suhteet perustuvat enemmän kahdenkeskiseen ystävyyteen ja joissa intiimi jakaminen on yleisempää. Suomalaisessa tutkimuksessa on havaittu myös sukupuolittuneita eroja. Pojat ovat raportoineet saavansa ystävyys-suhteissaan emotionaalista tukea vähemmän, kokevat tyytymättömyyttä ihmissuhteisiinsa ja tyttöjä enemmän läheisen ystävän puutetta. (Peltola 2020, 67.)

Artikkelissaan Peltola tarkastelee nuorten poikien läheisiä sosiaalisia suhteita sekä kotona että koulussa sekä sitä, millaisia mahdollisuuksia ja haasteita pojilla on läheissuhteissaan tunteiden jakamisen suhteen. Hyvinvoinnin kannalta pidetään tärkeänä, että ihmisellä on luottamuksellisia läheissuhteita, joissa on mahdollista jakaa omia ajatuksia ja tunteita. Erityisesti sukupuolentutkimuksen kentällä on tästä huolimatta todettu useaan otteeseen, että maskuliinisuus asettuu jännitteiseen suhteeseen verbaalisen tunteiden ja ajatusten jakamisen kanssa, sillä se mielletään feminiiniseksi. Tämä voi olla riskialtista poikien ja miesten hyvinvoinnin kannalta, jos he eivät koe pystyvänsä jakamaan ajatuksiaan ja tunteitaan. Jotkut tutkijat maskuliinisuustutkimuksen kentällä kuitenkin ajattelevat, että maskuliinisuudet olisivat muuttumassa ”pehmeämmiksi”, kuten edelläkin on kerrottu (em., 70.)

Peltolan artikkeli osoittaa, että poikien ystävyysuhteissa korostuu hauskanpito, yhteinen tekeminen ja hierarkisointi. Poikien tarinoista ilmenee tämän kuitenkin, että heidän mahdollisuutensa käydä vakavaa keskustelua sekä jakaa huolia ja vaikeita tunteita ovat heikot. Peltolan mukaan tämä kertoo siitä, että emotionaalinen pidättyväisyyden maskuliininen normi on yhä vahvasti läsnä poikien arjessa, vaikka aineiston perusteella sitä kohtaan oltiin myös kriittisiä. Intiimi jakaminen osoittautuu kuitenkin mahdolliseksi jossain määrin läheisissä ja luottamuksellisissa ystävyysuhteissa. Toisin sanoen artikkeli osoittaa, että nuorten poikien puhetaivoissa ja käytännöissä on havaittavissa ristiriitaisuutta. Puheissaan pojat kritisoivat hegemonisen maskuliinisuuden normeja, mutta toisaalta niitä myös uusinnetaan. (em., 79.)

Peltolan aineiston 12–15-vuotiaat ovat murrosvaiheessa lapsuuden ja nuoruuden välillä. Murrosvaiheessa nuorten suhteet vanhempiin usein muuttuvat, joka vaikuttaa myös siihen, miten ajatuksia ja tunteita jaetaan vanhemman ja nuoren välisissä suhteissa. Mahdollisuuksia intiimiin jakamiseen kaventaa muun muassa oman sekä ystävien yksityisyyden vaaliminen, mutta myös ystäviä kohtaan tunnettu lojaliteetti. Nuoret kontrolloivat sitä, mitä ja minkä verran vanhemmille kerrotaan omista asioista ja ystävien kanssa vietetystä ajasta. Lisäksi tunteiden ja ajatusten jakamiseen vaikuttaa sukupuolittuneet suhteet äitiin ja isään. Tämä tarkoittaa sitä, että äitejä pidetään ensisijaisina luottamuksen kohteina ja isille huolten ja murheiden jakaminen on vaikeampaa. (em., 79–80.)

Peltolan artikkelin tuloksena on se, että pojat eivät koe haasteita intiimissä jakamisessa pelkästään vertaissuhteissa tai kotona, vaan molemmissa. Mahdollisuuksia huolten ja tunteiden jakamiseen kaventaa maskuliinisuuteen liitetyt normit. Tästä huolimatta aineiston pojat olivat varmoja siitä, että vakavan paikan tullen heidän olisi mahdollista uskoutua läheisilleen, joka mahdollistaa sekä emotionaalisen että konkreettisen tuen saamisen. Tukea odotetaan vaikeissa tilanteissa ennen kaikkea vanhemmilta. (em., 80.) Vanhempien tukea odotetaan luultavasti enemmän siitä syystä, että vanhemmat ovat aikuisia ihmisiä, joilla on enemmän elämäkokemusta ja luotetaan siihen, että omat vanhemmat ovat turvallisia, joiden kanssa on mahdollista keskustella vaikeistakin asioista. Ystäville ei välttämättä uskalleta uskoutua, sillä perinteisessä maskuliinisuudessa se saatettaisiin mieltää heikkoudeksi.

Peltolan mukaan haastatteluihin osallistuneet pojat haastoivat useita nuoriin poikiin kohdistuvia stereotypioita. Tätä Peltola perustelee sillä, että pojat osoittavat haastatteluissa vakavuutta ja he reflektoivat itseään ja muita. Maskuliinisuuksista ja niiden normeista keskustellessa poikien puheessa kuuluu analyttisyys, kriittisyys ja havainnointikyky. (em., 81.) Tätä tukee myös Lunabban ilmi tuoma havainto siitä, että pojat voivat osoittaa kypsyyttä haastattelutilanteissa. Lunabban mukaan

usein ajatellaan, että pojat eivät kykene tai ovat epäkypsiä puhumaan ongelmistaan, tunteistaan tai vakavista asioista. (Lunabba 2018, 112.)

On kuitenkin tutkimuksia, joissa nämä ajatukset on osoittautuneet vääriksi. Esimerkiksi Stephen Froshin, Ann Phoenixin ja Rob Pattmanin tutkimuksessa kerrotaan, että heitä varoitettiin siitä, että pojat todennäköisesti eivät kykenisi osallistumaan pitkiin haastatteluihin. Nämä huolenaiheet osoittautuivat tutkimuksessa turhiksi, sillä tutkimukseen osallistuneet pojat olivat innoissaan saadessaan keskustella haastattelijan kanssa näkemyksistään. He ovat saaneet haastatteluissa mahdollisuuden tuottaa maskuliinisuutta eri tavoin. Jotkut pojat kertoivat myös, että heillä ei ole ennen ollut mahdollista käydä vastaavanlaisia keskusteluja aikuisen kanssa. (Frosh & Phoenix & Pattman 2002, 22, 31.)

Lunabban omassa tutkimuksessa hän on kysynyt tutkimukseen osallistuneilta pojilta, kenen puoleen he kääntyvät koulussa, jos heillä huolia tai murheita. Poikien vastaukset eroavat toisistaan, mutta Lunabba paikansi muutaman asian, joka toistui poikien vastauksissa. Arvioidessaan aikuisten valmiutta kohdata poikien huolet, keskeiseksi arvioinnissa nousee poikien suhde aikuiseen ja kuinka turvallinen suhde on. Pojat pitivät tätä jopa tärkeämpänä kuin aikuisen ammatillinen tehtävä koulussa. Esimerkiksi kuraattorin tai koulupsykologin puheille ei hakeuduta, jos pojat kokevat, että he ovat koulumaailman arjessa pojille täysin tuntemattomia henkilöitä. Tästä syystä pojat kokevat, että on luonnollisempaa hakeutua juttelemaan esimerkiksi omalle opettajalle. (em., 114–115.)

Ira A. Virtasen tutkimuksessa tarkastellaan 21–27-vuotiaiden nuorten miesten ystävyysuhteita. Artikkelin tarjoaa kiinnostavaa tietoa nuorten miesten haavoittuvuudesta ja tuesta ystävyysuhteissa. (Virtanen 2018, 239, 244.) Tutkimuksessa tarkastellaan hieman vanhempia nuoria miehiä, kuin tässä tutkielmassa, mutta tarjoaa siitä huolimatta arvokasta näkökulmaa nuorten poikien ja miesten vertaissuhteisiin. Virtasen mukaan ystävyys on toisen ihmisen tarpeiden huomioimista ja positiivisten tunteiden tuottamista. Hänen tutkimuksensa mukaan nuorten miesten ystävyysuhteissa on tyypillistä hauskanpito. Sen lisäksi suhteissa joko avataan tai piilotetaan henkilökohtaisen elämään liittyviä haasteita ja haavoittuvuutta. Ystävät ovat ihmisille tärkeitä sukupuolesta huolimatta, joten sukupuoli ei vaikuta ystävyysuhteen kaipuuseen. Ystävyysuhteita tarkasteltaessa sukupuoli näyttäytyy kuitenkin siten, että nuorten miesten yhteenkuuluvuuden tarvetta on pidetty toissijaisena verrattuna nuorten naisten yhteenkuuluvuuden kaipuuseen (em., 239–240.)

Virtasen mukaan pärjääminen, valittamatta jättäminen ja sisukkuus ovat tunnistettuja ihanteita suomalaisessa maskuliinisuudessa ja miehen stereotyyppioissa. Virtasen tutkimuksessa havaitaan ristiriitaa sen suhteen, että haastateltavat kertovat ajattelevansa, että ystävillä ei ole ollut suurempia

ongelmia elämässään, koska niistä ei puhuta. Samanaikaisesti he kertovat haastatteluissa, että miehet eivät tyypillisesti puhu omista ongelmistaan, vaan ne selvitetään mahdollisuuksien mukaan yksin. Tämä ristiriita tekee nuorten miesten ystävyysuhteiden viestinnästä ja kommunikaatiosta hankalaa. Virtanen tutkimuksesta selviää myös, että läheisissä ystävyysuhteissa haavoittuvuuden osoittaminen on sosiaalisesti hyväksytympää. Haastateltavat kokivat etenkin, että lapsuuden ystävät ja auttamistyön työkaverit ovat sellaisia henkilöitä, jonka kanssa voidaan kuvitella jakavan mieltä painavia asioita. (Virtanen 2018, 251, 254–256.)

Huuki tarkastelee tutkimuksessaan poikien läheisiä suhteita ja välittämisen suhdetta miehisyyden rakentumiseen. Huukin mukaan poikien välittäminen osoittautuu kavereiden kesken sosiaalisen aseman tavoitteluna ja voi ilmetä esimerkiksi jopa väkivaltaisena käyttäytymisenä. Tutkimus on tehty pitkittäistutkimuksena ja aineistona on käytetty Mikaelin haastatteluja (nimi muutettu tutkijan toimesta). Haastattelut ovat osa laajempaa tutkimusprojektia. Huuki haastatteli Mikaelia kolmesti: 6. luokalla, 9. luokalla ja lukion kolmannella luokalla. Haastatteluiden teemoina olivat välittäminen ja sen suhde väkivaltaan ja sosiaalisen statuksen tavoitteluun. Huuki tiedostaa, että tutkimus on tehty vain yhden pojan haastatteluiden perusteella, jolloin tulokset eivät ole yleistettävissä. Hänen mukaansa tutkimus tarjoaa kuitenkin näköaloja poikien välittämisen mahdollisuuksiin hierarkkisen valtapelin kentillä koulussa ja sen ulkopuolella. Välittäminen ilmenee Huukin mukaan joka haastattelukerralla jollain tavalla väkivallan kautta. Väkivaltainen välittäminen näkyy Mikaelin puheissa muun muassa puolustautumisena, koston ja rankaisemisenä. Vanhemmiten kosto ja rankaiseminen ilmenevät puheessa voimakkaammin edellisiin haastatteluihin verrattuna. Huukin ajattelee tämän olevan yhteydessä statukseen siten, että vanhemmiten status vahvenee, jolloin väkivallan käytön toimintamahdollisuudetkin lisääntyvät. Välittäminen taas kietoutuu väkivaltaan ja statukseen siten, että itseä tai läheisiä puolustetaan ”toisilta”, eli tässä tapauksessa emotionaalisesti etäisiltä ja vierailta ihmisiltä. (Huuki 2010b, 3, 5, 15.)

Kuten Virtasen (2018) tutkimuksessa, myös Huukin tutkimuksessa havaitaan, että tunneherkkyys ja intiimiyden osoittaminen sekä jakaminen ovat sallitumpaa ja turvallista läheisimpien ihmisten välillä ja yksityisesti. Huukin tutkimus osoittaa kuitenkin, että nuoreen aikuisuuteen mennessä tällainen tunneherkkyys häviää puhuttaessa myös kaikkein läheisimmistä ihmisistä. Huukin mukaan tutkimus osoittaa, että välittäminen saattaa olla maskuliinisen statuksen resurssi siinä mielessä, että se sulautuu osaksi vallitsevaa maskuliinisuuden normistoa – kuten väkivaltaisuutta ja tunteiden jakamattomuutta. (em., 15–16.)

3. Aineisto ja analyysimetodi

3.2 Haastatteluaineisto

Aineistona tässä tutkielmassa olen käyttänyt Marja Peltolan ja Ann Phoenixin keräämää aineistoa ”Yläkoululaisten ajatuksia sukupuolirooleista ja elämästä 2017–2018”, joka löytyy Yhteiskuntatieteellisen tietoarkiston ylläpitämästä Ailasta. Aineiston haastatteluissa 11–15-vuotiaat helsinkiläiset koululaiset kertovat elämästään ja ajatuksistaan, erityisesti sukupuoleen ja maskuliinisuuteen liittyen. Haastatteluissa kysyttiin nuorten ajatuksia muun muassa koulusta, perheestä, ystävistä ja vapaa-ajasta. Aineiston keruun aikana haastattelukutsut esitettiin niiden koululuokkien oppilaille, jotka tutkimukseen osallistuivat, eli neljälle luokalle, jotka sijaitsivat kolmessa eri koulussa. Kaikki oppilaat haastateltiin, jotka halusivat osallistua tutkimukseen. Kaksi haastattelua tehtiin myös nuorisotalolla. Aineisto on alun perin kerätty ”Masculinities and Ethnicities in New Times: 11–14-year-olds in Helsinki schools” nimisen hankkeen aikana. Helsingin yliopiston tutkijakollegium sekä Jane ja Aatos Erkon säätiö ovat rahoittaneet tätä hanketta ja tutkimusta. (Peltola & Phoenix 2019.) Hankkeen tarkoituksena oli tuottaa uutta tietoa siitä, millaisia käsityksiä 12–15-vuotiailla on sukupuolesta ja maskuliinisuuksista sekä siitä, millaista poikana oleminen on aikana, jolloin kulttuurinen moninaistuminen on läsnä nuorten arjessa (Peltola 2020, 69). Ikäluokkana 11–15-vuotiaat ovat sellainen, jossa kasvetaan lapsesta nuoreksi ja suomalaisessa koulukontekstissa siirrytään alakoulusta (luokat 1–6) yläkouluun (luokat 7–9). Tämä siirtyminen tarkoittaa usein sitä, että sosiaaliset piirit laajentuvat ja vertaissuhteiden merkitys nuorten elämässä kasvaa, jolloin neuvottelu maskuliinisuuksista ja muista identiteeteistä on merkittävää. (Peltola & Phoenix 2022, 26.)

Alkuperäinen aineisto koostuu 22 yksilöhaastattelusta ja kuudesta ryhmähaastattelusta, joissa haastateltavien määrä vaihtelee välillä 2–5 (Peltola & Phoenix 2019). Yhteensä haastatteluihin osallistui 32 nuorta. Suurin osa vastaajista on poikia, heitä aineistossa on 27. Haastatteluihin osallistui vain neljä tyttöä. Yksi haastateltava identifioitui pojaksi, mutta on elänyt tytön elämää aikaisemmin ja joka yhä usein oletetaan tytöksi. Nuorista 28 haastateltiin kouluissa. Haastatteluiden kesto vaihtelee 30–90 minuuttiin. Haastatteluiden pituuteen vaikutti muun muassa se, että eri kouluissa oli eripituisia oppitunteja ja haastattelut pyrittiin toteuttamaan yhden oppitunnin aikana. Usein ongelmana oli myös riittävän rauhallisen ja hiljaisen tilan löytäminen, jossa haastattelut voisi järjestää ilman suurempia häiriöitä. Haastatteluiden aikana ilmeni usein joitain häiriöitä, kuten esimerkiksi se, että opettaja tulee hakemaan tarvikkeita tai tulostamiaan papereita huoneesta, jossa haastattelu on käynnissä. Suurimmat

häiriöt olivat sellaisia, joissa tilaa jouduttiin vaihtamaan ja jotka keskeyttivät haastattelun pidemmäksi aikaa. (Peltola & Phoenix 2022, 26.)

Haastatteluissa nuorilta on kysytty heidän näkemyksiään muun muassa sukupuolesta ja sukupuoliroolien eroista sekä siitä, vaikuttaako sukupuoli ystävyys-suhteisiin tai käyttäytymiseen. Haastateltavat kertovat lisäksi myös suhteista perheenjäseniinsä, koulusta ja erilaisista vapaa-ajan aktiviteeteistaan, merkittävimpinä esimerkiksi harrastukset sosiaalinen media. Haastattelija on kysynyt nuorilta myös heidän tulevaisuudenodotuksistaan, tunteistaan ja siitä, voivatko he puhua huolistaan jonkun kanssa. Haastatteluissa tarkastellaan lisäksi koulukiusaamista, kulttuurista erilaisuutta sekä nuorten kokemuksia rahan käytöstä ja merkityksestä. (Peltola & Phoenix 2019.)

Aineiston taustatiedoiksi luetellaan muun muassa haastattelupäivä, haastattelun kesto sekä haastatteluympäristö, eli onko haastattelu tehty esimerkiksi koulussa tai kotona. Aineistoon on kerätty myös vastaajien ikä, sukupuoli sekä kulttuuritausta. Haastattelut on tehty kolmella sosioekonomisesti erilaisella alueella. Osallistujilla on erilaisia kulttuuritaustoja. Myös haastatteluiden tukena käytetyt virikekuvat on arkistoitu. Kuvat on ladattu kuvapankista, arkistoinnin yhteydessä kerrotaan myös kuvaaja, jos se on tiedossa.

Aineiston laajuuden vuoksi tein rajauksia, jotta sain aineiston hallittavampaan muotoon pro gradun kokoiseen tutkielmaan. Rajasin tyttöjen haastattelut ensimmäiseksi pois, sillä niitä oli alkuperäisessä aineistossa hyvin vähän, yksi yksilöhaastattelu ja kaksi ryhmähaastattelua. Lisäksi tutkielma tarkastelee lähtökohtaisesti poikien näkemyksiä maskuliinisuuksista ja läheissuhteista, joten tyttöjen rajaaminen aineiston ulkopuolelle oli muutenkin luonnollinen valinta. Tyttöjen näkökulma maskuliinisuuksiin olisi toki ollut kiinnostava vertailukohde poikien näkemyksille, mutta parista tyttöjen haastattelusta ei olisi saanut kovin vertailukelpoista materiaalia. Toiseksi rajasin ikähaarukan 13–14-vuotiaisiin sillä perusteella, että puberteetin kannalta tämä on tärkeä vaihe sekä tässä iässä maskuliinisuuteen liittyvät kysymykset ohjaavat sosiaalista toimintaa. Lisäksi pojat sosiaalistuvat maskuliinisiin identiteetteihin juuri murrosiässä (Frosh & Pattman & Phoenix 2002, 1.)

Haastatteluita oli näiden rajausten jälkeen vieläkin liian monta, jotta olisi ollut realistista ottaa ne kaikki mukaan pro gradu -aineistoksi. Tästä syystä päätin rajata aineistoni vain suomalaistaustaisiin. Kulttuuritaustan rajaaminen tutkielman aineiston ulkopuolelle johtuu suurimmaksi osin siitä, että aikaisempien rajoitusten jälkeen muista kulttuuritaustoista tulevia oli aineistossa jäljellä melko vähän. Erilaisten kulttuuritaustojen tarkastelu tutkielmassa olisi todennäköisesti ollut hedelmällistä, mutta ei olisi luultavasti tuottanut yleistettävissä olevaa tietoa koskemaan muista kulttuuritaustoista tulevia poikia ja heidän näkemyksiään.

Ryhmähaastattelut kiinnostivat itseäni alun perin eniten valitessani kyseisen aineiston, sillä niissä olisi todennäköisesti ollut ryhmähaastattelun dynamiikan vuoksi analyysin kannalta kiinnostavaa keskustelua poikien välillä tässäkin tutkielmassa olevista teemoista. Harmikseni kaikki ryhmähaastattelut rajautuivat omasta aineistostani pois muiden tehtyjen rajausten perusteella, joten jäljelle jäi yksilöhaastatteluita.

Tutkielmassani en hyödyntänyt haastatteluissa käytettyjä virikekuvia, sillä haastatteluiden litteraateista ei käynyt riittävän selkeästi ilmi, mistä kuvasta milloinkin puhutaan. Monesti haastattelija on sanonut ääneen kuvan numeron, luultavasti itselleen muistiin myöhempää tarkastelua varten, mutta näin ei ollut kaikissa tapauksissa. Useissa tapauksissa kuvan ja puheen olisi voinut yhdistää päättelämällä, mutta katsoin, että siinä olisi ollut liian suuri virhetulkinnan riski. Keskustelut, joista kuvat eivät olleet pääteltävissä, eivät yksinään olleet riittävän informatiivisia, sillä pojat puhuvat kuvien herättämistä ajatuksistaan ja kuvailevat erilaisia maskuliinisuuksia suhteessa esitettyihin kuviin. Tästä johtuen päätin suosiolla jättää kuvista käydyt keskustelut hyödyntämättä, vaikka ne olisivat tuoneet kiinnostavan näkökulman poikien käsityksiin maskuliinisuuksista.

Alkuperäiseen aineistoon tekemieni rajausten jälkeen tutkielmani varsinainen aineisto koostuu 11 yksilöhaastattelusta. Haastateltavat ovat 13–14-vuotiaita suomalaisia poikia, joista kahdeksan käy 7. luokkaa ja kolme 8. luokkaa koulussa. Pojista seitsemän asuu sosioekonomisesti hyvin toimeentulevalla alueella ja neljä sosioekonomisesta jakautuneelta alueelta.

3.3 Tutkielman eettisyyden ja luotettavuuden pohdinta

Tutkijan on tärkeää noudattaa hyvää tieteellistä käytäntöä, sillä se takaa tutkimuksen uskottavuuden ja luotettavuuden. Ammatillisesti tutkijaa velvoittaa tutkimuseettiset normit. Arja Kuulan mukaan tutkimusetiikan lähtökohtana on ihmisarvon kunnioittaminen. Se tarkoittaa sitä, että tutkimukseen osallistuneiden henkilöiden itsemääräämisoikeutta, vahingoittumattomuutta sekä yksityisyyttä on kunnioitettava tutkimuksen jokaisessa vaiheessa. Tutkijalla itsellään on vastuu siitä, miten aineistoa käsitellään ja millaista tutkimustietoa sen pohjalta tuotetaan. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että tutkijana kannan vastuun kaikista konkreettisista ratkaisuista ja valinnoista, joita tutkielman teon aikana teen. (Kuula 2011, 17, 26–27, 44–47.) Tähän olen tutkijana sitoutunut, vaikka käyttämäni aineisto ei ole itse keräämäni enkä ole osallistunut aineiston suunnitteluun millään tavalla. Kunnioittaakseni haastateltavien ihmisarvoa tässä tutkielmassa, olen erityisen tarkka siitä, että käyttämäni suorista haastattelusitaateista ei käy ilmi mitään suoraa tai epäsuoraa tunnistettavaa. Alkuperäisessä aineistossa haastateltaville on valmiiksi annettu pseudonimet. Käytän näitä samoja

pseudonimiä myös tutkielmani haastattelusitaateissa, jotta en itse vahingossakaan sekoita kenenkään haastattelusitaatteja toisistaan.

Käyttämäni aineiston kaikki haastattelut on litteroitu ja anonymisoitu alkuperäisen tutkijan toimesta. Haastatteluista on poistettu niissä esiintyvät tunnistetiedot, kuten ihmisten tai koulujen nimet sekä asuinalueisiin viittaavat tunnistettavat tiedot. Henkilökohtaisia tietoja, kuten esimerkiksi vanhempien ammatteja, on lisäksi karkeistettu tunnistettavuuden vähentämiseksi. Näin ollen itselläni ei ole ollut aineistoa käsitellessäni pääsyä sellaisiin henkilö- tai tunnistetietoihin, joista voisin tunnistaa esimerkiksi tietyn haastateltavan. Aineisto on tallennettu Yhteiskunnalliseen tietoarkistoon tutkimukseen osallistuvien tietosuojaa kunnioittaen.

Tutkielman julkaisun jälkeen minulla on Yhteiskunnallisen tietoarkiston osoittama velvollisuus poistaa aineisto laitteeltani tietoturvalisistä ja tutkimuseettisistä syistä. Tämän lisäksi vastuullani on ilmoittaa julkaistun tutkielmani viitetiedot Yhteiskunnalliselle tietoarkistolle, sillä tietoarkisto pitää kirjaa julkaisuista, mihin aineistoja käytetään. Julkaisut, joissa aineistoa on käytetty, on listattu aineiston yhteydessä tietoarkiston sivuilla Ailassa.

3.4 Sisällönanalyysi laadullisen aineiston analyysissä

Tyypillisesti tutkimusmenetelmät luokitellaan karkeasti kvalitatiivisiin, eli laadullisiin ja kvantitatiivisiin, eli määrällisiin menetelmiin. Jaottelu perustuu siihen, että kvalitatiiviset ja kvantitatiiviset menetelmät pohjautuvat erilaiselle osaamiselle. (Vuori 2021) Tämä tutkielma on luonteeltaan kvalitatiivinen, eli laadullinen tutkimus. Analyysimenetelmänä tutkielmassa on käytetty laadullista aineistolähtöistä sisällönanalyysia. Tässä luvussa kuvailen sisällönanalyysia yleisesti ja seuraavassa luvussa pureudun tarkemmin aineistolähtöiseen sisällönanalyysiin.

Sisällönanalyysi on yksi perusmenetelmistä, jota on mahdollista käyttää kaikissa laadullisen tutkimuksen perinteissä. Sisällönanalyysia pidetään yksittäisenä metodina ja sitä voidaan käyttää erilaisissa analyysikokonaisuuksissa. Sisällönanalyysia voidaan käyttää hyödyksi monenlaisissa tutkimuksissa. Margit Schreierin mukaan laadullinen sisällönanalyysi auttaa vähentämään tarkasteltavan aineiston määrää. Tällä tarkoitetaan sitä, että tutkija keskittyy tiettyihin merkityksen näkökohtiin eli tutkimuskysymyksiin liittyviin näkökulmiin. Näitä näkökulmia voi olla paljon, mutta lopulta osatekijöiden määrää rajoittaa se, kuinka monta kategoriaa tutkija pystyy käsittelemään. Sisällönanalyysin avulla saadaan käsitys siitä, miten aineiston eri osat vertautuvat ja liittyvät toisiinsa. Toinen keskeinen piirre on, että sisällönanalyysin on erittäin systemaattinen. Kolmantena keskeisenä

piirteinä Schreier mainitsee metodin joustavuuden, jolla hän tarkoittaa sitä, että koodauskehys on aina sovitettava materiaaliin, ei ole valmista koodauskehystä. Koodauskehys on metodin ydin ja sisältää ainakin yhden pääkategorian ja vähintään kaksi alakategoriaa. (Schreier 2013, 2–3, 8).

Jouni Tuomi ja Anneli Sarajärvi käyttävät tutkija Timo Laineen kuvausta laadullisen tutkimuksen analyysin rungosta, sillä se on heidän mukaansa pysynyt periaatteessa samana. Laineen kuvauksessa todetaan, että ensin päätetään, mikä aineistossa on kiinnostavaa ja se päätetään vahvasti (1). Toiseksi käydään läpi aineisto, erotetaan ja merkitään ne asiat, jotka sisältyvät kiinnostuksen kohteeseen ja kaikki muu jätetään aineistosta ja tutkimuksesta pois (2a ja 2b). Merkityt asiat kerätään yhteen ja erilleen muusta aineistosta (2c). Kolmanneksi aineisto luokitellaan, teemoitellaan tai tyypitellään tai muuta vastaavaa (3). Lopuksi kirjoitetaan yhteenveto havainnoista ja tuloksista (4). (Tuomi & Sarajärvi 2018, 104.) Schreierin sisällönanalyysin analyysirunko on hyvin samanlainen, kuin edellä esitetty runko (Schreier 2013, 8).

Tuomi ja Sarajärvi myöntävät, että kyseinen kuvaus paljastaa laadullisen analyysin sudenkuopat. Huomattavimpana seikkana lienee se, että laadullisesta aineistosta ilmenee aina enemmän kuin yksi kiinnostava asia, jota tutkijana ei ole osannut aiemmin ajatella. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 104.) Tiedostan, että tutkielmassani on käynyt hieman tällä tavalla. Aineistoon tutustuessani minulla oli mielessäni yksi näkökulma, josta halusin tutkielmani tehdä. Aineistoon tutustuessani ymmärsin, että alkuperäisen kiinnostuksenkohteeni voi laajentaa pelkästä ystävyysuhteiden tarkastelusta läheissuhteiden tarkasteluun. Tässä kohtaa kiinnostus tarkentui myös maskuliinisuuksien rakentumiseen läheissuhteissa, joten tutkielmani lähtökohdaksi päätyi tämä näkökulma aineiston tarkastelun tuloksena.

Kohdasta kaksi, eli aineiston merkitsemisestä ja merkittyjen asioiden yhteen keräämisestä, käytetään metodikirjallisuudessa usein nimitystä koodaaminen. Se yleensä tapahtuu siten, miten itse kukin tutkija kokee itselleen parhaimmaksi tavaksi tehdä ja käsitellä aineistoa. (em., 105.) Seuraavassa luvussa kuvailen tarkemmin sitä, miten käsittelin omaa aineistoani tässä tutkielmassa.

Kuvauksen kolmas kohta nähdään tyypillisesti tutkimuksen varsinaiseksi analyysiksi. Tuomi ja Sarajärvi kuitenkin huomauttavat, että tämä kohta ei ole edes mahdollinen, ilman sitä edeltäviä vaiheita. Lisäksi pelkkä luokittelu, teemoittelu, tyypittely tai mikä muu aineiston järjestämisen tapa tahansa ei yksinään riitä analyysiksi. Tarvitaan myös seuraavaa vaihetta, eli yhteenvedon raportointia. Luokittelu mielletään usein alkeellisimmaksi tavaksi järjestää aineisto, sillä yksinkertaisimmillaan aineistosta määritellään luokkia ja lasketaan kyseisten luokkien esiintymisten määrä aineistossa. Tulokset esitellään tyypillisesti taulukkona. Teemoittelu on lähes luokittelun tapaista, mutta sen

painopisteenä on se, mitä aineistossa sanotaan, eikä tiettyjen esiintymien lukumäärä. Teemoittelu mahdollistaa erilaisten teemojen esiintyvyyttä aineistossa. Tuloksena syntyy yleisimmin kuvauksia, jotka kuvaavat tiettyjä aineistossa esiintyviä teemoja. Tyypittelyssä aineistosta etsitään tietynlaisia tyyppisiä. Tällä tarkoitetaan esimerkiksi sitä, että tietyn teeman sisältä haetaan näkemyksille yhteisiä ominaisuuksia ja näistä yhteisistä näkemyksistä muodostetaan eräänlainen tyyppiesimerkki, toisin sanoen joukko yhtenäisiä näkemyksiä tiivistetään yhdeksi yleistykseksi. (em., 105–107)

Laadullisen analyysin voi jaotella induktiiviseen ja deduktiiviseen analyysiin. Jako perustuu sille, millaista päättelyn logiikkaa tutkimuksessa käytetään. Tämä voi olla joko induktiivista, eli yksittäisestä yleiseen tai deduktiivista, eli yleisestä yksittäiseen. Näiden kahden lisäksi on myös abduktiivista päättelyä, jolla tarkoitetaan sitä, että uutta teoriaa voi muodostaa havainnoista, jos havaintojen tekoon liittyy jonkinlainen johtolanka tai -ajatus (em., 107–108). Tätä jaottelua parempi on Jari Eskolan esittämä jaottelu aineistolähtöiseen, teoriasidonnaiseen ja teorialähtöiseen analyysiin (Eskola 2018, 162.) Tässä jaottelussa otetaan edellistä paremmin huomioon analyysin tekoa ohjaavat tekijät (Tuomi & Sarajärvi 2018, 108).

Yleensä aineistolähtöisessä analyysissä pyrkimyksenä on luoda aineistosta teoreettinen kokonaisuus. Tämän tutkielman analyysi tuottaa temaattisia kuvauksia tutkimuskysymysten pohjalta. Keskeistä on, että analyysiyksiköt eivät ole etukäteen valittuja aiemmasta teoriasta. Teorian tarkoitus aineistolähtöisessä analyysissä on ohjata metodologisia sitoumuksia. Voidaan sanoa, että lähtökohtaisesti aiemmilla havainnoilla tai teorioilla tutkittavasta ilmiöstä ei pitäisi olla mitään vaikutusta analyysin toteuttamiseen tai lopputulokseen, sillä analyysin oletetaan olevan aineistolähtöistä. Aineistolähtöisessä analyysissä päättelyn logiikan sanotaan olevan induktiivista, mutta se ei ole yksiselitteistä. Pohdinnoissa voidaan tarkastella omia tuloksia suhteessa aiempaan tutkimukseen. Aineistolähtöisyyden ongelmana pidetään sitä, että puhdasta aineistolähtöisyyttä eli täysin objektiivisia havaintoja, ei ajatella olevan olemassa. Tutkijan käyttämät käsitteet, tutkimusasetelmat ja menetelmät ovat tutkijan itsensä asettamia ja ne vaikuttavat aina tuloksiin. Laadullisessa tutkimuksessa tulee myös huomioda, että tutkijan omat ennakkoluulot ja -käsitykset tutkittavasta aiheesta saattaa vaikuttaa analyysiin ja tuloksiin. Tämä ongelma on laadullisessa tutkimuksessa myönnetty. Tähän jonkinlaisena ratkaisuna pidetään fenomenologis-hermeneuttisessa perinteessä sitä, että tutkija kirjoittaa omat ennakkonäkemyksensä tutkimukseen auki. Fenomenologis-hermeneuttisella perinteellä tarkoitetaan tulkinnallisen tutkimuksen perinnettä. Sen lähtökohtana on oletus siitä, että kokemuksen tutkimisessa tutkittavat ilmiöt ovat läsnä elämismaailmassa, mutta sellaisessa muodossa, joka ei suoraan avaudu käsitteellistämälle ja ymmärtämälle, vaan tarvitaan tulkintaa. Aineistolähtöisyyden ongelmia voidaan yrittää ratkaista

myös teoriaohjaavalla analyysillä. Tässä analyysi ei pohjautu suoraan teoriaan, mutta aiemmasta tiedosta voi olla apua analyysin teossa. (em., 41–42, 108–109, 176.) Teoriaohjaavaa analyysia ei kuitenkaan pidä sekoittaa teorialähtöiseen analyysiin, sillä ne ovat toisistaan erillisiä analyysimenetelmiä.

Teorialähtöistä analyysia pidetään perinteisenä analyysimallina. Nimensä mukaisesti analyysi nojaa johonkin tiettyyn teoriaan. Tällöin tutkimuksessa kuvaillaan tämä teoria ja määritellään tutkimuksessa käytettävät käsitteet sen pohjalta. Aineiston analyysia ohjaa aiempien tietojen perusteella luotu teoria. Tyypillisesti teorialähtöisen analyysin tarkoituksena on testata aikaisempaa teoriaa uudessa kontekstissa. Päättelyn logiikkana teorialähtöisellä analyysillä on deduktiivinen. Tutkimuksen teoreettisessa katsauksessa on päätetty etukäteen käsitteet sekä kategoriat ja mitä ne tarkoittavat. Aineisto analysoidaan suhteessa teoreettisiin päätöksiin. (em., 110–111.)

Menetelmänä sisällönanalyysin avulla voidaan analysoida aineistoja systemaattisesti ja objektiivisesti (em., 117), huomioiden kuitenkin esimerkiksi aineistolähtöisen analyysin edellä mainitun ongelman. Sisällönanalyysi on tekstianalyysia, samaan tapaan kuten ovat myös historiallinen analyysi sekä diskurssianalyysi. Sisällönanalyysissa tarkastellaan inhimillisiä merkityksiä, joita löytyy laadullisen tutkimuksen historiasta. Sisällönanalyysin ja diskurssianalyysin erotuksena on, että sisällönanalyysissa korostuu tekstin merkityksien etsiminen, kun taas diskurssianalyysissa analysoidaan sitä, miten kyseisiä merkityksiä tekstissä tuotetaan. Nämä eri analyysimenetelmät eivät tuota yhteismitallista tietoa, mikä tarkoittaa sitä, että näistä eri näkökulmista tehdyt analyysit eivät ole sovitettavissa yhteen. (em., 117.)

3.5 Analyysimetodina aineistolähtöinen sisällönanalyysi

Tutkielmassani käytän aineistolähtöistä sisällönanalyysia selvittääkseni, millaisiksi nuoret pojat kuvailevat läheissuhteitaan, miten sukupuoli vaikuttaa niihin vai vaikuttaako sekä millaisia maskuliinisuuksia pojat tuottavat läheissuhteissaan. Tutkimuskysymyksiä on täten kolme:

1. Millaisia ovat poikien läheissuhteet poikien kerronnassa?
2. Miten pojat kokevat sukupuolen vaikuttavan läheissuhteisiin?
3. Millaisia maskuliinisuuksia pojat tuottavat läheissuhteissaan?

Aineistolähtöisyydellä tarkoitetaan sitä, että analyysia ei ohjaa aiempi teoria, vaan analyysi perustuu pitkälti aineistoon, sen tulkintaan ja päättelyyn. Metodilla pyritään muodostamaan aineistosta teoreettinen kokonaisuus, jossa tutkijan omat tulkinnat ja päätelmät toimivat analyysin perustana.

Tutkittavia pyritään ymmärtämään heidän omasta näkökulmastaan käsin analyysin kaikissa vaiheissa. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 108, 127.) Tutkielman analyysi ei siis pohjaa jollekin valmiille teorialle. Analyysin aikana sekä sen jälkeen tarkastelin aiemmin tehtyjä tutkimuksia analyysissa nousseista teemoista ja ilmiöistä. Analyysini tukena käytän aiemman tutkimuksen tuloksia ja vertailen, tukevatko vai poikkeavatko omat tulkintani aiempien tutkimusten tuloksista.

Aineistolähtöistä laadullista sisällönanalyysia kutsutaan induktiiviseksi aineiston analyysiksi. Se kuvataan kolmivaiheiseksi prosessiksi, jonka vaiheita ovat 1) aineiston redusointi eli pelkistäminen, 2) aineiston klusterointi eli ryhmittely ja 3) abstrahointi eli teoreettisten käsitteiden luominen. Aineiston redusointivaiheessa tutkielman analysoitava data, tässä tapauksessa haastatteluaineisto, on litteroidussa muodossa. Haastatteluaineisto pelkistetään karsimalla aineistosta tutkielmalle epäolennainen informaatio pois. Tämä voi tarkoittaa esimerkiksi informaation tiivistämistä tai sen pilkkomista. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 122–123.)

Tässä tutkielmassa redusointivaiheessa luin aineiston huolellisesti ensimmäisellä kerralla läpi tutustuakseni aineistoon tarkemmin. Tällä lukukerralla myös merkitsin aineistosta kohdat, joissa haastateltavat puhuvat ystävydestä vastakkaisen sukupuolen kanssa alkuperäisen kiinnostukseni perusteella. Lähempi tutustuminen ohjasi tutkielman tutkimuskysymyksiä ystävyssuhteiden tarkastelusta kohti poikien läheissuhteita laajemmasta näkökulmasta, eli tarkastelun kohteeksi päätyi myös poikien perhesuhteet, erityisesti suhteet vanhempiin. Tutkielman kolmanneksi tutkimuskysymykseksi nousi myös maskuliinisuuksien tuottaminen läheissuhteissa, joten toisella lukukerralla merkitsin ylös haastattelukatkelmia, joissa käsiteltiin ystävyssuhteita, perhesuhteita, tulevaisuuden perhekäsityksiä tai maskuliinisuutta, eli sellaisia kohtia, jotka vastaisivat tutkimuskysymyksiini. Tein merkinnät aineistoon eri korostusväreillä, joista jokainen väri kuvasti eri teemaa, sininen perhesuhteita, tummansininen tulevaisuuden perhenäkemyksiä, keltainen ystävyssuhteita ja vihreä maskuliinisuutta. Tämä helpotti sekä omaa aineiston hahmottamistani että seuraavaa vaihetta eli klusterointia. Ennen ryhmittelyvaihetta koitti aineiston lopullinen pelkistäminen, jolloin karsin aineistosta kaiken ylimääräisen datan pois. Poistamalla aineistosta ylimääräisen informaation sain muodostettua tutkielmani varsinaisen aineiston, jossa jäljellä oli enää itse merkitsemäni katkelmat.

Aineistolähtöisen sisällönanalyysin toisessa vaiheessa, eli klusterointivaiheessa, ryhmittelin katkelmat vielä teemoittain tutkimuskysymysten perusteella analysoinnin helpottamiseksi. Tässä vaiheessa pyrin muodostamaan alkuperäisistä haastattelukatkelmista pelkistettyjä ilmauksia. Ryhmittelyvaiheessa aineistosta pyritään etsimään samankaltaisuuksia ja/tai eroavaisuuksia kuvaavia ilmauksia (em., 124). Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissa käytetään perinteisesti hyödyksi

taulukointia ja luokittelua ilmauksista, alaluokista ja pääluokista. Tässä tutkielmassa en kuitenkaan tehnyt luokittelua, vaan enemmänkin teemoittelua. Pelkistettyjen ilmauksien muodostamisen jälkeen aloin hahmottelemaan analyysia siten, että etsin ilmauksista ja haastattelukatkelmista samankaltaisuuksia ja eroavaisuuksia kuten Tuomi & Sarajärvi kuvaavat, mutta en luokitellut tuloksiani. Kirjoitin laajoja muistiinpanoja havainnoistani, jotka muodostivat analyysini pohjarungon. Tästä pohjasta lähdin laajentamaan analyysiani. Teemoittelussa korostuu luokittelua enemmän se, mitä aineistossa sanotaan kustakin teemasta. Teemoittelun tavoitteena on etsiä aineistosta tiettyä teemaa kuvaavia näkemyksiä, kuten edellisessä luvussa todetaan. Teemoittelu, eli aineiston kuvaukset, viittaa fenomenologis-hermeneuttiseen perinteeseen laadullisesta sisällönanalyysistä. (em., 105–107, 114.)

Aineistolähtöisen sisällönanalyysin kolmannessa vaiheessa, abstrahointivaiheessa, erotetaan tutkielman kannalta olennainen tieto ja muodostetaan tästä valikoidusta tiedosta teoreettisia käsitteitä (em., 125). Kuten edellä kuvasin, poikkesin hieman tästä ja käytän aineistolähtöistä sisällönanalyysia hieman poikkeavalla tavalla. Luokittelun pois jättämisen seurauksena teoreettisten käsitteiden muodostaminen osoittautui hankalaksi, mutta tehtyäni teemoittelua, analyysini tuloksena syntyi kuvauksia siitä, millaisia käytäntöjä ja puhetapoja poikien haastattelupuheessa esiintyy, millaisia samankaltaisuuksia tai eroavaisuuksia niissä on. Vertailen analyysini tuloksia aiempaan tutkimukseen, jota esitellään tutkielman teoreettista taustaa kuvaavassa luvussa.

Alkuperäisessä aineistossa haastateltaville on luotu pseudonimet ja haastatteluistakin on poistettu tunnistetiedot, joten päädyin tässä tutkielmassa käyttämään samoja pseudonimiä haastattelusitaateissa, joita käytän tukemaan analyysiä. Sitaatit on erotettu selkeästi muusta tekstistä. Haastattelijan puhe on merkitty H-kirjaimella. (--) -merkintä (kahdella viivalla) sitaateissa tarkoittaa sitä, että olen itse poistanut haastattelupätkästä epäoleellisen pois. (-) -merkinnät ovat alkuperäisessä litteroidussa aineistossa ja tarkoittaa pois jätettyä sanaa tai sanan osaa puheessa. Hakasulkeiden sisään kirjoitetut sanat ovat sitaattia selventäviä, esimerkiksi tarkentamaan kenestä puhutaan, jos se ei käy ilmi puheesta.

4. Analyysi

Analyysiluvun olen jakanut kahteen osaan. Ensimmäisessä luvussa tarkastellaan poikien perhesuhteista ja jälkimmäisessä ystävyysuhteita. Sekä perhe- että ystävyysuhteita käsittelevien lukujen alla tarkastellaan poikien puheessa esiintyviä maskuliinisia piirteitä ja ominaisuuksia sekä maskuliinisuuden tuottamista puheessa ja sosiaalisessa toiminnassa omassa kategoriassaan. Perhesuhteita käsittelevässä luvussa tarkastellaan myös poikien tulevaisuuden perhehaaveita ja - näkemyksiä. Teorialuvussa tarkastelin perhe- ja ystävyysuhteita yhdessä läheissuhteiden käsitteen kautta. Analyysissa jaan tämän käsitteen alle omiksi alaluvuikseen perhe- ja ystävyysuhteiden aineiston analyysin.

Kuten metodiluvussa kuvasin, aineistolähtöisen sisällönanalyysin ongelmana pidetään sitä, että puhdasta aineistolähtöisyyttä ei voi olla. Siitä syystä ennen varsinaista analyysiä kirjoitan auki omia ennakkokäsityksiäni aiheesta ja mahdollisista tuloksista, jotta analyysini olisi läpinäkyvämpää ja siten ne tulisivat huomioiduiksi analyysissa. Ennakkokäsitykset on kirjoitettu auki, ennen kuin olen perehtynyt aineistoon tarkemmin sekä paneutunut aiempaan tutkimukseen analyysissa käsitellyistä teemoista.

Ennakkokäsitykseni poikien perhesuhteista on se, että nuorten perhesuhteet todennäköisesti kuvataan yleensä melko tavanomaisiksi. Tavanomaisena pidän tässä suhteessa sitä, että suhteita vanhempiin ja mahdollisiin sisaruksiin pidetään pääsääntöisesti hyvinä eikä haastateltavien poikien läheissuhteiden kuvauksissa esiinny luultavasti juurikaan poikkeavuutta, vaan ovat melko samankaltaisia. Luultavasti monet asuvat molempien vanhempien ja mahdollisten sisarusten kanssa. Ennako-olettamukseni poikien ystävyysuhteisiin liittyen on se, että useammalla pojalla on todennäköisesti useita ystäviä, mutta tässä luultavasti voi olla vaihteluakin. Toinen ennakkokäsitykseni on, että nuorten ystävyysuhteet koetaan luultavasti hieman erilaisiksi riippuen siitä, ollaanko pelkällä poikaporukalla vai sekaporukalla, jossa on sekä poikia että tyttöjä.

Kolmas ennakkokäsitykseni poikien maskuliinisuuksien tuottamiseen liittyen on, että poikien puheesta esimerkiksi käyttäytymisestä koulussa esiintyy enemmän levottomuutta ja luultavasti kavereiden kesken esiintyy jonkinlaista fyysistä leikkimielistä painimista. Ajattelen myös, että poikien puheessa esiintyy mahdollisesti paljon ominaisuuksia, joita liitetään perinteiseen maskuliinisuuteen, kuten esimerkiksi urheilullisuutta, sekä tietynlaista emotionaalista kovuutta. Tällä tarkoitan muun muassa sitä, että pojat mahdollisesti kokevat hankalammaksi puhua vaikeammista asioista erityisesti ystäville.

4.2 Kuvaukset poikien perhesuhteista

Lähes kaikki haastateltavat kertovat tulevansa ydinperheestä. Kahdeksan poikaa elää yhdessä molempien vanhempansa kanssa. Haastateltavista vain kaksi asuu pelkästään vain toisen vanhemman kanssa. Yksi haastateltavista kertoo asuvansa vuoroviikoin vanhempiensa luona. Lisäksi kymmenellä haastateltavalla on sisaruksia yksi tai useampi. Muutama haastateltava kertoo, että isosisarukset ovat muuttaneet jo omilleen pois kotoa. Osalla haastateltavista sisaruksia asuu toisen vanhemman luona. Jotkut elävät uusioperheessä ja sitä kautta sisarpuolia. Vain yksi haastateltava on ainut lapsi perheessä.

JOHANNES: Kyl me, ihan hyvin tullaan. Kyl meil on, ihan hyvät välit.

Aineiston analyysin perusteella nuorten poikien perhesuhteet ovat enimmäkseen hyvät ja läheiset. Lähes jokainen haastateltava poika kertoo, että tulee ”ihan hyvin” toimeen omien vanhempien ja sisarusten kanssa. Tyypillisin vastaus suhteesta vanhempiin on Johanneksen vastauksen kaltainen (sitaatti yllä). Onni kertoo (sitaatti alla), että perheen kesken yritetään päivittäin kerääntyä yhteen illalliselle, jotta voidaan jakaa omia kuulumisia ja päivän tapahtumia. Vanhempien kiireiden ja lasten harrastusten myötä tämä ei aina ole mahdollista. Yhdessä syömään kerääntyminen saman pöydän ääreen oletettavasti lisää perheen yhteenkuuluvuuden tunnetta ja lähentää perheenjäseniä.

ONNI: Hyvinhän mä tuun niiden kaa toimee. Tota noin, me yleensä pyritää aina siihen et syödään aina yhdessä, mut aina se ei..

H: Joka päivä?

ONNI: Nii. Mut se ei oo aina mahollista, koska kaikil on harrastus ja töitä. Yleensä aina pyritää siihen, kyl mä tuun hyvin vanhempien kaa toimee.

Kukaan haastatelluista pojista ei kerro, että suhteet vanhempiin tai sisaruksiin olisivat huonot. Tämä on tietenkin positiivista ja kertoo siitä, että pojilla on perheissään asiat oletettavasti hyvin. Jos suhteet vanhempiin koettaisiin huonoiksi, voisi poikien elämässä todennäköisesti olla muitakin ongelmia tai haasteita. Aineistossa on kuitenkin yksi poika, joka ei ole nähnyt omillaan asuvaa isoveljeään vuosiin, kuten eivät ole muutkaan sukulaiset (Joelin kommentti alla). Joel kuvailee, että hänen isoveljensä on ”ongelmatapaus”, josta Joelin äiti on huolissaan. Joel itse äännähtää epäselvästi mahdollisesti myöntävän vastauksen kysyttäessä onko hän itse huolissaan veljestään. Joel on ollut 8-vuotias, kun

hän on nähnyt veljensä edellisen kerran. Joel on varmasti ollut huolissaan veljestään, mutta kuusi vuotta on pitkä aika nuorelle pojalle, joten on ymmärrettävää, että Joel ei välttämättä oikein osaa suhtautua veljen poissaoloon. Epävarmuutta luultavasti lisää se, että Joelin mukaan veljeltä tulee kuitenkin epämääräisiä ja hurjia tekstiviestejä. Se voi tuntua pelottavaltakin. Etääntynyt veli todennäköisesti ei ole Joelille läheinen ja siksi haastattelijan kysymys voi herättää epävarmuutta.

JOEL: En mä oo sitä nähny [isoveljeä], ei kukaan meiän sukulaisista oo nähny sitä moniin vuosiin. Varmaan, mäkin oon nähny sen varmaan kuus vuotta sitte viimeks.

Sisarusten kesken on pieniä riitoja silloin tällöin, mutta sen voi olettaa kuuluvan sisarussuhteisiin. Pojat kertovat, että myös vanhempien kanssa riidellään silloin tällöin. Riidoista huolimatta pojat kokevat, että perhesuhteet ovat hyvät, esimerkkinä Eliaksen sitaatti alla. Riitoja syntyy etenkin vanhempien asettamista säännöistä sekä niiden rikkomisesta ja vastustamisesta. Kotiintuloajat ovat haastattelujen perusteella se tyypillisin riidan aihe poikien ja vanhempien välillä. Kotiintuloaikojen rikkominen voi kertoa siitä, että pojat haluaisivat enemmän vapautta päättää omista menoistaan. Sääntöjen vastustamiseen voi liittyä myös halua irtautua vanhemmista. Vanhempien ja sisarusten kanssa riitelemine on lapsuudessa ja etenkin nuoruudessa normaalia. Välien hyvinä pysyminen riidoista huolimatta, kertonee siitä, että perheenjäsenten välillä kommunikaatio ja vuorovaikutus toimivat ja asioista voidaan keskustella ja sopia. Lapsuudessa ja nuoruudessa kerrytetyt vuorovaikutustaidot ovat tärkeitä taitoja myös nuoren myöhemmissä elämänvaiheissa, sillä usein kotoa opitut taidot ja tavat ovat sellaisia, joita vielä aikuisenakin noudatetaan.

H: Mites sun vanhemmat? Tuuks sä ihan hyvin niitten kaa toimeen?

ELIAS: Tuun mä ihan hyvin. Kyl tietenkin nyt ku teini tulee niin tietenkin tulee sit jotain riitoja.

EINO: En mä tiää, ei se [isä] varmaa iha hirveen läheinen. Ei se [isä] nii läheinen kun äiti ja mitä pikkusisko, mut on se ihan sillai läheinen.

Haastatteluissa esiintyy jonkin verran sitä, että isää ei koeta yhtä läheiseksi kuin äitiä. Näin kokevat etenkin pojat, joiden isä asuu muualla vanhempien eron vuoksi, joskus siitäkkin huolimatta, että isää tapaisi säännöllisesti. Esimerkiksi Einon tapauksessa Eino näkee isäänsä joka toinen viikko, mutta ei

koe isäänsä yhtä läheiseksi kuin äitiä (Einon sitaatti yllä). Eino kertoo myös, että ei pysty juttelemaan isänsä kanssa samalla tavalla kuin äitinsä kanssa. Einon mielestä isä on luonteeltaan sellainen, jonka kanssa ei oikein voi puhua omista asioista. Kevyemmistä puheenaiheista isän kanssa voi jutella, kuten autoista. Myös Joel kokee, että ei pysty puhumaan isänsä kanssa yhtä hyvin kuin äidin kanssa (Joelin sitaatti alla).

H: Miten sä tuut sun isän kans juttuun?

JOEL: Tuun juttuun mut en mä pysty puhumaan sen kanssa, silleen ku äitin kanssa.

Haastatteluiden perusteella läheisyyden tunne vaikuttaa usein siihen kummalle vanhemmalle pojat puhuvat omista asioistaan ja etenkin, ”jos on tehnyt jotain tyhmää”. Asia, josta vanhemmille pitäisi kertoa, vaikuttaa myös jonkin verran siihen kummalle vanhemmalle asiasta kertoo. Haastatteluiden perusteella on yleisempää kertoa isälle, jos on tehnyt jotain väärin tai esimerkiksi rikkonut jotain. Tämä saattaa johtua siitä, että äidin reaktiota voidaan pelätä enemmän kuin isän reaktiota. Äidit mielletään luultavasti ankarimmiksi kuin isät, jolloin tuntuu helpommalta kertoa omista hölmöilyistä isälle. Haastatteluissa pojat kertovat myös, että ikävistä asioista kertomiseen vaikuttaa läheisyyden tunteen lisäksi vanhempien sen hetkinen ”ärtymistaso”. Koetaan turvallisemmaksi kertoa asioista vanhemmalle, joka on sillä hetkellä paremmalla tuulella. Näistä vaikuttavista tekijöistä huolimatta osa pojista kokee, että molemmille vanhemmille voi puhua mistä vain, eikä erotella asioita, joita voi kertoa vain toiselle vanhemmalle.

Pojat pääsääntöisesti kertovat pystyvänsä puhumaan kaikesta vanhemmilleen. Samu kuvailee suhteitaan vanhempiinsa hieman muista poikkeavalla tavalla, sillä hän kertoo heti, että vanhempien kanssa pystyy puhumaan ”joka asiasta ihan vapaasti” (Samun sitaatti alla). Useimmiten pojat kertovat pystyvänsä puhumaan vanhemmilleen kaikesta erikseen siitä kysyttäessä, kuten Joelin sitaatissa (alla). Haastatteluista kuitenkin ilmenee myös, että yllättävän iso osa pojista ei todellisuudessa puhu vanhemmille aivan kaikesta, kuten huolista ja murheista. Tämän ristiriidan voi ajatella tarkoittavan sitä, että pojat kokevat vanhempansa turvallisina aikuisina, joille voi puhua. Tästä huolimatta vaikuttaisi siltä, että useimmat pojat eivät välttämättä koe tarvetta puhua omista murheistaan, vaan pitävät ne ehkä mieluiten itsellään. Tämä on osoitus siitä, että poikien keskuudessa on luultavasti yleinen käsitys siitä, että pojat eivät puhu tunteistaan muille. Huolien jakamisesta vanhemmille käsitellään laajemmin perhesuhteissa esiintyvistä maskuliinisuutta käsittelevässä luvussa (4.2.2).

H: Mites sun tota, ooksä sun vanhempien kans läheinen tai, niin ku että minkälaiset välit sul on niihin?

SAMU: No semmoset hyvät ja pystyy puhuu ihan joka asiasta ihan vapaasti että..

H: Miten sä sanoisit et jos, pystyks sä sun äidin kans puhuu sun omista asioista vai?

JOEL: Pystyn.

H: Mistä te, minkälaisist asioista te juttelette?

JOEL: Periaattees ihan kaikesta.

Haastatteluissa lähes kaikki pojat kertovat viettävänsä nykyisin vähemmän aikaa kotona. Aikaa vietetään mieluiten ulkona kavereiden kanssa. Haastatteluissa poikien tyypillisin vastaus kysymykseen kotona viihtymisestä on Eliaksen vastauksen kaltainen (sitaatti alla). Monet pojat kertovat, että eivät tee kotona perheen kanssa juurikaan mitään yhdessä tämän vuoksi. Haastatteluiden perusteella on selvää, että nuoruudessa ystävät ovat erittäin tärkeässä roolissa ja heidän kanssaan halutaan yleensä viettää mahdollisimman paljon aikaa. Tämän voi ajatella kertovan tietynlaisesta itsenäisyyden hakemisena sekä etäisyyden ottamisena vanhempiin. Johannes kertoo, että kyse on tietynlaisesta vanhemmista irtautumisesta (Johanneksen sitaatti alla). Irtautuminen vanhemmista on yksi keskeinen osa nuoruutta ja ystävien ja muiden vertaisten asema nuoren elämässä on tärkeää myös kasvun ja oman identiteetin rakentumisen kannalta. Tästä johtuen ei ole yllättävää, että useimmat pojat viihtyvät enemmän ulkona kavereiden kanssa kuin kotona perheen kanssa.

ELIAS:.. Mä oon yleensä, suurimman osan aikaa pois kotoota.

H: Johtuuks se just siitä et sä oot nyt enemmän kavereitten kanssa jossain muualla vaan?

ELIAS: Mä oon enemmän kavereiden kaa.

JOHANNES: (-) Haluu vähän irtautuu vanhemmista niin ku tässä iässä on.

Aineistossa on huomattavasti vähemmän poikia, jotka viettävät vapaa-aikaansa mieluummin kotona, kuin kavereiden kanssa. Esimerkiksi Joel viihtyy paremmin kotona ja kertoo, että ei vietä koulu- tai harrastuskavereiden kanssa aikaa vapaa-ajalla, mutta viihtyy hyvin äitinsä kanssa esimerkiksi ulkoilun parissa. (Joelin sitaatti alla). Koska useimmat pojat viettävät suurimman osan ajasta poissa

kotoa, ei perheen kesken yhteistä tekemistä ole kovin usein. Haastatteluissa pojat kertovat kuitenkin, että kun perheen kanssa ehditään viettää aikaa, katsotaan usein esimerkiksi televisiosta tai suoratoistopalveluista elokuvia (Laurin sitaatti alla). Aiemmin ilmeni, että Onni pyrkii syömään yhteisen illallisen mahdollisuuksien mukaan. Moni poika kertoo myös, että perheen kanssa käydään mökillä ja sukulaisten luona (Kasperin sitaatti alla). Jonkin verran poikien puheessa on havaittavissa sitä, että aina ei haluaisi mennä mukaan mökille, vaan jäädä kaupunkiin kavereiden kanssa. Vanhemmat eivät ole näissä tapauksessa suostuneet siihen, että nuori jäisi yksin kotiin. Vain harvat kertovat harrastavansa perheen kanssa jotain yhdessä, mutta tyypillisimpiä aktiviteetteja on muun muassa lautapelit, ruoanlaitto tai harrastejuttujen puuhaaminen, esimerkiksi rullalautailua harrastava Samu kertoo valmistavansa itse lautoja isänsä kanssa. Yksi pojista kertoo, että vanhempien ja sisarusten kanssa käydään silloin tällöin keilaamassa. Muutama pojista kertoo, että perheen kanssa matkustellaan ulkomaille. Yllättävää on se, että yhdellä pojista ei ole matkailuun erityistä halua tai kiinnostusta (Peetun sitaatti alla). Hän viihtyisi hyvin Suomessakin. Tähän luultavasti vaikuttaa se, että Peetu haluaisi olla mieluummin kavereiden kuin perheen kanssa. Muut haastateltavat puhuvat perheen kanssa matkustelusta kuitenkin positiiviseen sävyyn.

H: Sä sanoit et sä et kauheesti vietä niitten [kavereiden] kaa koulun ulkopuolella aikaa. Onks sit jotain asioit mitä sä tykkäät tehdä vapaa-ajalla sit itekses tai perheen kans?

JOEL: Soittaminen, ja sit mä tykkään mun, äitin kanssa ulkoilla paljo.

LAURI: No siis ehkä viikonloppuna saatetaa kattoo jotai leffaa mut ei mitää sen ihmeellisempää.

H: Nii et ei oo mitää yhteisii harrastuksia tai jotai tämmösiä.

LAURI: Ei.

KASPER: Me käydään aika paljon mökillä.

H: Entä matkusteletteks te?

PEETU: Ei me hirveesti tai mä en ainakaan mitenkään hingu mihinkään ulkomaille tai mulla ei oo mitään semmost kuumetta lähtee ikinä mihinkään. Must se on, ihan kiva olla tääl. Kyl se ja sisko haluaa hirveesti matkustaa. Kyl me kerran vuodes varmaan jossain ulkomailla ainaki käydään.

Useilla haastateltavilla on käytössään vanhempien antama viikkoraha. Pari poikaa kertoo saavansa rahaa muun muassa isovanhemmilta. Viikkorahan eteen poikien täytyy yleensä tehdä kotitöitä. Viikkorahan suuruus vaihtelee jonkin verran poikien välillä. Yksi haastateltava kertoo tekevänsä työtä saadakseen omaa käyttörahaa. Lähes kaikki ovat tyytyväisiä viikkorahansa suuruuteen. Pojat kertovat käyttävänsä rahaa muun muassa kavereiden kanssa ulkona syömiseen tai vaatteisiin. Jotkut pojat kertovat säästävänsä rahaa jotain tiettyä tarkoitusta varten. Raha vaikuttaa merkittävästi siihen, millaisia mahdollisuuksia nuorilla pojilla on viettää vapaa-aikaa kavereiden kanssa. Oma raha tarjoaa myös mahdollisuuden ilmaista itseään haluamallaan tavalla, sillä poika voi ostaa juuri sellaisia vaatteita ja asusteita, kuin itse haluaa. Lähes kaikkien poikien rahankäyttö vaikuttaa haastatteluiden perusteella järkevältä. Kukaan poika ei kerro käyttävänsä rahaa holtittomasti. Useimmat kertovat harkitsevansa tarkkaan sitä, mihin omaa rahaansa käyttää. Useimmat pojat kertovat myös, että erilaisia kalliimpia hankintoja – esimerkiksi elektroniikkaa tai merkkivaatteita – harkitaan tarkkaan, eikä osteta mitään vain hetken mielihajusteesta.

H: Entäs onks sit semmosii juttuj mistä sä puhut sun vanhempien kans tai sun kotona mut sit et taas kavereitten kans?

JOHANNES: Eniten nää perhejutut ehkä.

EINO: Varmaa niitäki on joitain tosi yksityisii asioita tai vastaavia. En ainakaa heti muistais mieleen mitää semmosta.

LAURI: No varmaa semmoset jutut et kavereit ei vaa kiinnosta, esim just koulujutut.

Haastatteluiden perusteella on hyvin tyypillistä, että omille vanhemmille ei juurikaan kerrota kavereiden asioista tai tekemisistä, sillä heidän yksityisyytensä halutaan säilyttää. Yksityisyyden kunnioittamisen lisäksi pojat kokevat, että ystävien asiat eivät kuulu omille vanhemmille. Vanhemmille ei myöskään haluta kertoa kavereiden ”tyhmiä” vitsejä muun muassa niiden sisältämän kiroilun vuoksi. Vastaavasti asioita, joista puhutaan vain perheen kanssa ovat muun muassa perheen sisäiset asiat, poikien koulunkäynti ja siihen liittyvät asiat sekä poikien erittäin yksityiset asiat, joita ei edes kavereille haluta jakaa. Yllä Johanneksen, Einon ja Laurin sitaatit esimerkkinä. Haastattelut antavat vaikutelman siitä, että nuoret ovat 13–14-vuotiaina tiettyssä itsenäistymisen vaiheessa sen perusteella, että enää vanhemmille ei jaeta kaikkea omasta elämästä, vaan halutaan pitää jotkut asiat vain itsellä, joista ei puhuta kotona.

4.2.1 Poikien näkemyksiä tulevaisuuden perhe-elämästä

Aineiston syvemmissä tarkastelussa kiinnitin huomioni poikien tulevaisuuden perhekäsityksiin. Haastatteluissa pojilta on kysytty muun muassa sitä, haluaako tulevaisuudessa oman perheen ja esitetään tarkempia kysymyksiä siitä, millaisen perheen haluaisi ja miten toivotaan lastenhoidon ja kotitöiden jakautuvan. Mielenkiintoni herätti se, kun eräs haastateltava pohti haastattelijan kanssa tulevaisuuden toiveitaan perheen suhteen ja siitä, millaista perhe-elämä voisi tulevaisuudessa olla. Haastateltavalla oli yllättävän konkreettisia ajatuksia ja toiveita. Tämän jälkeen tarkastelin muita haastatteluja myös tästä näkökulmasta. Tässä ilmiössä kiinnostavaa on erityisesti se, vaikuttaako poikien oma nykyinen perhemalli siihen, millaisia tulevaisuuden haaveita tai näkemyksiä heillä on tai jos se eroaa nykyisestä perhemallista jollain merkittävällä tavalla. Ennen varsinaista analyysia ennako-oletukseni ilmiöstä on, että poikien nykyiset perhemallit vaikuttavat merkittävästi siihen, mitä he toivovat tulevaisuudelta. Nykyisestä perhemallista poikkeavat haaveet ja toiveet johtuvat mahdollisesti siitä, että nykyisessä perhemallissa koetaan olevan jotain huonoa tai ei pidetä jostain tietystä tavasta toimia ja siksi halutaan toimia eri tavalla sitten, kun itse on perheellinen aikuinen.

Haastateltavista pojista seitsemän haluaa oman perheen tulevaisuudessa. Perheeksi haastateltavat kuvaavat kumppanin ja lapsen tai lapsia. Haastateltavissa on neljä poikaa, jotka eivät vielä tiedä tai ole miettineet asiaa, joka on ymmärrettävää, ottaen huomioon sen, että pojat ovat vielä melko nuoria eikä perheasiat ole vielä ajankohtaisia pohdinnan aiheita, kuten huomaa Laurin sitaatista (alla). Murrosiässä nuorilla on usein elämässään muuta ajateltavaa, kuin se, millaisen perheen he tulevaisuudessa voisivat haluta. Tulevaisuutta ei välttämättä osata ajatella vielä peruskouluakaan pidemmälle, sillä muutama poika kertoo, että ei vielä tiedä, mitä aikoo peruskoulun jälkeen tehdä. Etenkin juuri seitsemännen luokan aloittaneilla ei välttämättä ole edes riittävästi tietoa eri vaihtoehtoista tai kiinnostusta jollekin tietylle alalle.

H: (--) onks sul mitää semmosta ajatusta et haluisiks sä joskus saada jonkun perheen tai?

LAURI: No ei sekää oo oikeen ajankohtanen asia [naurahtaa].

H: No ei tietenkää oo [naurahtaan].

LAURI: En mä oo sitäkkää sillai miettiny.

Tulevalta perheeltä toivotaan ”normaalista” perhearkea. Haastatteluiden perusteella normaalilla perhearjella tarkoitetaan pitkälti samankaltaista arkea, jota haastateltavat pojat elävät nykyisin omassa perheessään. Lapsuudenkotona opitaan hyväksi koettuja tapoja, joita toivotaan ylläpidettävän myös tulevaisuudessa oman perheen kanssa. Tällaisia hyväksi koettuja tapoja ovat esimerkiksi siivoamiseen ja kodin ylläpitämiseen liittyvät tavat, kuten astianpesukoneen täyttämistä ja tyhjentämisestä kertova lista jääkaapin ovesa. Kiinnostava yksityiskohta on, että kukaan pojista ei kerro haluavansa hyödyntää esimerkiksi kotiintuloaikoja lapsille omassa perhenäkemyksissään. Aineistossa pari poikaa kertoo siitä, että ei pidä kotiintuloajoista ja rikkoo niitä säännöllisesti, joten voi olla mahdollista, että tässä iässä ei ajatella mahdollisilla tulevilla lapsilla välttämättä olevan niin tarkkoja kotiintuloaikoja. Se, että pojat toivovat lähtökohtaisesti samanlaisia tai ainakin melko samanlaisia perhemalleja ja käytänteitä, kuin lapsuudenkodissa voi kertoa myös siitä, että nuorilla pojilla ei ole riittävästi vertailukelpoista kokemusta muunlaisista perheistä ja siitä, millaisia erilaisia käytänteitä voi perheissä olla. Kuten pojat itsekin kertovat haastatteluissa, monet eivät ole juurikaan tai välttämättä ollenkaan ajatelleet asiaa.

H: Miten sä muuten näät että meinaaks sä tai luulet sä et sulla on oma perhe joskus?

PEETU: Kyl mä luulen ainaki.

H: Mitä sä luulet et teillä sitten jos te asutte yhdessä sun kumppanin kanssa niin miten teillä hoitus kotityöt ja tollaset asiat?

PEETU: Se riippuu vähän miten ne työt on. Kyl mä ainaki, just silleen tasasesti et just meilläki on tos esimerkiks (-) tiskilista et pitää tehdä kaikkien saman verran tiskii. Siin on et saa joka kerta kun tekee tiskit ni tommosen pallon tohon ja sit se, sit se kenellä on vähiten niin sit sen täytyy tehdä seuraavaks tiskit. Et kyl me sovittas joku sellanen juttu et tulis tasapuolisesti niit tehty ainakin. Kyl sit aina tietty kaikkii ku matkoi tulee ja sit sellasii jotain kipeyksii et ei pysty siivoon niin sit se kaikki ain paikattais. En mä mitään semmosta.

Aineistossa kiinnostavaa tulevaisuuden perhenäkemyksissä on se, että pojat toivovat, että lastenhoito tulisi olla tasapuolista kumppanin kanssa, kuten Peetun sitaatissa (yllä). Tämä kertoo siitä, että halutaan jo nuoresta pitäen, että tulevaisuudessa lastenhoito ja mahdollisesti myös kotityöt jakautuisivat tasaisesti kumppaneiden kesken. Ei toivota, että vain toinen kumppaneista olisi yksin vastuussa lapsista ja kodista. Tämä kertoo siitä, että nuorilla on vaikuttaisi olevan murrosiän kynnyksellä jonkinlaisia näkemyksiä tasa-arvosta ja siitä, millainen on tasavertainen parisuhde. Ehkä tulevaisuuden perheissä tuotetaan yhdenvertaisempaa maskuliinisuutta. Tämä voisi tarkoittaa muun muassa sitä, että mies hoitaa kumppaninsa kanssa kotia tasavertaisesti, jolloin vastuu kodista ja

lapsista ei jää vain toisen kumppanin – usein äidin – harteille. Perinteinen näkemys miehestä perheen talouden turvaajana voisi muuttua lähemmäs kohti näkemystä tasa-arvoisesti jaettua vanhemmuutta.

H: (--) Onks se tärkee et tienaa hyvin?

KASPER: Joo on.

H: Onks se tärkeempi ku se et se on kiinnostavaa?

KASPER: Ei. Kyl se on parempi et se on hauskaa ja siel viihtyy (--).

Keskeistä tulevaisuudentoiveissa monille pojille on myös hyvä työpaikka. Hyvä työpaikka takaa haastateltavien poikien mielestä riittävän toimeentulon perheelle. Moni poika kertoo toivovansa hyväpalkkaista työtä, mutta pelkkä palkan suuruus ei ole kuitenkaan poikien mielestä tärkein kriteeri hyvälle työpaikalle. Useimmat pojat kertovat haastatteluissa, että työn mielekkyys on heidän mielestään yksi tärkeimmistä kriteereistä, johon Kasper viittaa sitaatissaan (yllä). Mielekäs työ on tärkeää hyvinvoinnille ja jaksamiselle, joten on hienoa huomata, että jo nuoret ajattelevat sitä pohtiessaan sitä, mitä haluaisi tehdä työkseen aikuisena. Useimmilla pojilla, joilla on musiikki- ja urheilutaustaa, haaveilevat siitä, että voisivat tehdä harrastuksestaan ammatin tulevaisuudessa.

Aineiston analyysin perusteella vaikuttaa siltä, että suurimmalla osalla pojista ei ole yläkouluikäisenä vielä kovin pitkälle suunniteltuja tulevaisuuden perhenäkemyksiä, useat ovat kuitenkin jo ajatelleet asiaa ja heillä on selkeitä toiveita, mitä haluaisivat tulevaisuudessa omalta perheeltään. Useat ovat kuitenkin sitä mieltä, että haluavat jossain vaiheessa kumppanin ja lapsia. Yhdellä haastateltavalla on hieman tarkempia näkemyksiä muihin haastateltaviin verrattuna. Haastattelussa hän pohtii muun muassa sitä, miten kotityöt ja lastenhoito jakautuisivat mahdollisen kumppanin kanssa. Haastateltava perustaa näkemyksensä siitä, miten hänen omassa perheessään toimitaan, joten on melko todennäköistä, että jos toimintamallit omassa lapsuudenperheessä koetaan hyviksi ja toimiviksi, niitä mahdollisesti halutaan toteuttaa myös omassa tulevassa perheessä.

Aiemmin kuvaamani ennakko-oletukseni poikien tulevaisuuden perhenäkemyksistä osuu oikeaan. Haastateltavilla pojilla tulevaisuuden toiveet omasta perheestä eivät poikenneet merkittävästi heidän nykyisistä perhemalleistaan, joka kertonee siitä, että lapsuudenperheen nykyiset toimintatavat koetaan hyviksi ja toimiviksi. On kuitenkin huomionarvoista, että nuorille pojille omasta perheestä haaveilu ja sen suunnittelu eivät ole kovinkaan ajankohtaisia kysymyksiä, josta kertoo se, että moni haastateltava kertoo suoraan, että ei ole ajatellut asiaa tai ei osaa sanoa. Aineiston havainto osoittautui

luultua pienemmäksi, mutta toi kiinnostavaa näkökulmaa siihen, mitä nuoret ajattelevat tulevaisuudesta ja vastuun jakautumisesta perheessä.

4.2.2 Maskuliiniset piirteet ja ominaisuudet poikien perhesuhteissa

Perheestä puhuttaessa maskuliiniset ominaisuudet tai maskuliinisuuden rakentuminen ei poikien haastatteluissa tullut niin vahvasti esiin kuin ystävyys-suhteita koskevassa puheessa. Poikien puheista on kuitenkin havaittavissa jonkin verran sellaisia piirteitä, jotka uusintavat perinteiseen maskuliinisuuteen kuuluvia piirteitä, kuten huolista puhumattomuus ja sääntöjen rikkominen.

Kiinnostava huomio on se, vaikuttaako haastateltavien mielestä lapsen sukupuoli siihen, miten vanhemmat kasvattavat lapsiaan. Peetun mielestä vanhempien kasvatustavoissa ei ole merkittävästi eroa hänen ja sisken välillä (sitaatti alla). Peetu kertoo kuitenkin, että hän on joutunut jo nuorempaan ikään kantamaan enemmän raskaita esineitä ja tekemään mökillä fyysisempää työtä, kuin sisko. Poikia pidetään perinteisesti vahvempina kuin tyttöjä, jonka takia vaikuttaisi siltä, että Peetu tekee raskaita töitä sukupuolensa takia, kun sisko taas ei joudu vastaavia askareita tekemään. Tästä ei voida kuitenkaan suoraan päätellä, että Peetua pyydetään tekemään raskaampia askareita sen vuoksi, että hän on poika ja mahdollisesti fyysisesti voimakkaampi kuin pikkusisko. Vaikuttaisi enemmänkin siltä, että kyseessä on ikäkysymys. Peetun ollessa siskoaan vanhempi, hänellä on enemmän kokemusta ja taitoa tehdä vaativampia askareita, koska hän on ennenkin niitä tehnyt. Olisi kiinnostavaa tietää, millainen asetelma olisi sitten, jos sisko olisikin Peetua vanhempi. Tätä käsitellään harmillisesti vain yhdessä haastattelussa.

H: Entä sitten, ajatteleks sä et teil on, et siinä kasvatuksessa on voinu olla jotain eroja koska sä oot poika ja sun sisko on tyttö?

PEETU: En mä nyt hirveesti oo, kyl mä, ei mun sisko oo ikinä kantanu mitään tavaroit ku jossain mökil pitää roudaa jotain kaappei niin ei se sitä tee. Ei vaiks mä oon tehny sen ikäsen sitä ihan samallai.

H: Kuin vanha se on?

PEETU: Se on 2005 syntyny eli 11. Et ei se tee mitään semmost niin sanottui miesten hommi. Kyl se sit ihan siivoo ja tiskaa samallai ku mä. Mut ei se, niin. Just semmost perinteist vähän semmost jossain maalla, et kyl mä sit meen auttaa kaikis raskais tai kun pitää raivata jotain tai kantaa jotain halkoi. Ei se ainakaan mitään sellasii tai ei se vaik jotain saunapuiden kirveellä halkominen, ni ei se semmost tee vaiks mä oon sen ikäsenä tehny sitä.

Maskuliiniset ominaisuudet ovat selkeimmin esillä, kun pojat kertovat haastatteluissa omista asioista sekä etenkin huolista ja murheista kertomisesta vanhemmilleen. Haastatteluiden perusteella lähes kaikki pojat kertovat kysyttäessä, että pystyvät puhumaan vanhempiensa kanssa periaatteesta kaikista – myös murheista – niin halutessaan. Käytännön tasolla pojat puhuvatkin arkisista asioista vanhempiensa kanssa täysin vapaasti, mutta ikävistä asioista tai murheista puhuminen synnyttääkin haastatteluissa ristiriitaisia puheita. Haastatteluissa useat pojat kertovat siitä, että eivät kerro kaikista huolistaan vanhemmille, vaan pitävät ne mieluummin itsellään. Esimerkiksi Veeti kertoo, että hän ei halua kertoa vanhemmilleen mieltä painavista asioista silloin, jos hän on jo kerran keskustellut heidän kanssaan samasta aiheesta (Veetin sitaatti alla). Veeti kokee, että vanhemmat toistavat samoja asioita tukeakseen Veetiä hänen murheissaan. Vaikuttaa siltä, että Veeti kokee ehkä saavansa vääränlaista tukea eikä sellaista tukea, kuin hän kaipaisi. Tästä syystä hän ei halua keskustella samoista asioista aina uudelleen ja uudelleen ja jättää kertomatta murheistaan.

H: Tuota, miltä susta tuntuu, pystyks sä puhumaan tai jutteleks sä paljon sun vanhempien kanssa sun omista asioista, vaikka jostain, en mä tiedä?

VEETI: No pystyn mä juttelemaan tai mä pystyisin. Mut sit toinen asia et haluunko mä välttämättä aina puhua koska.. nii. Mä oon aika paljo kuullu jotai et ne on aina ne samat asiat mitkä mä juttelen kerran ja sit mä kuuntelen niitä aina uudestaa ja uudestaa ja mä avaudun jostain asiasta.

Haastatteluiden perusteella on myös jonkin verran sellaisia poikia, jotka kokevat, että heillä ei ole murheita tai huolia, joita voisi jakaa vanhempien kanssa, kuten esimerkiksi Elias (sitaatti alla). Myös Samu kertoo haastattelussaan, että hänellä ei ole murheita vanhemmilleen kerrottavaksi. On toki hienoa, että he kokevat arkensa niin sujuvaksi, että heillä ei ole mitään murheita. Huolettomuus herättää kuitenkin myös hieman hämmästyksiä. Onko huolettomuus tietynlainen luonteenpiirre vai onko vain niin, että arjessa ei kohtaa mitään, joka jäisi murehduttamaan. Tätä olisi kiinnostavaa tarkastella laajemminkin, mutta haastatteluissa ei käsitelty asiaa sen syvemmin.

ELIAS: (--) Nykyään mul ei oo kauheest puhuttavaa niille ollenkaan. Ei mul oo huolii kauheest. Jos on nii en mä tiää kummalle mä menisin puhumaan.

Kaikilla aineiston pojilla ei kuitenkaan esiinny huolista puhumattomuuden ristiriitaa, vaan pieni osa pojista kertoo, että pystyvät avoimesti puhumaan myös hankalista asioista vanhempiensa kanssa.

Esimerkiksi Kasper (sitaatti alla) kertoo, että voi puhua kaikesta vanhemmille. Onnin (sitaatti alla) puheista saa sen käsityksen, että myös hän voi puhua vanhemmilleen kaikesta. Onnin sitaatti on siitä mielenkiintoinen, että Onnin sanoin hänellä ei ole ”ongelmaa puhua” huolistaan. Se herättää miettimään, mitä sanavalinnan taustalla on. Onko kyse siitä, että poikien ei tyypillisesti ajatella puhuvan huolistaan ja Onni kokee sen olevan ongelma, jota hänellä itsellään ei ole. Yhdessä Kasperin ja Onnin puheet kertovat vastustuksesta poikien puhumattomuutta kohtaan. He ovat osaltaan luomassa uudenlaista maskuliinisuutta, jossa poikien on sallittua puhua tunteistaan ja huolistaan muille.

H: Jutteleks sä niitten [vanhempien] kans mistään sun omista asioista?

KASPER: Joo juttelen.

H: Onks se et jos aattelee isää ja äitii erikseen onks toisen kans helpompi jutella joistain asioista?

KASPER: Joo ehkä vähäsen. Mut ei sil nyt niin isoo välii oo mulle tai merkityst. Kyl mä voin kummalleki niille puhuu ihan kaikesta.

H: Entä jos sul olis joskus jotain huolii tai semmosii ni luuleks sä et, olisko sun ihan helppo puhuu niistä niitten kans?

ONNI: Joo, ei mul niinku oo ongelmaa puhua.

Poikien puheessa esiintyy jonkin verran vanhempien vastustamista muun muassa rikkomalla vanhempien kanssa sovittuja sääntöjä. Nuoruudessa on tyypillistä rikkoa ja testata sekä vanhempien asettamia että omia rajoja. sekä ottaa vanhempiin hieman etäisyyttä. Vanhemmat eivät ole enää se tärkein sosiaalinen piiri, vaan ystävien ja vertaisten seura alkaa olla kiinnostavampaa. Sääntöjen rikkominen aiheuttaa haastatteluiden perusteella jonkin verran riitoja vanhempien kanssa. Alla oleva Eliaksen sitaatti on esimerkki siitä, mistä vanhempien kanssa tulee riitoja.

H: (--) sillon jos tulee riitoj niin mitä ne on ne asiat?

ELIAS: Siis jos mä oon rikkonu sääntöj. Ja sitte, mun mielest ne on liian tiukkoj sääntöj ja sit mä vastustan ja sit siit tulee pieni riita. Ei se mikään suuri asia oo.

Sitaatti osoittaa hyvin myös sen, että sääntöjä vastustetaan, koska ne koetaan liian tiukoiksi. Kotiintuloajat ovat poikien puheissa tyypillisin sääntö, josta usein poiketaan. Tähän on monia syitä,

kuten esimerkiksi kotiintuloaikojen kokeminen epäreiluiksi tai ei haluta lähteä kotiin, kun kaverit ovat vielä ulkona. Lapsuudessa monilla pojilla on ollut sääntöjä pelaamisesta tai ruutuajasta. Pojat kertovat, että yläkouluun siirtyessä vanhemmat eivät ole enää niin tarkkoja pelaamisen tai ruutuajan suhteen. Ruutuajastakin on poikkeus, muutama poika kertoo vanhempien toivovan, että puhelinta ei käytettäisi myöhään illalla. Tätä toivetta ei yleensä noudateta, vaan sitä uhmataan jopa huomaamattaan.

4.3 Kuvaukset poikien ystävyyssuhteista

Aineiston analyysin mukaan pojille ystävyyssuhteet ovat tärkeitä ja huomattava enemmistö haastateltavista kertoo, että viettävät aikaa enemmän ulkona kavereiden kanssa, kuin kotona perheen kanssa. Useimmat pojat kokevat, että heillä on paljon ystäviä ja kavereita, vain harva poika kertoo, että ystäviä on vähän. Merkittävää on, että kaikilla pojilla on ystäviä, eikä kukaan kerro olevansa yksinäinen tai ystäviä vailla. Suurin osa haastateltavista kertoo, että kaveripiiriin kuuluu sekä tyttöjä että poikia. Haastatteluissa kerrotaan kuitenkin myös piireistä, joissa on pelkkiä poikia, mutta se on yllättävän harvinaista. Yleistä poikien kerronnassa on se, että heillä on erilaisia kaveripiirejä erilaisiin toimintoihin. Usein erotellaan toisistaan muun muassa koulukaverit ja harrastuskaverit. Lisäksi on melko tyypillistä, että pojilla on myös tilanteen mukaan pienempi tai isompi kaveriporukka. Analyysin perusteella vaikuttaa siltä, että pojilla, joilla on omien sanojensa mukaan paljon kavereita, ei ole varsinaista ydinkaveripiiriä, jonka kanssa vietettäisiin eniten aikaa. Kaveripiiri saattaa vaihdella suuresti riippuen siitä, mitä milloinkin on suunnitelmassa. Ydinkaveripiiri on tyypillisesti sellaisilla pojilla, joilla on vähän ystäviä. Tällöin suurin osa ajasta vietetään heidän kanssaan ja kaveripiirissä esiintyy vähemmän vaihtelua.

Analyysin perusteella ystävien kanssa tehdään kaikenlaista. Poikien haastatteluissa ilmenee, että ystävien kanssa vietetään aikaa tyypillisesti eniten koulussa. Koulun ulkopuolella vietetään aikaa pääsääntöisesti ulkona, etenkin suurella joukolla. On myös melko tavallista, että pienemmällä porukalla tai erityisesti huonolla säällä vietetään aikaa jonkun kotona. Haastattelijan kysyessä pojilta, mitä he yleensä tekevät ystävien kanssa, vastauksissa esiintyy usein ilmaisuja kuten ”vähän kaikkee” ja ”kaikenlaista” kuten Kasperin haastattelukatkelmassa alla. Kasperin katkelma osoittaa hyvin myös sen, että tyypillisesti kaveriporukoilla ei ole mitään tiettyä paikkaa ajanviettoon, vaan paikat vaihtuvat ja kaupungilla ”pyöritään tos joka puolella”. Monet muut pojat kertoivat myös, että kaupungilla tai puistoissa kierrellään hengailmassa ja juttelemassa. Analyysi osoittaa, että poikien ajanvietto ystävien kanssa on yleensä melko aktiivista, eli liikutaan paikasta toiseen sen sijaan, että oltaisiin

jossain tietyssä paikassa, josta Onnin haastattelusitaatti on hyvä esimerkki (alla). Laurin sitaatti (alla) osoittaa, että mikäli ulkona ei voi syystä tai toisesta olla, mennään usein jonkun luo pelaamaan videopelejä.

KASPER: Vähän kaikkee. Yleensä vaan kävellään ja jutellaan. Tehään vähän kaikkee.

H: Onks teil jotain tiettyj, paikkoj mis te käytte?

KASPER: Ei meil. Pyöritään tos joka puolella. Välil mennään pelaa korista tai.

H: Entäs käytteks te keskenään tuol, keskustas koskaan?

KASPER: Joo käydään vaikka jos syömässä niin sitte, keskustassa.

ONNI: Yleensä me saatetaan pelata jotain tai sit me saatetaan vaan esim. käydä just kaupassa ja mennä sit vaik jonneki, ihan vaa, tai sit kävellää ympäriinsä tai mennää jonneki (-) pelaa, ei me yleensä kauheesti mitää erityist tehä. Joskus me lähetää jonneki uimaa esim. tai pelaa jotain frisbeegolfii tai sellasta.

LAURI: No me ollaa joko ulkona, saatetaa käydä kaupas ja sillee. Tai sit me mennää vaa jollekki jos on huono keli nii pelaa videopelei tai jotai.

Haastatteluita läpi käydessäni tein kiinnostavan huomion liittyen videopeleihin ja pelaamiseen. Aineisto osoittaa, että pojat eivät oikeastaan pelaa yksin lähes ollenkaan. Videopelejä pelataan useimmiten vain kavereiden kanssa ja yleensä vain silloin, kun ulkona sataa tai muuta vastaavaa. Etukäteen oletin, että pojat kertoisivat pelaavansa videopelejä enemmän myös yksinään. Tämä saattaa kertoa siitä, että poikien vapaa-aika kuluu kavereiden ja harrastusten parissa tai siitä, että videopelaaminen ei ole enää nuorten keskuudessa yhtä suosittua kuin aiemmin. Etenkin harvemmin asutuilla seuduilla verkkopelaaminen on yksi tapa pitää yhteyttä ystäviin, mutta kaupungeissa on todennäköisesti paremmat mahdollisuudet tavata koulun jälkeen myös kasvokkain.

Aineistosta erottuu yksi poika, joka kertoo, että ei vietä aikaa vapaa-ajalla ystäviensä kanssa koulun ulkopuolella. Joel erottuu joukosta, sillä häntä lukuun ottamatta kaikki pojat kertovat viettävänsä ystäviensä kanssa aikaa vapaa-ajalla (haastattelukatkelma alla). Analyysin perusteella ajanvietto ystävien kanssa vie aineiston perusteella suurimman osan poikien vapaa-ajasta. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että Joel olisi yksinäinen. Joel kertoo, että hänellä on koulussa ystäviä ja musiikkiharrastuksessa soittokavereita, mutta hän ei vain koe tarpeelliseksi nähdä heitä vapaa-ajalla, sillä koulussa kavereita näkee hänen mielestään riittävästi. Haastattelija havaitsee, että tämä on

poikkeuksellista muihin poikiin verrattuna ja kysyy Joelilta, onko hän tyytyväinen tilanteeseen vai toivoisiko hän, että ystävien kanssa voisi viettää enemmän aikaa. Joel vastaa olevansa tyytyväinen tilanteeseen. Kuten edellisessä luvussa kuvasin, Joel viihtyy paremmin kotona soittoharrastuksen parissa ja äitinsä kanssa ulkoillen.

JOEL: Joo, mutten mä niiden kaa ikinä, tai en mä muutenkaan oo oikeestaan kavereiden kaa ikinä.

H: Onks se niin et sä et kauheesti vietä aikaa kavereiden kans koulun ulkopuolella?

JOEL: [myöntävä äännähdys]

H: Onks se sun mielest ihan ok sillai vai haluaisiks sä mieluummin viettää?

JOEL: Mun mielest se on ihan ok.

Pienellä osalla pojista on ystäviä, joiden kanssa voi puhua aivan kaikesta, esimerkkinä Peetun sitaatti alla. Huomionarvoista on, että tällaiset ystävät ovat yleensä sellaisia, jotka on tunnettu pienestä asti. Toisin sanoen uudempien ystävien kanssa ei välttämättä puhuta kaikista omista asioista. Vuosien saatossa lapsuudenystäviin on syntynyt sellainen luottamus, joka mahdollistaa myös vaikeammista asioista puhumisen. Tyypillisempää poikien vastauksissa on, että he voivat puhua ystävien kanssa ”vähän kaikesta”, jolla viitataan yleensä arkisiin asioihin kuten videopelisiin, musiikkiin tai kouluun, josta Laurin sitaatti (alla) esimerkkinä. Tällaisesta vastauksesta ei kuitenkaan selvästi käy esiin, kuuluuko myös esimerkiksi ikävät asiat tähän kategoriaan.

H: Onks sulla sit sellast kaverii kenen kans sä pystyt puhumaan ihan kaikest?

PEETU: On, mont sellast kaverii kenen kaa mä pystyn puhuu ihan kaikest. Tosi paljon semmosii tyypei kenen kaa mä oon, jotka mä oon tuntenu jostain päiväkodista lähtien jotain tyypejä ja ala-asteen ykkösluokas, kyl mä niiden kaa pystyn puhuu ihan mist vaan.

H: Minkälaiset jutut sitte kiinnostaa sun kavereita tai minkälaisista asioista te puhutte?

LAURI: Vähä kaikesta. Videopelistä ja muusikista ja sellasista.

Enemmistö pojista kertoo, että kavereiden kesken ei puhuta yleensä ”syvällisiä” tai ”henkeviä”. Näillä viitataan vaikeisiin tunteisiin tai aiheisiin, jotka huolestuttavat tai painavat mieltä. Toisin sanoen asioita, jotka eivät ole tavallisia ja arkisia. Pojilta kysyttäessä voivatko he puhua ystävilleen tunteista tai murheista, Onnin sitaatin (alla) kaltainen vastaus on melko tyypillinen. Sitaatissa Onni

sanoo, että heidän kaveriporukallaan ei ole ”kunnon aihetta”, josta yleensä puhutaan. Olettaisin tämän tarkoittavan sitä, että yleensä kavereiden kesken jutellaan arkisista asioista ja asioista, jotka ovat jollain tavalla ajankohtaisia. On tulkittavissa, että kaveriporukassa ei puhuta vakavasti tunteista, vaan juttelu keskittyy huolettomiin teemoihin.

ONNI: Ei me mitää henkevii asioita [puhuta], yleensä saattaa liittyä just johonki peleihin tai sitte ylipäättään, et ei oo mitää kunnon aihetta mist me puhutaa et, en mä osaa nimetä yhtää sellasii kunnon asioit mistä me puhuttas et, en mä tiä.

Pienempi osa pojista kertoo suoraan, että ystäville ei voi puhua aivan kaikesta. Hankalista asioista puhuminen koetaan vaikeammaksi, sillä sitä ei pidetä poikamaisena, eikä ikäviä tunteita välttämättä haluta paljastaa kavereille. Tämä on harvinaisempaa, sillä tyypillisempää on edellisessä kappaleessa kuvailtu tapa ilmaista, että ystävien kanssa ei puhuta syvällisiä. Esimerkiksi Veeti kokee (sitaatti alla), että kaikille kavereille ei voi kertoa omista huolista. Hänen mielestään osa kavereista ei osaa kuunnella, jos Veeti kertoo huolistaan. Hänen mukaansa osalla kavereista ei ole kovin hyvä empatiakyky eikä osata asettua toisen asemaan ja käsitellä vakavampia aiheita ja menevät lukkoon. Veetillä onneksi on myös kavereita, joilla on parempi empatiakyky ja pystyvät asettumaan Veetin asemaan hänen jakaessaan huoliaan. He kuuntelevat ja ottavat keskustelun vakavasti. Tunteiden ja huolien jakamisesta tarkemmin seuraavassa luvussa (4.3.1).

VEETI: No jotkut huolet on kuitenkin sellasia et kans kaverit pystyy kuuntelemaa ja sit siinäki mennää siihe et tietyt kaverit pystyy ja jotkut ei. Jotkut on vähän et.. en mä tiedä miten vastata tohon et ne jääty ihän totaalisesti, mut sit taas jotkut on silleesti et ne alkaa hetken aikaa miettimään sitä ja sit ne alkaa puhumaan jotain mulle. Et jotkut tavallaan ymmärtää sen tilanteen, jotkut on vähän silleesti et ne ei oikeen käsitä sitä et miltä musta tuntuu. Et jotkut on huonompia empatiassa ja jotkut on parempia empatiassa.

Haastatteluissa yllättävän suuri osa pojista kertoo siitä, että jako poikien ja tyttöjen välillä on ollut alakoulussa merkittävä, eli vastakkaisen sukupuolen kanssa ei ole koulussa vietetty aikaa. Moni poika on kokenut, että alakoulussa tytöt välttelivät poikia, eivätkä halunneet olla tekemisissä poikien kanssa. Kiinnostavaa on, että jo alakoulussa monet pojat olisivat halunneet tutustua tyttöihin paremmin, mutta se on ollut vaikeaa. Tilanne on monen pojan kohdalla muuttunut yläkouluun siirtymisen myötä. Haastatteluiden perusteella on todella yleistä, että aikaa vietetään sekaporukoissa, joissa on sekä tyttöjä että poikia. Esimerkkeinä tästä Eliaksen ja Kasperin sitaattit alla. Pojat eivät

osanneet sanoa, miksi sekaporukoiden yleistyminen on tapahtunut juuri koulun vaihtumisen jälkeen. Voi olla, että yläkouluun siirtyessä nuoret ovat jo kasvaneet yli vahvasta tyttö-poika-jaottelusta ja kiinnostus vastakkaista sukupuolta kohtaan kasvaa ja näin ollen ajaudutaan hengaillemaan yhdessä.

H: Mites sit onks sillon ku te hengaillette onks se sekaporukka mis on sekä tyttöj et poikii vai?

ELIAS: Aina. (--) Tai ei ihan aina ehkä mut, melkein aina.

H: Onks täs tapahtunu mitään muutosta jos sä ajattelet just vaik ala-astetta?

ELIAS: On. Ala-asteel en mä ollu koskaan tyttöjen kaa, koulus.

H: Onks siin semmosia eroja et joitain asioit tulee tehtyy poikaporukalla ja joitain sekaporukalla?

KASPER: Ei enää niin paljoo. Ennen oli mut ei nyt oo oikeen välii enää.

Kaikilla pojilla ei ole tyttöjä kavereina huolimatta siitä, että yläkoulussa sekaporukoiden muodostuminen on yleisempää suurimmalla osalla pojista. Pari poikaa kertoo siitä, että tyttöjen kanssa on helppoa kommunikoida, mutta ystävyystyminen on vaikeaa. Veeti kertoo omiin kokemuksiinsa perustuen, että jos ei alakoulussa ole tutustunut tyttöihin, on se yläkoulussakin vaikeaa. Veeti kokee myös, että tutustumista hankaloittaa eriävät mielenkiinnonkohteet tyttöjen ja poikien välillä (sitaatti alla). Eräs toinenkin poika kertoo haastattelussa, että olisi halunnut olla luokan tyttöjen kanssa enemmän tekemisissä, mutta tytöt eivät halunneet olla alakoulussa poikien kanssa tekemisissä. On luonnollista, että tyttöihin tutustuminen on vaikeampaa, jos se ei ole aikaisemminkaan ollut mahdollista. On myös mahdollista, että yläkouluun siirtyessä nuorilla on jo ne omat kaverit, eikä koeta tarvetta muodostaa uusia kaverisuhteita muiden luokkalaisten kanssa.

H: Sulla ei oo niin kun tyttöjä sillai et kaveripiirissä ois?

VEETI: Ei.

H: Onks se siit et teil on eri kiinnostuksen kohteet vai?

VEETI: Ehkä just se. Aika harva tyttö kiinnostuu samasta asiasta, ainaki ala-asteella oli tosi harva tyttö. Ja sitte se ku sä et oo tutustunu tyttöihi hirveesti siellä nii sit se on vähä vaikeeta nytten tutustua yläasteella. Ei se mahotonta olis eikä se oo vaikeeta edes olla niitten kommunikaatios mut että ystäväks, nii se on aika harvinaista.

Aineiston perusteella suurin osa pojista kokee, että ajan viettäminen sekaporukassa ei eroa juurikaan poikaporukassa vietetystä ajasta. Toisin sanoen tyttöjen läsnäolo ei suuresti vaikuta siihen, mitä porukalla tehdään tai mikä tuntuu luonnolliselta. Mikon haastattelukatkelma (alla) osoittaa tyypillisen vastauksen siihen, onko tyttöjen läsnäolo porukassa merkittävää. Kiinnostavampia ovatkin ne vastaukset, jotka poikkeavat enemmistön mielipiteestä. Aineistossa on pari poikaa, jotka kokevat, että tyttöjen mukana oleminen vaikuttaa jonkin verran siihen, mitä porukassa tehdään tai mistä asioista puhutaan. Peetun ja Laurin haastattelukatkelmat ovat tästä hyviä esimerkkejä (alla). Peetu kokee, että on tottunut tyttöjen kanssa olemiseen, mutta kokee kuitenkin, että ajanvietto on erilaista poikaporukalla kuin sekaporukalla. Peetu kokee, että joillakin pojilla alkaa tietynlainen esitys tyttöjen edessä. Esittämisellä halutaan todennäköisesti luoda itsestä itsestään parempi kuva muille tai korostaa jotain tiettyjä piirteitä. Vaikuttaa olevan yleistä, että pojat esittävät usein ”kovempaa” kuin ovat kun tyttöjä on mukana porukassa. Tämä voi kertoa siitä, että tyttöihin halutaan tehdä jonkinlainen vaikutus. Peetu ja Lauri molemmat kokevat, että juttelu ei ole yhtä vapaata sekaporukassa kuin pelkällä poikaporukalla. Merkittävä huomio Laurin sitaatissa (alla) on se, että tämä ei kuitenkaan johdu sukupuolesta, vaan kyse on enemmän siitä, että vieraampien ihmisten kanssa ei pysty olemaan yhtä rento tai ei tunnu luonnolliselta heittää samoja vitsejä kuin omalla tutulla porukalla.

H: Onks siin mitää eroo jos viettää aikaa poikien kanssa ja sit semmoses sekaporukassa?

MIKKO: No ei oikee.

PEETU: Kyl niitten kaa on tottunu silleen ole. Kyl se sit sillon ku ei oo jotain tyttöjä mukana ni sit se on paljon, on se vähän erilaisempaa mut ei hirveesti kuitenkaa et aika samoi sitte. Tai no, seki sit riippuu vähän et ketä kavereit on. (--) Kyl se on erilaist kun on tyttöit et ei oo tyttöit. Jotkut pojat alkaa pitää jotain kauheet show'ta kun ne näkee jotain tyttöit jossain, sellast et ne alkaa esittää kauheesti jotain et kyl se sit muuttuu ja ei voi ihan kaikist puhuu niin silleen.

H: Onks siin, nääks sä semmosta eroo et, teetteks te samalaisii asioita jos te ootte ns. sekaporukassa tai sit poikien kesken?

LAURI: No ei sillee jos mä tunnen ne tyypit, mut jos on poikiiki joita mä en tunne kunnolla nii en mä välttämättä samanlaisii vitsejä sano tai sillee.

H: Nii et ei oo ehkä nii rentoo jos on tuntemattomampia tyyppejä?

LAURI: Nii.

H: Mut se ei oo ilmeisesti niin paljoo siit sukupuolesta kiinni?

LAURI: Ei.

Aineiston osoittaa että, poikien kaveripiirit eivät yleensä muodostu pelkästään koulukavereista. Etenkin urheilua ja musiikkia harrastavilla pojilla on kavereita myös harrastusten kautta. Lähtökohtaisesti poikien kaverit ovat kuitenkin samasta koulusta kuin he itse. Kavereita saattaa olla kuitenkin muista luokista tai kouluista. Haastatteluissa oli melko yleistä, että luokka vaihtuu alakoulusta yläkouluun siirtyessä ja osa vanhoista kavereista vaihtoi eri kouluun ja omalle uudelle luokalle vastaavasti tuli oppilaita muista kouluista. Tämä osaltaan kertoo poikien kaveripiirien vaihtuvuudesta. Vanhoihin kavereihin ollaan yhteydessä vapaa-ajalla ja sosiaalisen median välityksellä. Vaihtuvuuden takia monilla pojilla on erilaisia kaveriporukoita erilaisiin toimintoihin, kuten Mikon sitaatti osoittaa (alla). On myös tyypillistä, että koulukavereita ja harrastuskavereita kuvaillaan erilaisiksi. Koulukavereiden kanssa vietetään enemmän aikaa ja harrastuskavereiden kanssa selkeästi vähemmän, joten vaikuttaa luonnolliselta, että ystävyys on erilaista. Johanneksen sitaatti (alla) on kiinnostava, sillä Johanneksen mielestä kaikki pojat ovat ”jokasen pojan kavereit”. Tulkitsemän tämän niin, että poikien viettäessä usein aikaa isoissa porukoissa, syntyy mielikuva siitä, että pojat ovat kavereita vähän kaikkien kanssa.

H: Onks ne täältä koulusta enimmäkseen vai muista harrastus jutuista?

LAURI: Enimmäkseen koululta. On mul harrastuksista ja muualtakin kavereita mut yleensä enemmän vapaa-ajalla nään niin kun mun koulusta.

MIKKO: Joo tai.. mä piän semmosia, sillee et on kavereit et jotka on sillee et voi vähä niin kun vaa valikoida et mitä haluis tehdä ite ja sit kattoo just et niit.. hengausporukoi läpi ja sit noi urheilukavereit ja näit.

JOHANNES: (--) Kyl niinku varmaan pojilla et vähän ainakin tuntuu siltä et pojat on vähän niinku jokasen pojan kavereit ellei ne oikeesti oo tosi niinku, ärsyttävii ja sillee.

Aineistossa yllättää positiivisesti se, että nuorten poikien puheesta huokuu tietynlaista avoimuutta ja tasavertaisuutta erilaisia taustoja kohtaan. Nuoret kertovat esimerkiksi, että kavereiden ja heidän perheidensä varallisuus, vaatetus sekä ulkoinen olemus tai etnisyys ei ole heille merkittävä asia tai vaikuta ystävyys-suhteisiin millään tavalla, kuten Samun ja Eliaksen sitaateissa on havaittavissa (alla). Useat pojat kertovat, että heidän kaveripiirissään on tummaihoisia tai ulkomaalaista taustaa olevia

nuoria, eikä sillä ole heille merkitystä, eikä etnisyydestä varsinaisesti keskustella. Lähes kaikki haastateltavat kertovat, että eivät ole havainneet erilaista kohtelua tai rasismia etnisen taustan tai ihonvärin takia. Aineiston perusteella vaikuttaa siltä, että tutkimukseen osallistuneilla pojilla on terve suhtautuminen etnisiin taustoihin ja osaltaan siihen saattaa vaikuttaa se, että omassa kaveripiirissä on erilaisia ihmisiä, joka lisää ymmärrystä ihmisten moninaisuudesta. Kavereiden vaatetuskaan ei lähtökohtaisesti kiinnosta poikia, josta hauska esimerkki Onnin haastattelusta, jossa hän kertoo, että ei välittäisi, vaikka hänen kaverinsa pukeutuisi mekkoon koulussa. Hän yllättyisi siitä, mutta se ei olisi hänelle muuten merkittävä asia (sitaatti alla). Moni poika kertoo, että hänellä itsellään on jonkin verran väliä sillä, mitä päälleen pukee, mutta kavereiden vaatteisiin ei kiinnitetä huomiota. Tämä kertoo siitä, että pojilla on nykyisin enemmän mahdollisuuksia vaikuttaa omaan ulkoiseen olemukseensa erilaisilla vaatetyyleillä ja asusteilla. Yhdenvertaisuudesta kertoo myös se, että ei ajatella olevan tyttöjen ja poikien vaatteita.

H: (--) Ooksä koskaan ajatellu et sil on mitään välii mikä on ihmisen sillai tausta tai, ns. syntyperä tai, tai sillai, ihonväri, jos se nyt vaikuttaa siihen et?

SAMU: Ei sil oo mun mielest niin välii, että enemmän on välii sillä et kunhan niit tyyppi ei siin kaveriporukas dissata, tai tälleen. Mut mä en oo koskaan nähny sil mitään välii.

H: Ajatteleks sä et sil ihmisen taustal on jotain merkityst, jos sä ajattelet sun kavereita? Onks sil välii onks esimerkiks niitten vanhemmat just syntyny jossain muualla?

ELIAS: Ei.

H: Tekeeks se mitään?

ELIAS: Ei mua haittaa. Ihan sama mis ne on syntyny. Ei ne vanhemmat mua kiinnosta. Mua kiinnostaa, mun kaveri.

ONNI: Ainakaan mun kaveripiiris ni mul ei oo mitää välii minkälaisii vaatteit mun kaverit käyttää. Käyttäköö vaik mekkoo jos haluu, mul ei oo välii siinä.

H: (--) mainitsit ton mekon ni ajatteleks sä oikeesti sillai et jos sun kaveri tulee mekko päällä et, yllättäiskö se tai..?

ONNI: Kyl se yllättäis mut ei se mun käsitystä hänestä muuttais millä taval et en mä poistais sitä mun kaveripiirist vaik se käyttäiski mekkoo et ei mul olis välii siinä.

Haastateltavat pitävät tärkeänä sitä, että ystävät ovat jollain tasolla samankaltaisia kuin he itse. Tärkeänä pidetään myös sitä, että omat ystävät eivät olisi ilkeitä tai tekisi mitään ”tyhmää”.

Haastatteluissa tyhmänä toimintana pidetään esimerkiksi alkoholin juomista alaikäisenä, kiusaamista, ilkivaltaa tai rauhatonta käytöstä koulussa. Esimerkkeinä Samun ja Veetin sitaatit (alla). On luonnollista, että ihmiset ajautuvat samankaltaisten ihmisten seuraan, sillä se helpottaa syvempien suhteiden muodostamista. On vaikeaa muodostaa ystävyyssuhdetta ihmisen kanssa, joka on täysin erilainen kuin itse on. Haastatteluiden perusteella pojat vastustavat kiusaamista ja pitävät kiusaajina ikävinä ihmisinä, joiden kanssa ei haluta olla tekemisissä.

SAMU: (--) mulle on aika sama kenen kaa mä hengailen kunhan se ei oo mikään semmonen joku, et tulee aina jotain ihan mahottoman tyhmii ideoita ja täl tavalla..

H: Mikä olis niin tyhmä idea et sit se ois niin ku liian tyhmä?

SAMU: No että lähettäis vaikkakin niin ku juomaan jotain tai jotain tämmöst, nii en mä kyl sit lähtis

H: Miten sä sanoisit et jos on jotain tyyppi mistä sä et tykkää, nii onks niis joku, minkälaisii ne on?

VEETI: No ne on ärsyttäviä, niitten huumori on vähä sellasta että.. sen tarkoitus on vaan ärystää tai jotain sinne suuntaa ja.. se vaan niinkun.

Analyysin perusteella poikien ystävyysuhteet vaikuttavat olevan yhdenvertaisia, eli kaikki ovat samanarvoisia ja ketään ei syrjitä minkään ominaisuuden takia. Sukupuoli vaikuttaa poikien ystävyysuhteisiin hieman, mutta yllättävän vähän. Perinteisesti ajatellaan, että pojat viihtyvät vain poikaporukoissa, mutta analyysi osoittaa, että sekaporukat ovat hyvin tyypillisiä nuorten keskuudessa. Ystävät ovat pojille murrosiässä tärkeitä sosiaalisia vertaisia, joiden kanssa vietetään suuri osa vapaa-ajasta. Ystäviä on erilaisista taustoista, joka todennäköisesti vaikuttaa poikien maailmankuvaan ja suhtautumiseen muihin ihmisiin. Analyysin perusteella merkittävää on, että poikien viettämä aika perustuu hauskanpitoon ja tekemiseen. Pojat eivät keskustele ystävien kanssa juurikaan syvällisesti tunteistaan ja ajatuksistaan, vaan juttelu perustuu myös arkisiin asioihin ja vitsailuun.

4.3.1 Maskuliiniset piirteet ja ominaisuudet poikien ystävyysuhteissa

Luvussa analysoidaan poikien haastattelupuheen maskuliinisia piirteitä ja ominaisuuksia ystävyysuhteista koskevassa kerronnassa. Maskuliinisuus on puheessa läsnä huomattavasti vahvemmin, kuin aiemmin käsitellyssä perhesuhteita koskevassa maskuliinisuuspuheessa.

Maskuliinisuutta tarkastellessa Peetun haastattelussa nousee esiin mielenkiintoinen keskustelu haastattelijan ja Peetun välillä (katkelma alla). Haastatteluissa ei ole kysytty pojilta, tietävätkö he mitä maskuliinisuus on tai mitä se tarkoittaa. Tässä haastattelussa se tulee kuitenkin esiin, sillä haastateltavan isä on kysynyt asiaa pojaltaan, johon haastattelijalla on myöhemmin tarttunut. Isä ei ollut mukana haastattelussa, mutta on luultavasti ollut paikalla, kun haastattelua on aloitettu, sillä haastattelu on poikkeuksellisesti tehty haastateltavan kotona, eikä koulussa kuten lähes kaikki muut haastattelut. Peetu vastaa, että ei oikeastaan tiedä mitä maskuliinisuus on. Tämä voi tarkoittaa sitä, että Peetulla voi olla omia näkemyksiä ja ajatuksia maskuliinisuudesta, mutta hän ei tiedä sen virallista määritelmää. Tämä voi tarkoittaa myös sitä, että Peetu ei todella tiedä, mitä maskuliinisuus on. Jälkimmäinen vaihtoehto ei vaikuta todennäköiseltä, sillä heti seuraavissa vastauksissaan hänellä on paljon omia ajatuksia maskuliinisuudesta ja omasta suhteestaan siihen. Hän pitää maskuliinisuutta ”äijämäisyytenä”, johon kuuluu Peetun mukaan tietynlainen kovuus ja rentous, joka on jokseenkin yllättävä yhdistelmä. Kovuutena Peetu pitää tietynlaista aggressiivisuutta ja fyysisyyttä. On tulkittavissa, että Peetu pitää esimerkiksi jääkiekkoa ”kovempana” lajina, kuin jalkapalloa. Luultavasti siksi, koska jääkiekko on tyypillisesti fyysisempää, sillä peleissä usein tapellaan enemmän, kuin muissa joukkuelajeissa. Rentoutta Peetun mukaan on hetkessä eläminen, eli ei välttämättä huolehdi tai stressaa mistään. Tällaiseen ”äijämäisyyteen” hän haastattelussaan vetoaa useaan otteeseen.

H: Siitä mä halusin vielä kysyä, sun isä tossa aikasemmin kysy kans siitä että tiedät sä mitä maskuliinisuus on?

PEETU: En mä tiiä kyl.

H: maskuliinisuus on, vähän tarkoittaa sitä et mikä on miehekästä ja millä tavalla on olemassa erilaisia miehisyyksiä. Se on miehisyyttä, niin osaisit sä kuvailla minkälaista maskuliinisuutta sä ehkä itse edustat?

PEETU: (--) mä oon vähän semmonen, mä oon just ehkä vähän semmonen kun mä pelaan jääkiekkoo niin siit tulee kans vähän semmonen äijämäisyys verrattun futispelaajiin, tai ainaki kaikis urheilajeis pelaa paljon kovempaa. Kyl mä ainaki edustan varmaan sitä ehkä vähän semmost kovint siin, tai en mä nyt oikeen osaa sanoo. Ainakin semmost vähän äijämäistä, verrattuna niihin moniin futispelaajiin ja kaikkiin muihin stailaajiin meidän koulus.

H: Mitä se äijämäisyys tarkoittaa tai minkälaista se on?

PEETU: Vähän semmost rennompaa et ei se oo niin välii. Just sitä et ei oo niin mitään ulkonäköpaineit hirveesti ainakaan. Elää vaan hetkes ja ei kauheest stressaa mistään tulevaisuuden jutuist, elää vaan hetkes.

Haastatteluissa pojilta kysytään, millaisia erilaisia poikia on vai ovatko pojat keskenään samanlaisia sekä onko poikana oleminen muuttunut jotenkin verrattuna nykyaikaa ja entisaikaa. Entisajalla tässä kontekstissa tarkoitetaan haastateltavien ollessa nuorempia kuin nyt. Alle on otettu Samun, Veetin ja Peetun haastatteluista katkelmat kuvaamaan näihin kysymyksiin tulleita tyypillisimpiä vastauksia. Useimmat haastateltavat ovat sitä mieltä, että pojat ovat keskenään erilaisia ja omanlaisiaan. Samun sitaatti osoittaa sen, että kaikki pojat ovat omanlaisiaan. Omanlaisuus syntyy poikien omista persoonallisista piirteistä, kiinnostuksen kohteista tai harrastuksista. Toisin sanoen pojat eivät ole samanlaisia, vaikka heitä kiinnostaisi samat asiat tai olisi samoja piirteitä. Samassa haastattelukatkelmassa Samu kuvailee itseään rennoksi tyyppiä ja se on aineiston perusteella melko tyypillinen vastaus. Suurin osa pojista pitää itseään rentona poikana. Haastatteluiden perusteella on tulkittavissa, että rentoudella tarkoitetaan yleensä tietynlaista huoletonta asennetta. Samun vastauksessa korostuu myös avoimuus, mutta se ei nouse samalla tavalla esiin kaikissa haastatteluissa.

H: Mites sit jos ajattelee niin ku poikii keskimäärin nii ajatteleksä et nää on sillai, onks paljon erilaisii poikii vai niin ku, vai onks ylipäänsä ihmiset sillai saman tyyppisiä, onks semmosii tietynlaisia? Erilaisii poikia.

SAMU: No siis kyl mun mielest kaikki on ain, niin ku, omanlaisii tavallaan. Et ainaki mejän luokalta ni, on tietenkii samoi piirteitä ja samoi juttui mitä tykätään tehdä, mut kuiteski kaikil on jotain mitä ne, mikä on vaan niiden juttu tai sil taval.

H: Minkälainen tyyppi sä oot? [nauraa]

SAMU: No mä veikkaan että tota.. tai en mä veikkaa vaan mä oon semmonen aika rento ja aika avoin ja täl taval.. et mullei oo tavallaan semmosta, juttuu mitä mä en viittis kertoo tai täl taval.

Erilaisuuden korostamisen lisäksi aineistossa esiintyy myös erilaista kategorisointia sen mukaan, kuinka rauhallisia tai riehakkaita pojat ovat koulussa. Vastaavanlaista jaottelua esiintyy haastatteluissa yllättävän paljon. Luultavasti poikien on helppo jaotella erilaisia poikia sen mukaan, miten he käyttäytyvät koulussa. Lähtökohtaisesti poikia jaotellaan rauhallisuuden ja rauhattomuuden mukaan erilaisiin ryhmiin. Esimerkiksi Veeti (sitaatti alla) jakaa poikia itsevarmoihin, ilkeisiin, ”rajattomiin”, kiltteihin ja ”normaaleihin”. Itsevarmat pojat ovat yllytyshulluja ja äänekkäitä, mutta ovat kuitenkin reiluja muille. Ilkeät pojat ovat samankaltaisia, mutta kohtelevat muita huonommin. ”Rajattomat” pojat ovat riehakkaita, joilla ei ole mitään kontrollia tai rajoituksia oman toimintansa suhteen. Kiltit pojat ovat rauhallisia ja hiljaisempia kuin muut pojat. ”Normaalit” pojat luokitellaan rauhallisten ja riehujien välimaastoon. Luultavasti tällä tarkoitetaan sellaisia poikia, jotka ovat

muuten kuin rauhalliset pojat, mutta jotka saattavat silloin tällöin riehua. Tällainen jaottelu kertoo siitä, että tietynlaista riehakkuutta pidetään poikamaisena toimintana ja sallitumpana pojille. Missään haastattelussa ei ilmennyt, että tytöissä olisi vastaavanlaista jaottelua. Luultavasti koulussa riehumisella yritetään osoittaa jonkinlaista rohkeutta tai välinpitämättömyyttä koulun sääntöjä kohtaan. Aineistossa muutama poika ei samaistu tällaiseen toimintaan, mutta pitää sen seuraamista viihdyttävänä tai huvittavana. Analyysin perusteella pojat ovat usein levottomia koulussa. Poikien omien sanoin häiriköt tunneilla koulussa ovat yleensä poikia ja tytöt vain harvoin tai ei ollenkaan. Tämä kertonee siitä, että häiriköt ovat luultavasti sellaisia poikia, jotka ovat muutenkin rauhattomampia koulussa.

VEETI: No on semmoset vähä äänekkäämmät jotka tekee juttuja.. et ne on paljon varmempia tai sellasii et niil on paljon itseluottamusta tai ne tekee juttuja, pystyy tekemään vaikka et jos kaveri sanoo että et pysty uskaltaa kaataa tätä roskista nii ne pystyy tekemään sen. Mut ne ei oo silti hirveen ilkeitä tai mitään sellasia. Sit on se sama versio, mut ilkeempi. Sit on sellasia joilla ei oo mitään, sellasta rajoja et ne pystyy tekee mitä tahansa juttuja. Niitä mä en hirveesti tunne, en itseasias ollenkaa, ehkä no rajamailla. Sitte on niitä sellasia vähä kiltimpiä ja hiljasempia. Sit on ehkä niitä vähän niin kun normaal-, sellasia vähän niin kun..

H: .. vähän siltä väliltä vai.

VEETI: Vähän siltä väliltä. Ja sit on niitä jotka on vähän, ne pystyy juttelemaa ja niin pois päin mut ne on kiltimpiä eikä tee hirveesti mitää.

Peetun haastattelukatkelma osoittaa, että suurin osa pojista ei ajattele poikana olemisen muuttuneen merkittävästi. Eri aikoina on omat muotivillitykset ja harrastukset, mutta poikana oleminen koetaan yleensä samanlaisena ja muuttumattomana. Kuitenkin yhtenä merkittävänä erona pidetään sosiaalista mediaa, jossa on mahdollista toteuttaa ja ilmaista itseään paremmin entiseen verrattuna. Peetun katkelmassa huomionarvoista on se, että sosiaalisessa mediassa itsestä luodaan räikeämpi ja hauskeampi tyyppi kuin arjessa, eli pyritään antamaan itsestä mahdollisimman kiinnostava kuva muille. Todellisuudessa tällaiset pojat ovat kuitenkin Peetun sanoja mukailleen ”tavallisia”. Sosiaalisessa mediassa on yleisestikin tyypillistä antaa itsestään ja arjestaan siloteltu kuva, josta puuttuu arjen vastoinkäymiset tai haasteet. Osalle nuorista sosiaalisen median seuraajamäärät ovat tietynlainen mittari sille, kuinka hyvänä tyyppinä tai suosittuna jotain pidetään. Esimerkiksi Peetu kertoo, että seuraajien määrä antaa mielikuvan siitä, onko joku ”hyvä äijä”. Seuraajamäärä toki kertoo siitä, tekeekö joku kiinnostavaa sisältöä, mutta on myös nuoria, jotka eivät välitä seuraajamäärästä tai ole muutenkaan aktiivisia sosiaalisessa mediassa.

H: Miten sä luulet sitte et onks se muuttunu paljon se et minkäläistä on ollu ennen olla poika versus sitte tänä päivänä?

PEETU: No en mä itse asias usko et se ois hirveesti erilaisempaa. Kyl se on ain ollu aik samanlai kaikkii villityksii vaatteis ja harrastuksis. Kyl kaikki toi some on ainaki iso asia et siellä käyttäytyminen on aik semmonen, antaa semmosen toisen kuvan joistaki tyypeistä et ne saattaa olla somes tosi räikeit ja tosi hauskoit ja heittää läppää mut sit ku ne näkee oikees elämäs ne onki ihan basic semmosii tavallisii tallaajii. Et semmosta ei ehkä ollu ennen pojissa, mut varmaan, niin jollakin on just sielt somen kautta jotain kavereita.

Analyysi osoittaa, että nimittely on todella yleistä poikien kesken. Lähes jokaisessa haastattelussa puhutaan siitä, että poikien keskuudessa esiintyy nimittelyä. Pojat kuitenkin selittävät, että se on yleensä leikkimielistä ja siitä ei kukaan loukkaannu, ainakaan poikien omissa kaveriporukoissa. Tämä on ongelmallista, sillä leikkimielinenkin nimittely ja haukkuminen voivat satuttaa kohdetta, vaikka tämä ei sitä ulospäin muille näyttäisi. Leikkimieliseksi tarkoitettu nimittely normalisoi kiusaamista, kun se peitellään vitsiksi tai ”läpäksi”. Esimerkiksi Veetin sitaatti (alla) kertoo selvästi, että ”homottelusta” on tullut niin normaali asia, että sitä ei edes ajatella. Tämä kertonee siitä, että leikkimielisestä nimittelystä on tullut poikaporukoissa tietynlainen normi, eikä ajatella, että siitä voisi olla jotain haittaa. Nimittelyn syytä olisi kiinnostavaa tarkastella, mutta haastatteluissa ei tullut sen tarkemmin esille, miksi leikkimielistä nimittelyä harrastetaan poikien keskuudessa.

VEETI: No nykyään se on vähän sellanen vitsi jos sanotaa homoks, että.. sitä ei enää oteta ees tosissaa jos yritetään haukkua jotai homoks. Jotkut kyl loukkaantuu siitä yhä, mut se on enemmänkin vitsi vaa. Se tuntuu nykyään vaa semmoselta sanalta joka heitetään, tai jotkut heittää sen aina silloin tällöin.

Poikien keskinäiset riidat selvitetään usein fyysisesti leikkimielisellä tai jopa hieman vakavamman tappelun merkeissä. Haastatteluissa puhutaan usein ”painimisesta”. Poikien haastatteluiden perusteella väkivaltainen selvittely on nopeaa ja tappelun jälkeen ei jäädä vihoittelemaan toiselle. Fyysisyys kertoo mahdollisesti tietynlaisesta maskuliinisuudesta, jossa asiat selvitetään tappelemalla ja nopeasti kantamatta pitkään kaunaa. Pojat kertovat haastatteluissa, että pitävät enemmän nopeasta sopimisesta, kuin pitkistä mykkäkouluista. Aineistossa useimmat pojat kertovat leikkimielisestä tönimisestä kavereiden kesken ja tappeluista isommissa riidoissa. Tämä kertoo siitä, että tietynlaista väkivaltaa pidetään yhä osana maskuliinisuutta ja pojille ominaisena tapana ratkaista konflikteja. Tappeluista poikien keskuudessa esimerkkeinä Samun ja Kasperin haastattelukatkelmat (alla).

Katkelmat osoittavat tyypillisiä puheenvuoroja poikien väkivaltaisuudesta ja tappeluista. On yleistä, että tappelemista ei oteta tosissaan, vaan sitä pidetään leikkimielisenä. Joskus leikkimielinenkin tappeli saattaa muuttua totiseksi, viimeistään siinä vaiheessa, jos joku suuttuu. Huomattavaa näissäkin tapauksissa on, että tappelun myötä riita sovitaan kuitenkin nopeasti, eikä ketään ole poikien mukaan sattunut pahasti. Riitojen ratkaiseminen väkivaltaisesti kertoo siitä, että pojat eivät käsittele riitoja puhumalla, vaan negatiiviset tunteet osoitetaan aggressiivisesti. Poikien välinen tappelu koetaan ilmaa puhdistavana ja sen jälkeen ollaan jälleen kavereita, kuin mitään ei olisi tapahtunut.

SAMU: (--) Et tietenki tulee aina semmost vähän semmost tönimistä ja täl taval, mut se on semmost vähän semmost karhupainii, et.. sil ei niin välii oo.

H: Nii, et ei oo (-) Ei olla niinku tosissaan tai sillai.

SAMU: Ei olla.

KASPER: Siis semmost, riitelyy ja vähän leikkimist tappeluu ja semmost.

H: Onks ne (-) tönimist vai..

KASPER: Joo.

H: ..onks se semmost nyrkkitappeluu?

KASPER: Välii. Aluks saattaa olla ihan leikkimist mut sit siit saattaa tulla jo ihan.

H: Et eka, leikil alotetaan mut sit joku suuttuu vähän vai?

KASPER: Niin. Sit se muuttuu ihan totiseks.

H: Käyks sillai useenki?

KASPER: Joo, kyl aina välillä käy mut kyl se yleensä siit heti sovitaan, jos tulee jotain. Mut ei ketään oo koskaan oikeen sattunu pahasti.

H: Käyks te sun kaveripiiris kans tämmöst?

KASPER: Joo.

H: Onks se nimenomaan pojat?

KASPER: On, pojat vaan. Tai se on tönimistä ja semmosta.

Lauri on aineistossa poikkeuksellinen mielipiteessään poikien väkivaltaisuudesta suhteessa tyttöihin (katkelma alla). Hänen mielestään sukupuoli ei vaikuta merkittävästi väkivaltaisuuteen. Tämä on selkeästi muuta aineistoa vastaan, sillä Lauria lukuun ottamatta kaikki pojat ovat haastatteluissa sitä mieltä, että pojat ovat tyttöjä väkivaltaisempia. Laurin sitaatti itsessään osoittaa ristiriitaisuutta, sillä hän toteaa, että pojilla on enemmän leikkimielistä tappelua, mutta hän ei ole varma lasketaanko sitä

väkivallaksi. Kaikki töniminen ja leikkimielinkin tappelu ovat väkivaltaa. Epävarmuus siitä, onko jokin toiminta väkivaltaa vai ei, kertoo siitä, että väkivalta on normalisoitunut poikien sosiaaliseen kanssakäymiseen niin vahvasti, että sitä ei edes pidetä väkivaltana, vaan leikkinä ja vitsinä.

H: No sitte ehkä kans toinen stereotypia on se et pojat on väkivaltasempia ku tytöt, tai helpommin käyttää väkivaltaa kun tytöt, nii mitä sä siitä ajattelet?

LAURI: No en mä ees tiiä. Se vähän riippuu et ei se sukupuoli mun mielestä vaikuta siihe mitenkää. Saattaa tietenkä pojilla olla enemmän semmosta leikkimielistä tavallaa mut en mä tiiä et lasketaanko sitä väkivallaks.

Poikien mukaan tyttöjen tapa riidellä on yleensä verbaalista ja harvoin fyysistä. Tytöt saattavat kuitenkin olla toisilleen puhumatta pitkiäkin aikoja ennen riitojen sopimista, jota pidetään yleisesti poikien mielestä huonona tapana. Eliaksen sitaatti (alla) havainnollistamassa poikien ja tyttöjen riitojen erilaisuutta. Haastatteluissa pojat eivät haasta tai kyseenalaista väkivaltaisuutta poikien keskuudessa, vaan haastatteluissa lähes kaikki pojat ovat sitä mieltä, että pojat ovat väkivaltaisempia kuin tytöt. Merkittävää kuitenkin on, että leikkimielistä tappelua tai riitojen sopimista väkivaltaisesti ei pidetä poikien keskuudessa kiusaamisena tai väkivaltana. Tämä on hieman ongelmallista ja normalisoi poikien väkivallan käyttöä hyväksyttävänä toimintamallina.

ELIAS: Mä myös tiedän sen et tyttöjen riidat on ihan erilaisii ku poikien riidat. Poikien jutut on sillai et ne riitelee, ehk saattaa lyödä muutaman kerran ja sit se on sovittu jossain tunnissa. Tyttöjen riidat on semmosii et sit pidetään jäynää vuoden.

Analyysi osoittaa, että pojat eivät juurikaan keskustele omista tunteistaan kavereiden kanssa. Sekä onnistumiset että murheet pidetään yleensä omana tietona. Onnistumisten jakaminen koetaan poikien keskuudessa usein jonkinasteisena leuhkimisena ja sitä halutaan välttää. Onnistumisen tunteista kerrotaan sitten, jos asiasta erikseen kysytään. Vasta kysyminen antaa mahdollisuuden jakaa ilo muiden kanssa. Aineistossa on huomattavan vähän poikia, joiden mielestä pojat jakavat huolia tai onnistumisia keskenään, josta Onnin haastattelukatkelma alla.

ONNI: (--) En mä tiedä, kyl se voi olla aika lail totta, mut kyl mä esim. joilleki mun parhaille kavereille voin kertoa jotain tollasii asioit justiiinsa, mä tiedän et ne ei sano siitä eteepäin just mitää.

Onni on yksi harvoista haastateltavista, jotka kertovat voivansa puhua tunteistaan ystävien kanssa. Onni kertoo, että voi puhua tunteistaan parhaille ystävilleen, koska voi luottaa siihen, että he eivät kerro Onnin asioita eteenpäin. Luottamus onkin todella tärkeää, kun kerrotaan omista tunteista muille, varsinkin ikävistä tunteista. Silloin ihminen on herkimmillään ja haavoittumaisillaan, jolloin vaarana voi olla kasvojen menetys, jos jakamiseen suhtaudutaan naureskellen tai muuten ilkeästi. Osa pojista kertoo, että kavereille on mahdollista kertoa omista huolista ja murheista, mutta niin ei kuitenkaan usein tehdä tai se on harvinaista. Tästä esimerkkinä Kasperin ja Laurin haastattelukatkelmat (alla). Tyypillisempää on pitää omat tunteet itsellään ja niistä kerrotaan vain, jos niistä kysytään. Pahasta olosta ei kerrota välttämättä kysyttäessäkään, vaan piilotetaan omat ikävät tunteet muilta.

H: (--) luuleks sä et jos pojil on vaik jotain, et joku asia huolestuttaa tai aiheuttaa pahaa mieltä niin pystyyks pojat myös sit kertomaan siitä? Vai onks ne enemmän sit itekseen?

KASPER: Kyl ne pystyy siit kertoo mut en mä usko et yleensä hirveesti.

H: Onks se semmonen et tuleeks kavereiden kaa koskaa puhuttuu semmosta ns. syvällisempää tai?

LAURI: No harvemmin.

Veetin sitaatti (alla) on myös kiinnostava, sillä hän on haastateltavista ainoa, jolla on jokin syy sille, miksi ystävien kanssa ei jaeta murheita. Veeti kokee, että ystävät eivät pysty auttamaan häntä murheissaan, joten hän kokee niistä kertomisen turhaksi. Hän kertoo luoneensa itselleen maskin, jossa hänellä on kaikki hyvin, eikä pahaa oloa näytetä ystäville. Tämä vahvistaa käsitystä siitä, että poikien tapa reagoida murheisiin on tietyllä tapaa ratkaisukeskeinen. Murheista ei kerrota, jos tiedetään etukäteen, että niihin ei saa ystäviltä neuvoja tai ratkaisuja. Ratkaisukeskeisyys ei kuitenkaan yleensä ole intiimin jakamisen tarkoitus, vaan halutaan, että joku on vain läsnä ja kuuntelee. Pelkästään kuuntelu voi parantaa mielialaa. Aineiston analyysin perusteella vaikuttaa siltä, että poikien kesken ei ole kovin tyypillistä jutella omista murheista, vaan pääpaino poikien välisissä suhteissa on yhdessä tekeminen. Syvällistä keskustelua ystävien kanssa ei edes kaivata, vaan pojat vaikuttavat olevan tyytyväisiä ilman intiimiä jakamistakin.

VEETI: (--) Et kavereitten kans mä yritän tavallaa tehdä semmosen maskin itselleni että ei mulla oo mitää hätänä koskaan. Mä tiedän että niille ei oo a, mitään tehtävissä, ne ei pysty auttamaan mua mitenkään.

Ilon ja murheen jakamisen lisäksi aineistossa tarkastellaan poikien näkemyksiä tunteellisuudesta ja erityisesti sukupuolittunutta eroa tyttöjen ja poikien tunteellisuuden välillä. Stereotypia siitä, että tytöt olisivat tunteellisempia kuin pojat, jakaa haastateltavia kahtia enemmän, kuin mitkään muut haastattelijan esittämät kysymykset. Aineistossa on tasaväkisesti poikia, jotka ovat joko samaa mieltä tai eri mieltä väitteen kanssa. Eri mieltä stereotypiasta ovat muun muassa Samu ja Elias (haastattelukatkelmat alla), joiden mukaan pojat ovat yhtä tunteellisia kuin tytöt. Tämä on merkittävää, sillä pojista enemmistö on sitä mieltä, että pojat eivät puhu tunteistaan muille, kuten edellisessä kappaleessa ilmenee. Tästä huolimatta yllättävän suuri osa pojista kuitenkin vastustaa tunteellisuuden stereotypiaa. Luultavasti tämä kertoo siitä, että pojat eivät koe olevansa tunteettomia, vaan yhtä tunteellisia kuin tytötkin. Pojat vain eivät näytä tunteitaan yhtä herkästi muille, kuin tytöt. Joka tapauksessa havainto on hieman ristiriidassa sen suhteen, mitä pojat kertovat murheiden jakamisesta ystäville. Stereotypia juontaa juurensa perinteiseen maskuliinisuuteen, jossa pojat (ja miehet) eivät jaa tunteitaan. Tämän valossa on merkittävää, että nuorten joukossa on poikia, jotka vastustavat perinteistä maskuliinisuutta tunteellisuuden osalta. Yleistyessään tämä näkemys saattaa jopa muuttaa näkemystä poikien maskuliinisuudesta. Yksinään tämä on osoitus siitä, että pojat voivat rakentaa omanlaistaan maskuliinisuutta.

H: Joskus on ehkä vähän semmonen stereotypiaki et tytöt ois niin ku jotenki tunteellisempia tai jotain semmost ni, pitääks se sun mielest paikkaansa?

SAMU: No ei se mun mielest oo mitenkään, mitenkään totta et, kyl mä tiedän poikii jotka on ihan yhtä tunteellisii ku tytöt ja, tytöt jotka ei niin ku maindaa tavallaan mistään sil taval erikoisesti.

H: Ehkä kans on jonkunlainen stereotypia taas vaihteeks tytöistä ja pojista et tytöt ois jotenkin ns. tunteellisempia tai..

ELIAS: Ei mun mielest.

H: Eli pojat on ihan yhtäläilla vai..

ELIAS: Joo.

H: ..onks se semmonen asia mikä riippuu ihan kokonaan ihmisestä?

ELIAS: Se riippuu ihmisest.. mun mielest ainakin.

Aineistossa on myös poikia, jotka ovat samaa mieltä väitteen kanssa, että tytöt ovat poikia tunteellisempia. Esimerkiksi Veeti kertoo (haastattelukatkelma alla), pojat harvoin näyttävät tunteita muille. Hänen mielestään on jopa niin, että poikana ei ole sallittua itkeä muiden nähden. Tämä kertoo varsin perinteisestä maskuliinisuudesta, jossa poika (tai mies) ei saa itkeä muiden nähden, sillä sen ajatellaan kertovan heikkoudesta. Tämänkaltaiset näkemykset uudistavat stereotypiaa ja perinteistä näkemystä siitä, että pojat eivät kykene puhumaan tunteistaan tai näyttämään niitä esimerkiksi itkemällä. Tunteista puhumista pidetään outona ja hämmentävänä, eikä siihen välttämättä osata suhtautua. Se, että ystävät eivät osaa suhtautua tunteista puhumiseen, vähentää entisestään haluja intiimiin jakamiseen.

VEETI: No joo aika harvoin poika näyttää sen tunteita tai puhuu siitä, et hei mul on vähä vaikeeta tai mitää tällästä.

H: Et tavallaa pitää paikkansa.

VEETI: Joo kyl se ehkä enemmän pitää, tai en mä tiedä paljastaaks tytöt toisillensa et hei mua nyt harmittaa tapahtu näin, mut et pojat aika harvoin yrittää, se on enemmänki se asia että jos sua itkettää nii älä missään nimessä itke jos on kavereita lähellä, et nii. Ainaki se on mulle semmone et mä en halua itkee jos on muita lähellä.

H: Mistä se johtuu et, sit joku näkis et sul on..

VEETI: ..paha mieli tai?

H: Nii.

VEETI: En mä tiedä, se voi.. mä en tiedä.

H: Tulee vaa jostai semmone tunne et.

VEETI: Joo sitä joskus miettiiki et miks. Mut se on aika harvoin sitä että anna vaan itkee et joo. Et aikuisten tai vanhempien kanssa mä annoin niin kun se on ihan sama, mut sit mä en tykkää ehkä siitä jos mua vaikka sattuu, nii sit mä yritän viimeseen asti pidätellä sitä itkua koska ehkä se oli silloin vielä sitä että mä tykänny yhtää siitä et jos kaikki kattoo sua silleesti et hei tolle tapahtu jotain paha tai jotain tällästä. Tai jos vaikka sä loukkaannut jostain nii sit pitää sua vähä heikkona tai jotai tällästä jos sä alat itkemää

Haastateltavien näkemykset ”koviksista” ovat kiinnostavia, sillä niissä tulee esiin sellaisia maskuliinisuuden piirteitä, joita nykynuoret eivät pidä arvossa. Pojista suurimman osan mielestä heidän koulussaan ei ole koviksia, mutta yleisesti koviksina pidetään sellaisia henkilöitä, jotka ovat huonokäytöksisiä ja pitävät muita itseään huonompina. Esimerkkeinä Joelin ja Onnin haastattelukatkelmat (alla). Yleisesti ottaen koviksia pidetään epämiellyttävinä ja epävarmoina.

Joelin mukaan kovista esitetään, koska halutaan tulla huomatuksi huonolla käytöksellään. On yllättävää, että Onnin mielestä tytöissä on myös koviksia, jotka katsovat muita hieman alaspäin. Poikien on hänen mukaansa vaikeampaa esittää kovista, sillä hänen mukaansa kaikki pojat tuntevat toisensa, niin mikään esitys ei mene helposti läpi. Onni kertoo, että yleensä kovikset hänen koulussaan ovat ulkomailta tulleita uusia oppilaita, jotka eivät välttämättä ole löytäneet omaa paikkaansa koulussa. Täten hänen mielestään koviksen rooli kertoo epävarmuudesta. Kunhan oma paikka löytyy, koviksen roolin takana onkin kivoja tyyppejä. Vaikuttaisi siltä, että muilta yritetään saada positiivista huomiota esittämällä kovista, mutta todellisuudessa se on muista vain epämiellyttävää. Tämä osoittaa sen, että pojat eivät luultavasti arvosta huonokäytöksisyyttä tai toisten hännäämistä. Koviksen esittämistä tunnutaan pitävän lähes poikkeuksetta roolina ja oman epävarmuuden pönkittäjänä.

H: Minkä, tai onks sul mitään ajatust siitä et minkä takii ihmiset haluu esittää kovista?

JOEL: Ehkä, et ne huomattais jotenki.

H: Mua vieläki kiinnostaa tää kovis, et jos ajatellaan näin et mitä sä sanoit et pahimmat kovikset, niin miten ne sit käyttäytyy tai miten, mistä ne erottaa?

JOEL: Ne vaan, semmosii huonokäytöksisii [hp].

H: Huonokäytöksisii.

JOEL: Niin.

H: Huuteleeks ne jotain? Tai kiusaaks ne toisia tai jotain semmosta?

JOEL: En mä tiää, kai. En mä oo ihan, ei. Ne on vaan yleensäki sellasii vähän, epämiellyttävii.

H: Entäs sit onks, jos vielä näist stereotypioist, jos ajatellaa ns. koviksia tai semmosii joil olis vähä kova maine, onks semmosii tyttöi tai poikii tai molempii et mitä sä, onks tääl semmosia?

ONNI: Ei oikeestaa.

H: Tai mitä se tarkoittais sun mielestä?

ONNI: En mä tiedä, niit jotka saattaa kattoo muit just vinoo sen takii et ne on ns. vähemmän arvosiä niiden mielestä. Kyl, mun mielest pojis ei oikeestaa niin paljo mut kyl tytöis huomaa selvästi et jos jotkut on sellasii vähän, en mä tiedä voisko sanoo kovis mutta sellasia. Pojis aika harvoin, just jos joku tulee urpoilemaa siihen ni aika hyvin ku me tunnetaa kumminki kaikki toisemme ni ei se, et ei pysty oikeestaa siit et ku kaikki tietää minkälainen sä oot, et must tuntuu et jokanen niistki ketkä hännää kaikkii ni ne on sisältä ihan kivoja mut ne, niiden vaan tarvii osottaa se, (jollain taval). En mä tiedä miks.

H: Onkse et ne on jotenki epävarmoja?

ONNI: Voi olla et ne on epävarmoi just siitä et esim. suuri osa niist on tullu ulkomailta et voi olla just sen takii et niiden pitää osottaa se paikkansa ettei ne jää ite sinne ns. alas vaikka ei mun mielest ketään oo koskaan meiän porukassa ainakaa jätetty sillee et olis..

H: Onks siin sit just semmonen et ne jotka on tullu joskus ulkomailta et ne kuuluu sit useemmin niihin jotka härnäät tai, miten nyt sanoitkaan et säätää paljon tai, ärsyttää?

ONNI: Yleensä joo. En mä tietenkää voi yleistää mut yleensä ne ketkä on tullu uutena kouluun, et en mä tiedä oikeestaan onko yhtään joka on alottanu ykkösluokalta meiän koulun. En mä tiää, voi tietenki olla jossain ylempil luokil mut ei meiän luokil oikeestaan.

Useimmalle haastateltavalle urheilu on tärkeässä roolissa elämässä ja se on jopa hieman yllättävää. En osannut odottaa, että niin monella olisi jokin urheiluharrastus. Tämä johtuu luultavasti omasta taustastani, sillä nuoruudessani oli erittäin rajalliset urheiluharrastusmahdollisuudet. On todennäköistä, että useimmat haastateltavat pitävät urheilua ja sen myötä hyvää fyysistä kuntoa arvossa. Urheilun harrastaminen lisää hyvinvointia sekä terveyttä ja itsestään huolta pitäminen on viime vuosina ollut yleisestikin suosiossa. Todella moni haastateltava harrastaa joko jalkapalloa tai jääkiekkoa. Haastateltavat ovat myös harrastaneet kyseisiä lajeja useampia vuosia. On hienoa, että nuorilla on mahdollisuus harrastaa erilaisia lajeja ja moni kertoo haaveilevansa tekevänsä urheilusta ammatin itselleen. Jalkapalloa ja jääkiekkoa pidetään ehkä yleensä miehekkäämpinä lajeina, ehkä niiden osittaisen fyysisyyden vuoksi ja että huippupelaajat ovat usein miehiä. Esimerkiksi Peetu kuvailee jääkiekon olevan ”äijämäistä”. Haastatteluissa moni jalkapalloa pelaava poika kertoo pelaavansa varovaisemmin tyttöjoukkuetta vastaan pelatessa. Varotaan muun muassa sitä, että ei juosta päälle tai taklata kuten poikien peleissä. Moni poika sanoo, että tytöt eivät pelaa niin fyysisesti, kuten esimerkiksi Kasper ja Elias (haastattelukatkelmat alla). Eliaksen katkelmassa kiinnostavaa on myös, että tyttöjoukkueelle häviäminen koetaan häpeälliseksi, erityisesti jos muut saavat tietää häviöstä. Poikien ajatellaan usein olevan parempia urheilussa, joten tästä syystä häviö voidaan kokea nolona. Tämä luultavasti selittää myös sen, miksi pojat pelaavat varovaisemmin tyttöjä vastaan eikä pelata yhtä kovaa kuin normaalisti.

H: Onks se erilaist pelata tyttöjen kans tai tyttöj vastaan ku poikii vastaan?

KASPER: Kyl se on. Ei ehk ihan niin fyysisesti pelaa.

H: Tai taklaa, kovaa.

KASPER: Niin.

H: Onks se et pitää olla varovaisempi?

KASPER: Joo ja jos ei tunne niin hyvin niit ni ei viitti heti alkaa, tönimään

ELIAS: Sit jotkut on sellasii et ne tulee tosi kovaa [puhe jalkapallosta]. Ja sitte myös, mä en tiedä miks mut tulee vaa aina jos on tyttövastustaja ni en mä viitti taklaa sitä ihan täysii. Mulle tulee aina sellanen vaan.

H: Et vähän, varoo tai jotain.

ELIAS: Niin.

H: Luuleks sä että.. olik se niin et te hävisitte sille, tyttöjengille?

ELIAS: Joo.

H: Olik se tunt- harmittiks se tai, onks se vähän..

ELIAS: Kyl se vähän.

H: ..pahempi hävitä tyttöjengille ku, poikahengille?

ELIAS: On se pahempi siin mielessä jos kaikki saa tietää siitä. Mut jos.. esim. ku me hävittiin niin ei siin ollu ketään tyttöj mikä mejän koulus ois ollu ala-asteella. Niin ei ketään haitannu se kauheesti. Jos ne ois ollu vaan mä sanoin et mä tein maalin niitä vastaan.

Analyysi osoittaa, että poikien puheessa esiintyy jonkin verran väkivaltaisen maskuliinisuuden piirteitä, mutta toisaalta heidän puheensa ovat myös ristiriidassa esimerkiksi tunteellisuudesta puhuttaessa. Perinteinen maskuliinisuus osittain haastetaan, mutta samalla sitä uusinnetaan. Tämä voi tarkoittaa, että nuorten poikien sosiaalisissa suhteissa rakentuva maskuliinisuus on jonkinlaisessa murroksessa tai siitä, että poikien on mahdollista tuottaa perinteisestä poikkeavia maskuliinisuuksia ja näin ilmaista itseään vapaammin.

5. Johtopäätökset ja pohdinta

Tutkielmassa olen tarkastellut nuorten poikien läheissuhteita sekä sitä, millaista maskuliinisuutta nuorten läheissuhteissa tuotetaan. Aihe on ajankohtainen, sillä maskuliinisuustutkimuksen kentällä on käynnissä keskustelu maskuliinisuuden muutoksista. Lisäksi yhteiskunnassa puhutaan pojista usein huolen näkökulmasta ja tutkielma haluaa tuoda uutta näkökulmaa myös yhteiskunnalliseen keskusteluun. Aineiston analyysin tuloksena olen muodostanut kuvauksia siitä, millaisia nuorten koulupoikien läheissuhteet ovat ja miten sosiaalisissa käytänteissä tuotetaan maskuliinisuutta, millaisia maskuliinisia piirteitä poikien haastattelupuheista havaitaan, kun he puhuvat elämästään ja läheissuhteistaan. Tutkielman tutkimuskysymyksiä ovat:

1. Millaisia ovat poikien läheissuhteet poikien kerronnassa?
2. Miten pojat kokevat sukupuolen vaikuttavan läheissuhteisiin?
3. Millaisia maskuliinisuuksia pojat tuottavat läheissuhteissaan?

Aineiston analyysin perusteella olen saanut vastaukset näihin tutkimuskysymyksiin. Tutkielman keskeisempänä tuloksena on poikien ristiriitainen maskuliinisuuspuhe. Ristiriitaisella maskuliinisuuspuheella tarkoitan sitä, että useat pojat kertovat olevansa eri mieltä, kun haastatteliija kysyy heiltä erilaisista stereotyyppisistä ominaisuuksista, kuten tunteellisuus tai kyky puhua omista huolista muille. Kuitenkin haastattelupuheissa esiintyy useita sellaisia paikkoja, joissa näitä stereotyyppisiä perinteisen maskuliinisuuden ominaisuuksia uusinnetaan poikien keskinäisissä sosiaalisissa suhteissa. Haastateltavista suurin osa on sitä mieltä, että pojat ovat yhtä tunteellisia kuin tytöt, mutta käytännön tasolla pojat eivät yleensä puhu vanhemmilleen tai ystävilleen omista huolistaan, vaan pitävät ne itsellään. Tulos ristiriitaisesta maskuliinisuuspuheesta on yhteneväinen Peltolan (2020) ja Virtasen (2018) tulosten kanssa, jonka mukaan poikien vertaissuhteissa ei käydä vakavaa keskustelua tunteista tai huolista. Virtasen tulokset osoittavat, että poikien ystävyysuhteissa usein piilotetaan oman elämän haasteet ja oma haavoittuvuus. Sekä Peltolan että omissa tuloksissani havaitaan kuitenkin, että pienellä osalla pojista on paremmat mahdollisuudet intiimiin jakamiseen lapsuudenystävien kanssa.

Virtasen mukaan pärjääminen ja sisukkuus ovat suomalaisen maskuliinisuuden ihanteita, ja tämän näkyy myös oman tutkielmani tuloksissa. Haastateltavista pojista suurin osa kertoo haluavansa pitää asiat omana tietonaan, eikä kertoa niistä muille. Tämä on osoitus siitä, että tietynlaista haavoittuvuutta ei haluta näyttää perheelle tai ystäville, sillä sitä ei pidetä maskuliinisena tapana toimia.

Tutkielma osoittaa, että sukupuoli ei juurikaan vaikuta poikien ystävyysuhteisiin tyttöjen kanssa. Osa pojista kokee, että tyttöjen kanssa oleminen on erilaista verrattuna poikien keskinäiseen

hengailuun, mutta sukupuolta ei koeta merkittäväksi tekijäksi. Sukupuolen sijasta tuttuus vaikuttaa enemmän siihen, voiko tyttöjen kanssa olla yhtä luonnollisesti tai kertoa samanlaisia vitsejä. Analyysin perusteella sukupuoli koettiin merkittävänä erottavana tekijänä vielä alakoulussa, mutta yläkouluun siirtymisen jälkeen sillä ei ole ollut merkitystä. Yläkoulussa erilaiset sekaporukat ovat lisääntyneet poikien mukaan huomattavasti ja aikaa vietetään isoissa porukoissa, joissa on usein sekä tyttöjä että poikia.

Väkivaltaisuudesta ja siihen liittyvistä sukupuolittuneista stereotyyppioista useat pojat olivat samaa mieltä sen suhteen, että pojat ovat väkivaltaisempia kuin tytöt. Väkiältä on jopa niin kietoutunut poikien sosiaalisuuteen, että väkivaltaa ei pidetä varsinaisesti väkivaltana, vaan leikkimielisenä tappeluna tai vitseinä. Keskeistä on, että tappelua ei oteta poikien keskuudessa vakavasti. Poikien puheissa ja arkielämän käytännöissä esiintyy näin ollen ristiriitaisuutta. Poikien puheista on paikoittain havaittavissa vastustusta perinteistä maskuliinisuutta kohtaan, mutta kuvailtaessa arkea ja toimintaa, puheissa esiintyy perinteistä maskuliinisuutta uusintavia toimintamalleja tai käytänteitä.

Perinteisen maskuliinisuuden vastustaminen osoittaa, että poikien on mahdollista tuottaa perinteisestä maskuliinisuudesta poikkeavaa maskuliinisuutta. Tämä antaa pojille paremmat mahdollisuudet ilmaista itseään haluamallaan tavalla ja rikkoa perinteisiä poikakäsityksiä. Tästä kertoo se, että analyysin tuloksena poikien maskuliinisuus on murroksessa. Murroksen havaitsee siitä, että pieni osa pojista kertoo voivansa jakaa tunteitaan ja olla herkkä ystävien kanssa. Vaikka heitä onkin huomattavasti pienempi osuus, niin tunteiden näyttäminen ja herkkyys ovat piirteitä, jotka eivät kuulu perinteiseen maskuliinisuuteen.

Lunabban mukaan suomalaisessa maskuliinisuudessa ihannoidaan edelleen ”äijämäisyyttä” ja kovia miesarvoja. Hänen mukaansa pehmeämpiä arvoja kuten tunteellisuutta, herkkyyttä ja haavoittuvuutta pidetään suomalaisten miesten keskuudessa yhä häpeää aiheuttavina piirteinä. Tutkielman tulokset vahvistavat tämän, sillä haastatteluissa puhutaan monesti tietynlaisesta ”äijämäisyydestä”, kun puhutaan miehekkäistä miehistä. Tuloksissa ilmenee myös, että poikien keskuudessa tunteiden osoittaminen koetaan häpeällisenä ja heikkouden merkinä ja esimerkiksi ystävien nähden ei saa itkeä. Tästä huolimatta tutkielman tulokset antavat viitteitä siitä, että tunteiden näyttäminen ja herkkyys ovat osalle pojalle osa läheissuhteita. Vaikka tunteellisten poikien osuus tutkielman aineistossa on pieni, on se osoitus siitä, että perinteiset maskuliinisuuskäsitykset ovat saamassa rinnalleen uudenlaisia maskuliinisuuden muotoja. Lunabba (2018) toteaa myös, että suomalaisilla pojilla on 2010-luvulla enemmän sosiaalisesti hyväksyttäviä tapoja olla poika. Aiemmin esitelty Andersonin (2009) teoria inklusiivisesta maskuliinisuudesta, jossa pehmeämmät maskuliinisuuden

muodot ovat sallittuja osoittautuisi ainakin tässä suhteessa pitävän paikkaansa, vaikka teoriaa onkin kritisoitu.

Huukin ja kumppaneiden mukaan (2018) maskuliinisuus nähdään usein poikamaisena toimintana. Aineiston analyysin perusteella vaikuttaa siltä, että haastatellut pojat saattavat mieltää tietynlaiset ominaisuudet ja piirteet maskuliinisuuteen kuuluviksi sen takia, että ne yleisesti mielletään pojille ominaisiksi piirteiksi. Tästä johtuen pojat saattavat ajatella, että poikana olemisen on oltava tietynlaista ollakseen maskuliininen ja siihen muottiin saatetaan yrittää sopia. Manninen (2010) on kuitenkin osoittanut, että kaikki pojat eivät pyri edustamaan perinteistä maskuliinisuutta. Vastaavasti maskuliinisuuden ideaalien ylläpitäminen saattaa olla raskasta pojille, jotka haluavat ylläpitää niitä omassa toiminnassaan.

Haastateltavat vastaavat melko avoimesti kysymyksiin ja useimmat pojat vastaavat laajasti erilaisiin haastattelijan kysymyksiin. Aineistossa on myös poikia, jotka vastaavat erittäin lyhyesti. Yksi haastattelu on lähes kokonaan sellainen, johon haastateltava vastasi ”joo/ei” -tyyppisesti, tai vastasi myötäilevillä tai kieltävillä äännähdyksillä. Suurimmasta osasta haastatteluista saa sen vaikutelman, että useimmat pojat ovat kokeneet haastattelut kiinnostaviksi tapahtumiksi. Enemmistö pojista vaikuttaa olevan innoissaan siitä, että pääsevät osallistumaan tutkimukseen ja juttelemaan omista näkemyksistään aikuisen kanssa. Tästä kertoo se, että osalla pojista vastaukset rönsyilevät ohi aiheiden, mutta se tekee haastatteluista juuri hedelmällisiä. Toisaalta haastatteluun osallistuminen on joitakin poikia todennäköisesti jännittänyt kovasti vastausten niukkuuden takia, jolloin haastatteluiden analysoiminen on hankalampaa. Poikien innokas ote haastatteluihin vahvistaa Lunabban (2018) ja Froshin ja kumppaneiden (2002) esiin tuomaa havaintoa siitä, että pojat voivat osoittaa kypsyyttä haastattelutilanteissa. Pojat vaikuttivat innokkailta jakaessaan haastattelijalle omia näkemyksiään.

On syytä huomioida, että tutkielman aineisto on pieni, joten jatkotutkimusta poikien läheissuhteista ja maskuliinisuudesta olisi tarpeen tehdä laajemmalla aineistolla. Olisi myös erittäin kiinnostavaa tehdä soveltavaa tai vertailevaa tutkimusta esimerkiksi siten, että tarkastelisi enemmän erilaisista taustoista tulevia poikia. Pro gradu -tutkielman laajuuden takia jouduin rajaamaan alkuperäistä aineistoa melko raskaalla kädellä. Ajattelen, että se on varmasti vaikuttanut tutkielman tuloksiin merkittävästi, sillä aineistoni oli melko homogeeninen. Poikien haastatteluissa on paljon yhteneväisyyttä, mikä johtuu siitä, että haastateltavien joukko ei ole kovin moninainen. Tietysti se on tutkimustulos myös itsessään, että samankaltaisista taustoista tulevilla pojilla on keskenään melko yhtenäiset näkemykset, vaikka tietenkin eroavaisuuksia myös löytyy. Alkuperäisessä aineistossa on

todennäköisesti omaa aineistoani enemmän vaihtelua, sillä siinä on enemmän poikia erilaisista taustoista.

Aineistoa läpikäydessäni kiinnitin huomioni siihen, että yksi pojista ei kysyttäessä tiennyt mitä maskuliinisuus on. Herättää ajattelemaan alkuperäisen tutkimuksen tutkimusasetelmaa ja haastattelurunkoa, jos tutkimuksen aiheena on nuorten poikien maskuliinisuus, mutta pojilta ei kysytäkään haastatteluissa tietävätkö he mitä maskuliinisuus on. Rajatussa aineistossani tämä käy esiin yhdessä haastattelussa. Toisaalta maskuliinisuutta tutkiessa ei ole välttämätöntä kysyä tietävätkö haastateltavat mitä se on, sillä sen voisi ajatella johdattelevan haastateltavaa liikaa. Poikien näkemyksiä ja ajatuksia maskuliinisuudesta on mahdollista analysoida haastatteluiden perusteella ilmankin, mutta silloin maskuliinisuuden määrittely on tutkijan vastuulla.

Aineistossa on haastateltu vain helsinkiläisiä poikia, joten aineistossa sekä tutkielman tuloksissa kaupunkilaisuus korostuu merkittävästi. Kaupunkilaisuus korostuu haastatteluissa esimerkiksi siten, että ulkomaille matkustaminen on todennäköisesti huomattavasti helpompaa ja mahdollisesti jopa halvempaa pääkaupunkiseudulta käsin, kuin esimerkiksi maaseudulta olisi. Tämä todennäköisesti vaikuttaa siihen, miksi aineistossa moni poika koki matkustelun melko arkipäiväisenä ja tavallisena. Kaupunkilaisuus korostuu hieman myös sen suhteen, mitä nuorten on mahdollista harrastaa koulun ulkopuolella tai tehdä ulkona kavereiden kanssa. Kaupungeissa on enemmän paikkoja ”hengailuun” ja ajan viettoon, kuin maaseudulla. Jonkin verran tutkimusta on tehty jo myös syrjäkylien lapsiin liittyen, mutta tämän perusteella jatkotutkimusaiheena olisi kiinnostavaa tutkia läheissuhteita ja maskuliinisuuden rakentumista sellaisen aineiston kanssa, jossa tutkimukseen osallistuisi sekä maaseudulla asuvia että kaupungissa asuvia poikia. Tutkimusasetelma toisi todennäköisesti moniulotteisuutta tuloksiin. Tällaisella tutkimusasetelmalla voisi olla mahdollista tuottaa tietoa siitä, millaisia samankaltaisuuksia tai eroavaisuuksia maalaisten ja kaupunkilaisten nuorten poikien näkemyksissä on maskuliinisuudesta ja perhe- ja ystävyys-suhteista.

Lisäksi aineistossa korostuu selvästi sosioekonomisesti hyvin toimeentulevista perheistä tulevat pojat. Aineistossa ei ole poikia sosioekonomisesti heikommassa asemassa olevista perheistä, joka todennäköisesti vaikuttaa myös tutkielman tuloksiin jonkin verran. Aineistossa puhutaan kuitenkin rahan käytöstä ja sen vaikutuksista muun muassa ystävyys-suhteisiin. Jatkotutkimusta olisi hyvä tehdä, jossa otetaan alueellinen eriarvoisuus huomioon ja haastateltavia olisi monipuolisemmin erilaisista sosioekonomisista taustoista tai alueista.

Alkuperäinen kiinnostukseni koski poikien ja tyttöjen välisiä ystävyys-suhteita sekä sitä, millainen dynamiikka niissä on verrattuna poikien välisiin ystävyys-suhteisiin. Tässä olisi ainesta erilliseen

jatkotutkimukseen, joka keskittyisi pääasiallisesti ystävyysdynamiikkaan eri sukupuolien välillä. Näin saataisiin tietoa siitä, miten ystävyys koetaan vastakkaisen sukupuolen kanssa. Perinteisen tyttö-poika-jaottelun sijaan olisi erittäin kiinnostavaa tuottaa myös muunsukupuolista näkökulmaa aiheesta.

Lähdeluettelo

Aitchison, Cara Carmichael (toim.) (2007) *Sport & gender identities. Masculinities, feminities and sexualities*. London: Routledge.

Anderson, Eric (2009) *Inclusive Masculinity*. New York: Routledge.

Beesley, Francis & McGuire, James (2009) Gender-role identity and hypermasculinity in violent offending. *Psychology, Crime & Law* 15:2–3, 251–268.

Berg, Päivi & Kokkonen, Marja (toim.) (2016) *Urheilun takapuoli. Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus liikunnassa ja urheilussa*. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto.

Connell, Raewyn (2006) *Understanding men: Gender sociology and the new international research on masculinities*. Teoksessa Christine Skelton & Becky Francis & Lisa Smulyan (toim.) *The Sage Handbook of Gender and Education*. London: Sage, 18–30.

Connell, Robert (1987) *Gender and power. Society, the person and sexual politics*. Cambridge: Polity Press.

Connell, Robert (1995) *Masculinities*. Cambridge: Polity Press.

Connell, Robert & Messersmichdt, James W (2005) Hegemonic masculinity. *Rethinking the concept*. *Gender & Society* 19:6, 829–859.

Crenshaw, Kimberlé (1989) Demarginalizing the intersection of race and sex: A black feminist critique of antidiscrimination doctrine, feminist theory and antiracist politics. *University of Chicago Legal Forum* Vol. 1989, 139–167.

Eskola, Jari (2018) *Laadullisen tutkimuksen juhannustaiat : Laadullisen aineiston analyysi vaihe vaiheelta*. Teoksessa Raine Valli & Juhani Aaltola (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2 : Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin*. (5., uudistettu ja täydennetty painos) Jyväskylä: PS-kustannus, 159–183.

Flick, Uwe (2013) *The SAGE Handbook of Qualitative Data Analysis*. London: SAGE Publications, Limited.

Frosh, Stephen & Phoenix, Ann & Pattman, Rob (2002) *Young Masculinities. Understanding Boys in Contemporary Society*. Houndmills: Palgrave.

Gottzén, Lucas & Mellström, Ulf & Shefer, Tamara (toim.) (2020) *Routledge International Handbook of Masculinity Studies*. Abingdon, Oxon: Routledge.

- Hearn, Jeff (1998) Theorizing men and men's theorizing varieties of discursive practices in men's theorizing of men. *Theory and Society* 27:6, 781–816.
- Howson, Richard & Hearn, Jeff (2020) Hegemony, hegemonic masculinity, and beyond. Teoksessa Lucas Gottzén & Ulf Mellström & Tamara Shefer (toim.) *Routledge International Handbook of Masculinity Studies*. Abingon, Oxon: Routledge, 41–51.
- Hill Collins, Patricia & Bilge, Sirma (2016) *Intersectionality*. Cambridge: Polity Press.
- Huhtasalo, Jenni (2018) Yhtenäisestä poikakulttuurista moninaisiin maskuliinisuuksiin: Kivijärvi, Antti, Huuki, Tuija & Lunabba, Harry (2018). *Poikatutkimus*. Vastapaino. 337 sivua. *Aikuiskasvatus*, 38:4, 340–341.
- Huuki, Tuija (2010a) Koulupoikien statustyö väkivallan ja välittämisen valokiilassa. Oulu: Oulun yliopisto.
- Huuki, Tuija (2010b) Välittämisen vaikeus maskuliinisuuden rakentumisessa. *Nuorisotutkimus* 28:1, 3–19.
- Huuki, Tuija & Kivijärvi, Antti & Lunabba, Harri (2018) Johdanto: Kohti sukupuolivastuullista poikatutkimusta. Teoksessa Antti Kivijärvi & Tuija Huuki & Harry Lunabba (toim.) *Poikatutkimus*. Tampere: Vastapaino, 8–27.
- Jokinen, Arto (2010) Kriittinen mies- ja maskuliinisuustutkimus. Teoksessa Tuija Saresma, Leena-Maija Rossi & Tuula Juvonen (toim.) *Käsikirja sukupuoleen*. Tampere: Vastapaino, 128–139.
- Kivijärvi, Antti & Huuki, Tuija & Lunabba, Harry (toim.) (2018) *Poikatutkimus*. Tampere: Vastapaino.
- Kupers, Terry A. (2005) Toxic masculinity as a barrier to mental health treatment in prison. *Journal of Clinical Psychology*, 61:6, 713–724.
- Kuula, Arja (2011) *Tutkimusetiikka : aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys*. (2. uudistettu painos). Tampere: Vastapaino.
- Lahelma, Elina (2018) Vielä kerran pojat! *Kasvatus*, 49:3, 238–239.
- Langellier, Kristin M. (1999) Personal narrative, performance, performativity: Two or three things I know for sure. *Text and Performance Quarterly* 19:2, 125–144.

- Lehtonen, Jukka (2018) Ei-heteroseksuaalisten poikien ja transnuorten kokemukset ja valinnat koulutuksessa. Teoksessa Antti Kivijärvi & Tuija Huuki & Harry Lunabba (toim.) Poikatutkimus. Tampere: Vastapaino, 121–145.
- Lunabba, Harry (2018) Laadullisen tutkimuksen näkökulma poikien koulu- ja hyvinvointikeskusteluun. Teoksessa Antti Kivijärvi & Tuija Huuki & Harry Lunabba (toim.) Poikatutkimus. Tampere: Vastapaino, 103–120.
- Manninen, Sari (2010) Iso, vahva, rohkee – kaikenlaista. Maskuliinisuudet, poikien valtahierarkiat ja väkivalta koulussa. Oulu: Oulun yliopisto.
- Peltola, Marja (2020) Ristiriitainen maskuliinisuuskerronta ja tunteiden jakamisen mahdollisuudet poikien läheisyyksissä. Sosiologia 57:1, 65–81.
- Peltola, Marja & Phoenix, Ann (2018) Sukupuolinäkökulma ja intersektionaalisuus: 11–14-vuotiaiden poikien maskuliinisuudet koulussa. Kasvatus 49:3, 225–231.
- Peltola, Marja & Phoenix, Ann (2019) Yläkoululaisten ajatuksia sukupuolirooleista ja elämästä 2017–2018 [sähköinen tietoaaineisto]. Versio 1.0 (2019-03-11). Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. <http://urn.fi/urn:nbn:fi:fsd:T-FSD3343>. [Ladattu 31.8.2022.]
- Peltola, Marja & Phoenix, Ann (2022) Nuancing Young Masculinities. Helsinki Boys' Intersectional Relationships in New Times. Helsinki: Helsinki University Press.
- Renold, Emma (2007) Dude you're a fag. Masculinity and sexuality in high school. Berkeley: University of California Press.
- Schreier, Margrit (2013) Qualitative Content Analysis. Teoksessa Uwe Flick (toim.) The SAGE Handbook of Qualitative Data Analysis. London: SAGE Publications, Limited, 170–183.
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (2022) Tasa-arvosanasto. <https://thl.fi/fi/web/sukupuolten-tasa-arvo/sukupuoli/tasa-arvosanasto>. Viitattu 24.4.2023.
- Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli (2018) Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. (Uudistettu laitos.). Helsinki: Tammi.
- Virtanen, Ira A. (2018) Nuorten miesten haavoittuvuus ja tuki ystävyys-suhteissa. Teoksessa Antti Kivijärvi & Tuija Huuki & Harry Lunabba (toim.) Poikatutkimus. Tampere: Vastapaino, 239–260.

Vuori, Jaana (2021) Johdatus laadulliseen tutkimukseen ja verkkokäsikirjaan. Teoksessa Jaana Vuori (toim.) Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/mita-on-laadullinen-tutkimus/johdatus-laadulliseen-tutkimukseen-ja-verkkokasikirjaan/>. [Viitattu 15.03.2023.]